

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 2 päivänä heinäkuuta 2025

414/2025

Laki

saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 26 b, 26 d, 27 a, 42 a ja 42 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 18 e–18 i, 42 a ja 42 b § laissa 1725/1995, 23 a ja 26 d § laissa 1279/2002, 26 b § laeissa 1279/2002 ja 852/2020, sekä 27 a § laeissa 1279/2002 ja 335/2020,

muutetaan 1–4, 4 a, 5–16, 18, 18 a, 18 d, 19–25, 25 a, 26, 26 a, 27–31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38–40 ja 40 c §, 5 luvun otsikko, 41 §, 6 luvun otsikko sekä 42 ja 43 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 ja 40 c § laissa 1279/2002, 4 a § laissa 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 ja 43 § osaksi laissa 1279/2002, 9 § osaksi laissa 626/2011, 16, 18 a, 18 d ja 42 § laissa 1725/1995, 18 § osaksi laissa 1026/2003, 23 § laeissa 1279/2002 ja 335/2020, 40 § laeissa 1279/2002 ja 852/2020 sekä 41 § laissa 852/2020, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a–41 m, 43 a ja 43 b § sekä liite seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Saamelaisilla alkuperäiskansana on itsemääräämisoikeutensa toteuttamiseksi saamelaiden kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin tässä laissa ja muualla laissa säädetään. Tähän itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten saamelaiset valitsevat itsemääräämisoikeuttaan toteuttaen vaaleilla keskuudestaan saamelaiskäräjät.

Saamelaiskäräjät toimii oikeusministeriön hallinnonalalla.

2 §

Valtion taloudellinen vastuu

Valtion talousarviossa on varattava riittävä määräraha tässä laissa tarkoitettuihin tehtäviin.

HE 100/2023
TyVL 2/2025
MmVL 3/2025
TaVL 4/2025
PeVM 4/2025
EV 82/2025

3 §

Oikeus tulla merkityksi vaaliluetteloon

Oikeus tulla merkityksi vaaliluetteloon on henkilöllä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen että:

- 1) henkilö itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan, isovanhemmistaan tai isoisovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai
- 2) ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai on ollut merkittynä äänioikeuteksi 1. tammikuuta 2027 tai sen jälkeen järjestetyissä saamelaiskäräjien vaaleissa.

Vaaliluetteloon merkitsemisen edellytyksenä on myös, että tässä laissa säädetty ikää, kansalaisuutta ja väestökirjanpitoa koskevat äänioikeuden muut vaatimukset täyttyvät.

4 §

Saamelaisten kotiseutualue

Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan tämän lain liitteenä olevaan karttaan merkittyä aluetta, joka käsittää Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueen.

4 a §

Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), arkistolakia (831/1994) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

2 luku

Saamelaiskäräjien tehtävät

5 §

Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta

Saamelaiskäräjien tehtävänä on päättää saamelaisten omaa kieltä, kulttuuria ja asemaa alkuperäiskansana koskevista asioista ja hoitaa näihin liittyviä tehtäviä. Muissa asioissa saamelaiskäräjät edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteuttamiseksi saamelaiskäräjät osallistuu neuvottelu- ja yhteistoimintavelvoitteen mukaisesti 9 §:ssä tarkoitettujen asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta.

Saamen kielen ja kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen turvaamiseksi saamelaiskäräjät toimii saamelaisopetuksen ja -koulutuksen asiantuntijana ja edistää niiden kehittämistä kokonaisuutena.

Toimivaltaansa kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai erikseen muualla laissa säädetään.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjien on osaltaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Saamelaiskäräjien on kohdeltava kaikkia ihmisiä yhdenvertaisesti ja sukupuolten tasa-arvoa edistäen sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

6 §

Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissään.

7 §

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain eduskunnalle kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia koskevien asioiden kehityksessä. Kertomus voi sisältää ehdotuksia saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

8 §

Määrärahojen jakaminen

Saamelaiskäräjät päättää saamelaiskäräjien omaan toimintaan osoitettujen varojen käytöstä. Saamelaiskäräjien päätökseen varojen käytöstä omaan toimintaan ei saa hakea muutosta valittamalla.

Saamelaiskäräjät päättää saamelaiskäräjien kautta myönnettävistä avustuksista. Tehtävää hoitaessaan saamelaiskäräjät toimii valtionapuviranomaisena. Saamelaiskäräjien kautta myönnettävien avustusten on kuuluttava saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon piiriin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjien kautta myönnettävien avustusten jakoa koskevista menettelyistä.

Saamelaiskäräjien myöntämiin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

9 §

Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa valmisteltaessa lainsäädäntöä, hallinnollisia päätöksiä ja muita toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille, pyrkimyksenä saavuttaa yksimielisyys saamelaiskäräjien kanssa tai saada saamelaiskäräjien suostumus ennen päätöksentekoa. Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite koskee saamelaisten kotiseutualueella toteutettavia tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvia sekä muita erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavia toimenpiteitä, jotka koskevat:

- 1) alueidenkäyttöä;
- 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, suojelutoimien toteuttamista, vuokrausta ja luovutusta;
- 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaa;
- 4) saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;
- 5) luonnon monimuotoisuutta ja ilmastonmuutosta käsitteleviä toimia;
- 6) saamenkielisen varhaiskasvatuksen sekä saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen kehittämistä;
- 7) saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamista ja kehittämistä;
- 8) saamelaiskäräjien resurssien ja muiden toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä; taikka
- 9) muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

9 a §

Saamelaisten oikeuksien huomioon ottaminen viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien toiminnassa

Viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien tulee 9 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suunnitellessaan ja toteuttaessaan käytettävissä olevin keinoin:

- 1) edistää saamen kielten ylläpitämistä ja kehittämistä sekä saamelaisten oikeutta ja edellytyksiä ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan mukaan lukien perinteisiä elinkeinojaan; ja
- 2) vähentää toimenpiteistään aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia saamen kielille sekä saamelaisten oikeudelle ja edellytyksille ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan mukaan lukien perinteisiä elinkeinojaan.

9 b §

Menettely yhteistoiminnassa ja neuvotteluissa

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat ilmoittavat saamelaiskäräjille mahdollisimman pian aloittaessaan työskentelyn 9 §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Jos kyse on jatkuvaluonteisesta toiminnasta, ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen neuvotteluiden järjestämistä. Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat ilmoittavat saamelaiskäräjille, mihin määräpäivään mennessä saamelaiskäräjien tulee ilmoittaa halukuudesta neuvotella asiasta. Määräajan tulee olla kohtuullinen ja siinä voidaan huomioida asian kiireellisyys.

Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista tai julkista hallintotehtävää hoitavaa jatkamasta asian käsittelyä.

Saamelaiskäräjillä on oikeus saada kirjallinen selvitys asiasta mukaan lukien 9 a §:ssä tarkoitetuista seikoista ja niihin liittyvistä suunnitelmista ennen neuvotteluja. Saamelaiskäräjille tulee varata kohtuullinen aika valmistautua neuvotteluihin. Yhteistoiminta tulee käynnistää ja neuvottelut käydä vilpittömin mielin ja oikea-aikaisesti niin, että asian lopputulokseen on mahdollisuus vaikuttaa ennen asian ratkaisemista.

Käydyistä neuvotteluista on laadittava pöytäkirja. Pöytäkirjaan kirjataan osapuolten näkemykset asiasta sekä neuvottelujen lopputulos.

10 §

Kokoonpano ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu 21 jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljän vuoden toimikaudeksi, joka alkaa vaalivuoden joulukuun 1 päivänä. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kaksi jäsentä ja yksi varajäsen Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnasta sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta. Loput 13 jäsentä valitaan äänimäärän perusteella, kuitenkin siten, että vähintään viiden jäsenen on oltava saamelaisten kotiseutualueelta.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtäviinsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitettun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 §

Saamelaiskäräjien puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat toimivat tehtävissään päätoimisesti.

12 §

Kokousten koollekutsuminen

Saamelaiskäräjien kokous päättää kokouksensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii tietyn asian käsittelyä varten.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta tai alueelta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta tai alueelta valittu varajäsen.

13 §

Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallituksen, jossa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään viisi muuta jäsentä. Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen kaksi varajäsentä. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Vaalivuonna toimiva hallitus jatkaa tehtävässään, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä hallituksen jäsenen tehtävän päätoimisuudesta.

Saamelaiskäräjien hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla vaalilautakunnan tai muutoksenhakulautakunnan jäsen tai varajäsen.

14 §

Muut toimitukset

Saamelaiskäräjät asettaa kulloinkin vaalikauden alussa vaalilautakunnan 4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten. Käräjät voi asettaa myös muita toimituksia saamelaisten omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevaan itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

Saamelaiskäräjien vaaliluetteloasioiden muutoksenhakulautakunnasta (*muutoksenhakulautakunta*) säädetään 5 luvussa.

15 §

Toimivallan käyttö

Saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimitukset käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Toimivaltaa ei saa siirtää 5 §:n 6 momentissa, 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa sekä 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 ja 41 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 §

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsuhteesta henkilöstöä sen mukaan kuin siitä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Saamen kielien toimistosta säädetään erikseen.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

17 a §

Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä, että kokoukseen voi osallistua käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §

Aloiteoikeus

Vähintään kahdellasadallaviidelläkymmenellä viimeksi toimitetuissa saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetulla saamelaisella on oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Tarkemmat määräykset aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä ja aloitteen käsittelemisestä annetaan työjärjestyksessä.

18 §

Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjien kokous ja muu toimielin on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjillä enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a §

Kirjanpito

Saamelaiskäräjien kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kirjanpitolakia (1336/1997).

18 d §

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuslain (1141/2015) 3 luvun 6 §:ssä säädetystä määräajasta poiketen tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta toukokuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa säädetään, sisältää lausunto siitä, ovatko valtionavustuksen käytöstä toimintakertomuksessa annetut tiedot oikeita.

19 §

Vaalivuosi ja vaalipiiri

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä. Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (*vaalivuosi*).

20 §

Vaalilautakunta

Vaalilautakunta päättää hakemuksesta henkilön merkitsemisestä vaaliluetteloon ja laatii vaaliluettelon. Vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit siten kuin tässä laissa säädetään.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kunnista sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta. Vaalilautakunnassa tulee myös olla saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen saamen kielten asiantuntemus.

Saamelaiskäräjien hallituksen jäsen tai varajäsen tai muutoksenhakulautakunnan jäsen tai varajäsen ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

21 §

Äänioikeus

Saamelaiskäräjien vaaliluetteloon merkitsemisen edellytyksenä on henkilön asuinpaikan katsomatta sen lisäksi, mitä 3 §:ssä säädetään, että henkilö täyttää viimeistään vaalitoimituksen viimeisenä päivänä 18 vuotta ja että hän on Suomen kansalainen tai hänellä on ulkomaan kansalaisena ollut kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa silloin, kun hakemus vaaliluetteloon ottamisesta on viimeistään tehtävä.

22 §

Vaalikelpoisuus

Saamelaiskäräjien vaaleissa on vaalikelpoinen jokainen äänioikeutettu, joka on suostunut ehdokkaaksi ja joka ei ole vajaavaltainen.

Ehdokkaana ei voi olla vaalilautakunnan tai muutoksenhakulautakunnan jäsen tai varajäsen.

23 §

Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon. Vaalilautakunta on vaaliluettelon rekisterinpitäjä.

Vaaliluetteloon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus sekä kotikunta ja osoite, jos ne ovat tiedossa. Vaalilautakunta voi käyttää väestötietojärjestelmän tietoja vaaliluettelon laatimisessa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä tai jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluetteloon on hakemuksesta otettava äänioikeutettu henkilö. Edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän syyskuun loppuun mennessä.

Edellisissä vaaleissa vaaliluetteloon merkitty henkilö otetaan vaaliluetteloon ilman hakemusta, mikäli hän täyttää voimassa olevassa laissa säädettyt vaaliluetteloon merkitsemisen edellytykset. Henkilöä ei kuitenkaan merkitä vaaliluetteloon, jos hän ilmoittaa vaalilautakunnalle, ettei halua tulla siihen merkityksi. Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa lisäksi huomioon 1 päivänä tammikuuta 2027 tai sen jälkeen järjestetyissä saamelaiskäräjien vaaleissa vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään saamelaisena 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun viimeisenä päivänä. Vaalilautakunnan päätökseen vaaliluettelon vahvistamisesta ei saa hakea muutosta valittamalla.

24 §

Ilmoituskortti ja päätös

Vaalilautakunta laatii jokaisesta vaaliluetteloon otetusta henkilöstä ilmoituskortin, josta ilmenevät äänioikeutetusta vaaliluetteloon otetut tiedot, vaaliluettelon nähtävänä pitäminen, vaaleissa äänestäminen sekä vaalipäivä ja 31 a §:ssä säädetty oikeus äänestää vaalipäivänä, ja vaalilautakunnan osoite.

Vaalilautakunta lähettää ilmoituskortin kullekin äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville.

Vaalilautakunnan päätös siitä, että henkilöä ei merkitä vaaliluetteloon, samoin kuin päätös, jolla vaalilautakunta on jättänyt tutkimatta henkilön pyynnön tulla otetuksi vaaliluetteloon taikka ilmoituksen, ettei halua tulla siihen merkityksi, lähetetään asianomaiselle hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville.

25 §

Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään kuusi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, joihin ei lasketa lauantaita.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämiseen noudatetaan, mitä hallintolain 62 §:ssä säädetään yleistiedoksiannosta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

25 a §

Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Asianosaisen oikeudesta saada tietoa asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista saamelaiskäräjille saamelaiskäräjien toimielinten jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten eikä sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

25 b §

Vaaliluettelossa olevan virheen korjaaminen

Vaalilautakunta voi korjata virheen vaaliluettelossa omasta aloitteestaan tai äänioikeutetun vaatimuksesta. Vaatimus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa vaaliluettelon nähtävillä pitämisestä koskevan ajan päättymisestä. Muutokset on tehtävä viimeistään kaksi kuukautta ennen vaalitoimituksen aloittamista.

Jos henkilö lisätään vaaliluetteloon, hänelle on viipymättä lähetettävä 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Jos vaaliluettelossa oleva virheellinen merkintä korjataan, korjauksesta on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jolle se ole ilmeisen tarpeetonta.

26 §

Oikaisuvaatimus vaaliluetteloä koskevasta päätöksestä

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta, saa vaatia vaaliluetteloä koskevaan päätökseen oikaisua vaalilautakunnalta. Vaalilautakunnalle osoitettu oikaisuvaatimus on toimitettava vaalilautakunnalle 14 päivän kuluessa vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

Jos vaalilautakunnalle toimitettava oikaisuvaatimus on saapunut määräajassa muutoksenhakulautakuntaan, oikaisuvaatimusta ei jätetä tutkimatta. Oikaisuvaatimus on muutoksenhakulautakunnasta viipymättä toimitettava vaalilautakunnalle.

Jos vaalilautakunta päättää, että henkilö otetaan vaaliluetteloon, vaalilautakunta lähettää hänelle viipymättä 24 §:ssä äänioikeutetuille tarkoitetun ilmoituskortin.

Muutoksenhausta oikaisuvaatimusta koskevaan päätökseen säädetään 41 l §:ssä.

26 a §

Äänestäminen muutoksenhakuelimen päätöksen perusteella

Henkilölle, joka ennen ääntenlaskennan aloittamista esittää vaalilautakunnalle tai vaalipäivänä vaalitoimikunnalle muutoksenhakuelimen lainvoimaisen päätöksen äänioikeudesta, varataan tilaisuus saada vaaliasiakirjat ja äänestää.

Henkilö on velvollinen luovuttamaan vaalilautakunnalle tai vastaavasti vaalitoimikunnalle päätöksen tai sen oikeaksi todistetun jäljennöksen vaaliluetteloon asiasta tehtävää merkintää varten.

Ehdokasasettelu ja ehdokasluettelo

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin saa asettaa vähintään kolmen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiames.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen tulee tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista.

Vaalilautakunnan on laadittava ehdokasluettelo viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Vaalilautakunnan päätökseen ehdokasluettelosta ei saa hakea erikseen muutosta.

Vaalitoimitus

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan elokuun viimeisen täyden viikon maanantaista alkavan kuuden viikon aikana. Vaalit toimitetaan postin välityksellä tai toimittamalla äänestyslippu muutoin kuin postitse vaalilautakunnan ilmoittamaan paikkaan. Vaalit toimitetaan saamelaisten kotiseutualueella myös vaalipäivän äänestyksenä.

Vaalien toimittamisesta on julkisesti kuulutettava.

Vaaliasiakirjat

Vaalilautakunnan on viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen todisteellisesti toimitettava jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje (*vaaliasiakirjat*).

Äänioikeutetulle, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostakin syystä muutoin puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta, jostakin vaalipäivän äänestyspaikasta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta muusta paikasta.

Äänestysohjeessa tulee mainita vaalilautakunnan toimiston ja muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan toimittaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat.

Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäjän on selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuina todisteellisesti postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittää mukaan ilmoituskorttinsa, hänen ei tarvitse merkitä lähetekirjeeseen muuta kuin allekirjoituksensa.

Ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä vaalilautakunnalle postitse saapuneet äänet otetaan huomioon ääntenlaskennassa.

31 §

Äänestäminen toimittamalla lähete kuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse

Äänioikeutettu tai hänen valtuuttamansa henkilö voi toimittaa 30 §:ssä tarkoitetut vaaliasiakirjat lähete kuoreessa myös vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan ilmoittamaan muuhun paikkaan vaalien neljännen täyden viikon maanantain ja kuudennen täyden viikon sunnuntain välisenä aikana sekä vaalipäivänä minkä hyvänsä äänestyspaikan vaalitoimikunnalle.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen toimipisteisiin ja sen ilmoittamiin muihin paikkoihin jätetyt vaaliasiakirjat säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että ne toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 a §

Vaalipäivän äänestys

Vaalipäivän äänestys järjestetään vaalien toimittamisen kuudennen viikon sunnuntaina.

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa saamelaiden kotiseutalueen kunnassa. Kussakin kunnassa on vähintään yksi äänestyspaikka.

Äänioikeutettu saa äänestää 31 §:ssä tarkoitetulla tavalla vain siinä saamelaiden kotiseutalueen kunnassa, joka on merkitty vaaliluetteloon hänen kotikunnakseen.

Äänestys on järjestettävä niin, että vaalisalaisuus säilyy.

31 c §

Vaalitoimikunta

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja vähintään kaksi varajäsentä siten, että yksi vaalilautakunnan jäsen ja hänen henkilökohtainen varajäsenensä ovat vaalitoimikunnan jäsenenä ja varajäsenenä. Saamelaiskäräjien vaalien ehdokas ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

31 h §

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliuurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo sekä mahdollisesti vaalitoimikunnalle jätetyt lähete kuoret toimitetaan vaalisalaisuuden säilyttämisen turvaavalla tavalla ja ilman aiheutonta viivytystä vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Lisäksi vaalitoimikunnan on huolehdittava sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi urnan sinetöinnin jälkeen. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsemat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 §

Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamiehekseen. Vaalitoimitsijan varamieheksi voidaan nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö.

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

34 §

Ääntenlaskennan aloittaminen

Vaalilautakunta aloittaa ääntenlaskennan vaalitoimituksen jälkeisenä maanantaina kello 9. Ääntenlaskennan aloittamisen jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Toimituksessa pidetään pöytäkirjaa.

Valitsijayhdistyksen asiamiehellä ja vara-asiamehellä on oikeus olla läsnä ääntenlaskennassa.

35 §

Merkintä vaaliluetteloon

Ääntenlaskenta aloitetaan avaamalla lähetekuoret ja merkitsemällä kaikki 30 ja 31 §:ssä säädettyllä tavalla äänestäneet lähetekirjeen mukaisesti vaaliluetteloon.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta:

1) jos äänestänyttä henkilöä ei ole merkitty vaaliluetteloon äänioikeutetuksi tai jos käy ilmi, että hän on kuollut ennen vaalitoimituksen aloittamista;

2) jos lähetekirje on niin puutteellinen, ettei varmasti voida todeta, kuka henkilö on äänestänyt; tai

3) jos vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä.

Jos lähetekirjeistä ilmenee, että äänioikeutettu on äänestänyt useamman kerran 30 tai 31 §:ssä tarkoitetulla tavalla, otetaan huomioon vain yksi lähetekuorista.

Muu kuin vaalipäivän äänestys on jätettävä huomioon ottamatta myös, jos äänestysalueen vaaliluetteloon tehdyistä merkinnöistä ilmenee, että asianomainen on äänestänyt vaalipäivänä 31 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Kun kaikki äänestäneet on merkitty vaaliluetteloon ja äänestyksessä huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekuorissaan on erotettu erilleen hyväksytyistä, pannaan hyväksytyt vaalikuoret avaamattomina vaaliurna.

38 §

Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kunnista sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta. Jos 10 §:ssä säädetty määrät eivät täyty, tulevat kyseisestä kunnasta tai alueelta valituiksi seuraavaksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat niin, että 10 §:n vaatimukset täyttyvät. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai alueelta ei ollut säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat valituiksi seuraavaksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat kotiseutualueelta.

Varajäseneksi tulee valituksi Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kunnista sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta olevista ehdokkaista valituiksi tulleiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys arpomalla.

Ehdokkaan kunta tai alue ääntenlaskennassa määräytyy sen mukaan, missä hänellä on ollut kotikunta ehdokkaaksi asettumisen määräajan päättymisajankohtana.

39 §

Vaalien tuloksen vahvistaminen

Vaalien tuloksen vahvistaa vaalilautakunta kolmantena päivänä ääntenlaskennan aloittamisesta pitämässään kokouksessa.

Vaalien tulos on ilmoitettava välittömästi oikeusministeriölle saamelaiskäräjien jäsen-ten ja varajäsenten määräämiseksi tehtävänsä seuraavaksi toimikaudeksi.

40 §

Vaalien tulosta koskeva valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalien tuloksen vahvistamista koskeva vaalilautakun-
nan toimenpide tai päätös on lainvastainen, voi tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oi-
kaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvista-
nut vaalien tuloksen. Muutoksenhausta vaaliluetteloa koskevissa asioissa säädetään 5 lu-
vussa.

Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeis-
tään ennen vaalivuoden loppua.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeim-
paan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saa-
nut käräjien hallituksen päätöksen tiedoksi. Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä
oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastai-
nen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneu-
voston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun
tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittaviksi.

40 c §

Tarkemmat säännökset

Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) vaaleihin liittyvistä kuulutuksista;
- 2) vaaliluetteloon hakeutumisesta ja vaaliluettelosta poistamisesta sekä hakemukseen
liitettävistä selvityksistä;
- 3) vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä;
- 4) ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelosta;
- 5) vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä, jos kunnassa on enemmän kuin yksi vaali-
päivän äänestyksen äänestyspaikka;
- 6) äänestyslipusta; sekä
- 7) vaaliasiakirjojen säilyttämisestä.

Muutoksenhaku vaaliluetteloa koskeissa asioissa

41 §

Muutoksenhakulautakunnan tehtävä ja toimivalta

Muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena saamelaiskäräjien tämän lain 26 §:n mukaisissa vaaliluetteloon ottamista ja siitä poistamista koskevis-
sa asioissa.

Saamelaiskäräjien yhteydessä toimiva muutoksenhakulautakunta on itsenäinen ja riip-
pumaton toimielin.

41 a §

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja ja muut jäsenet

Muutoksenhakulautakuntaa johtaa puheenjohtaja, joka voi olla päätoiminen.

Muutoksenhakulautakunnassa on lisäksi sivutoimisina jäseninä yksi lakimiesjäsen ja
kaksi asiantuntijajäsentä. Lisäksi muutoksenhakulautakunnassa on riittävä määrä varajä-
seniä. Varajäsenen sovelletaan, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäse-
nestä.

Puheenjohtajan ollessa estyneenä puheenjohtajalle säädettyä toimivaltaa käyttää muu-
toksenhakulautakunnan lakimiesjäsen (*varapuheenjohtaja*).

41 b §

Puheenjohtajan ja muun jäsenen kelpoisuus ja nimittäminen

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja lakimiesjäsenen tulee täyttää tuomiois-
tuinlain (673/2016) 10 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetty tuomarin yleiset kelpoisuusvaa-
timukset.

Muutoksenhakulautakunnan muilta jäseniltä vaaditaan oikeamielisyyttä, perehtynei-
syyttä muutoksenhakulautakunnan toimialaan sekä tarvittavia henkilökohtaisia ominai-
suuksia. Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja muun jäsenen ei tarvitse olla mer-
kittynä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon.

Valtioneuvosto asettaa muutoksenhakulautakunnan kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Val-
tioneuvosto määrää muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan virkaansa toistaiseksi ja
muut sivutoimiset jäsenet toimikaudeksi. Muutoksenhakulautakunta asetetaan saamelais-
käräjien ehdotuksesta.

Saamelaiskäräjien jäsen tai varajäsen, vaalilautakunnan jäsen tai varajäsen tai saame-
laiskäräjien palveluksessa oleva henkilö ei voi kuulua muutoksenhakulautakuntaan. Edel-
lä 22 §:n mukaan ehdokkaana saamelaiskäräjien vaaleissa ei voi olla muutoksenhakulau-
takunnan jäsen tai varajäsen.

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja muun jäsenen on ilmoitettava sidonnai-
suuksistaan. Sidonnaisuuksista ilmoittamiseen sovelletaan, mitä tuomioistuinelain 17 lu-
vun 17 §:ssä säädetään asiantuntijajäsenen velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuuksis-
taan. Sidonnaisuusilmoitus annetaan oikeusministeriölle sekä tiedoksi muutoksenhaku-
lautakunnalle. Sidonnaisuuksia koskevien tietojen rekisteröinnissä noudatetaan, mitä si-
donnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa säädetään (507/2023).

41 c §

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja jäsenen paikan vapautuminen

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään sovelletaan, mitä tuomarinviran haltijasta säädetään.

Jos muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan tai muun jäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

41 d §

Tuomarinvakuutus

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja muun jäsenen on ryhtyessään tehtäväänsä annettava tuomarinvakuutus, jollei hän ole tehnyt sitä jo aiemmin. Tuomarinvakuutuksen antamisesta säädetään tuomioistuinlain 1 luvun 7 §:ssä.

41 e §

Puheenjohtajan ja muun jäsenen asema

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja ja muu jäsen on riippumaton tuomiovaltaa käyttäessään.

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja ja muu jäsen toimii tuomarin vastuulla, josta säädetään tarkemmin tuomioistuinlain 9 luvussa.

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja ja jäsen on velvollinen eroamaan tehtävästään sen kuukauden päättyessä, jonka kuluessa hän täyttää 70 vuotta.

41 f §

Esittelijät

Muutoksenhakulautakunnassa on tarpeellinen määrä pää- tai sivutoimisia esittelijöitä sekä muuta henkilöstöä.

Muutoksenhakulautakunnan esittelijällä on oltava tuomarin virkaan oikeuttava tutkinto. Esittelijän tehtävistä määrätään tarkemmin muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksessä.

Muutoksenhakulautakunta nimittää muutoksenhakulautakunnan esittelijät ja muun henkilöstön.

41 g §

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpano

Muutoksenhakua koskevat asiat ratkaistaan muutoksenhakulautakunnassa esittelystä täysistunnossa.

Täysistunto on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja, lakimiesjäsen ja vähintään yksi asiantuntijajäsen.

41 h §

Asian käsittely

Asian käsittelyyn muutoksenhakulautakunnassa sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia, jollei tässä laissa erikseen toisin säädetä. Muutoksenhakulautakunnan antama päätös on maksuton.

414/2025

41 i §

Käsittelyn julkisuus

Oikeudenkäynnin julkisuudesta muutoksenhakulautakunnassa sovelletaan, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa (381/2007) säädetään.

41 j §

Rahoitus

Muutoksenhakulautakunnan kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot määrätään oikeusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

41 k §

Työjärjestys

Muutoksenhakulautakunnan organisaatiosta, työskentelystä ja henkilöstöstä määrätään tarkemmin muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksessä, jonka muutoksenhakulautakunnan täysistunto vahvistaa.

41 l §

Muutoksenhakumenettely

Muutoksenhakulautakunnalle osoitettu valitus on toimitettava vaalilautakunnalle 14 päivän kuluessa vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta tehdyn päätöksen tiedoksisaannista.

Vaalilautakunnan on viipymättä toimitettava valitus, asiaa koskevat asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta muutoksenhakulautakunnalle.

Jos vaalilautakunnalle toimitettava valitus on saapunut määräajassa muutoksenhakulautakuntaan, valitusta ei jätetä tällä perusteella tutkimatta. Valitus on tällöin toimitettava viipymättä vaalilautakunnalle.

Muutoksenhakulautakunnan on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Muutoksenhausta muutoksenhakulautakunnan päätökseen säädetään 41 m §:ssä.

41 m §

Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Muutoksenhakulautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan hakemiseen ja myöntämiseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 110 ja 111 §:ssä säädetään. Valituslupaa koskevan päätöksen perusteleminen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 112 §:n 2 momentissa säädetään. Muutoin muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

414/2025

6 luku

Erinäiset säännökset

42 §

Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä saamelaiskäräjien asettaman muun toimielimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä. Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

43 §

Henkilöstön ottaminen

Saamelaiskäräjät nimittää tai ottaa henkilöstönsä.

43 a §

Oikeus eläkkeeseen

Saamelaiskäräjien palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus eläkkeeseen ja heidän kuoltuaan heidän edunsaajillaan on oikeus perhe-eläkkeeseen valtion varoista soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin valtion palveluksessa olevilla henkilöillä ja heidän edunsaajillaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun eläketurvan järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista saamelaiskäräjät on velvollinen suorittamaan eläkemaksun siten kuin valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006) säädetään.

Eläketurvan toimeenpanoa varten saamelaiskäräjien tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille tiedot palveluksessaan olevista henkilöistä. Tiedot ilmoitetaan valtiokonttorin antamien ohjeiden mukaisesti.

Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, valtion eläkerahastolle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

43 b §

Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus

Saamelaiskäräjien tai 14 §:ssä tarkoitetun toimielimen jäsen taikka 18 c §:ssä tarkoitettu tilintarkastaja ei saa sivulliselle luvattomasti ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen, mitä hän tehtävää hoitaessaan on saanut tietää toisen henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu henkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on tahallaan tai tuottamuksesta aiheuttanut saamelaiskäräjille. Sama koskee tätä lakia rikkomalla muulle aiheutettua vahinkoa.

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä, jos korvausvelvollisia on useita, vastuun jakautumisesta on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

Virkamiehen ja työntekijän vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa ja muualla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2025.

Saamelaiskäräjiin, jonka toimikausi on kesken tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan 10 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Saamelaiskäräjät, jonka toimikausi on kesken tämän lain tullessa voimaan, jatkaa tehtävässään ensimmäisten tämän lain mukaan valittujen saamelaiskäräjien toimikauden alkuun asti.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan 9 §:ssä tarkoitettuun asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 9 §:ää. Tällaiseen asiaan ei sovelleta tämän lain 9 a ja 9 b §:ää.

Helsingissä 27.6.2025

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Oikeusministeri Leena Meri

1.

Láhka**sámedikkis addojuvvon lága nuppástuhttimis**

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e—18 i, 23 a, 26 b, 26 d ja 27 a §, 42 a ja 42 b §, dakkárin go dain leat 18 e—18 i, 42 a ja 42 b § lágas 1725/1995, 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002 ja 335/2020, 26 b § lágain 1279/2002 ja 852/2020, sihke 26 d lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 1 — 4, 4 a, 5—16, 18, 18 a, 18 d, 19—25, 25 a, 26, 26 a, 27—31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38—40 ja 40 c §, 5 kapihttala bajilčálus, 41 §, 6 kapihttala bajilčálus, 42 ja 43 §, dakkárin go dain leat 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 ja 40 c § lágas 1279/2002, 4 a § lágas 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 ja 43 § muhtimassii lágas 1279/2002, 9 § muhtimassii lágas 626/2011, 16, 18 a, 18 d ja 42 § lágas 1725/1995, 18 § muhtimassii lágas 1026/2003, 23 § lágain 1279/2002 ja 335/2020, 40 § lágain 1279/2002 ja 852/2020, sihke 41 § lágas 852/2020, sihke

lasihuvvo láhkii ođđa 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a–m, 43 a ja 43 b § ja čuovus čuovvovaččat:

1 kapihttal

Oppalaš njuolggadusat

1 §

Lága ulbmil

Sápmelaččain eamiálbmogin lea iešmearridanrievttiset ollašuttima várás sámiid ruovttuguovllus iežaset giela ja kultuvrra iešmearrideapmi dan mielde go dán lágas ja ja eará sajés lágas mearriduvvo. Dáid iešmearridanbargguid várás sápmelaččat válljejit iežaset iešmearridanrievtti ollašutedettiin válggas gaskavuodasteaset sámedikki.

Sámediggi doaibmá riekteministeriija hálddahussuorggis.

2 §

Stáhta ekonomalaš ovddasvástádus

Stáhta bušeahtas galgá várret doarvái mearreruhta dán lágas dárkkuhuvvon bargguide.

3 §

Vuoigatvuohta šaddat merkejuvvot válgalogahallamii

Vuoigatvuohta šaddat merkejuvvot válgalogahallamii lea olbmos, guhte atná iežas sápmelažžan, dainna eavttuin, ahte:

1) olmmoš ieš dehe ankke okta su váhnemiin, áhkuin ja ádjáin dehe máttaráhkuin ja -ádjáin lea oahppan sámegiela vuosttaš giellanis; dehe

2) ankke okta su váhnemiin lea merkejuvvon dehe leamaš merkejuvvon jienastanvuoigatvuodalažžan ođđajagimánu 1 beaivve 2027 dehe dan maŋŋel ordnejuvvon sámedikki válggas.

Válgalogahallamii merkema gáibádussan lea maiddá, ahte dán lágas mearriduvvon agi, riikkavulošvuoda ja álbmotregistara jienastanvuoigatvuodalačča eará eavttut ollašuvvet.

4 §

Sámiid ruovttuguovlu

Sámiid ruovttuguovlluin dárkkuhuvvo čuvvosa gártii merkejuvvon guovlu, mii sisdoallá Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddaid guovlluid ja Soađegili gielddas Sámi bálgosa guovllu.

4 a §

Hálddahusrievttálaš njuolggadusaid guoskadeapmi

Sámediggái ja dan doaibmaorgánaide guoskaduvvojit hálddahusláhka (434/2003), eiseválddiid doaimma almmolašvuodas addojuvvon láhka (621/1999), arkiivaláhka (831/1994) ja láhka elektrovnnalaš áššiid dikšumis eiseváldedoaimmas (13/2003), juos dán lágas ii nuppe ládje mearriduvvo.

2 kapihttal

Sámedikki barggut

5 §

Sámedikki almmolaš doaibmaváldi

Sámedikki doaibman lea mearridit sápmelaččaid iežaset giela, kultuvra ja sajádaga eamiálbmogin guoskevaš áššiin ja dikšut bargguid, mat dáidda laktásit. Eará áššiin sámediggi ovddida sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuoda ollašuvvama.

Sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuodaid ollašuhhtima várás sámediggi oassálastá ráddádallan- ja ovtasdoaibmangeatnegasvuoda mielde 9 §:s oaivvilduvvon áššiid válmastallamii ja mearrádusa dahkamii. Doaimmaidasas gullevaš áššiin sámediggi sáhtta dahkat eiseválddiide álgagiid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, ovdánahttit ja hálldašit sámi kultuvrra sihke miedihit ruhtadeami.

Sámegiela ja kultuvrra bajásdoallama ja ovdánahttima dorvvasteami várás sámediggi doaibmá sámehoahpahusa ja -skuvlejumi áššedovdin ja ovddida daid ovdánahttima ollislašvuohtan.

Doaibmaváldásis gullevaš áššiin sámediggi geavaha mearrádusválddi dego dán lágas dehe dehe eará sajés lágas mearriduvvo.

Bargguidasas gullevaš áššiin sámedikki ferte oasistis dorvvastit vuodđovuogatuodaid ja olmmošvuogatuodaid ollašuvvama. Sámediggi gálga meannudit buot olbmuiguin ovtaveardásaččat ja sohkabeliid dásseárvvu ovddidettiin dađi mielde go lágain dárkileappot mearriduvvo.

Sámediggi nanne doaimmas várás bargoortnega.

6 §

Sápmelaččaid ovddasteapmi

Sámediggi ovddasta sápmelaččaid álbmotlaš ja riikkaidgaskasaš bargguinis.

7 §

Muitalus

Sámediggi gárvvista jahkásaččat riikkabeivviide muitalusa das, mii mearkkašahtti lea dáhpáhuvvan ovdáneamis áššiin, mat gusket sápmelaččaid. Muitalus sáhtá doallat sisttis evttohusaid doaibmabijuin, mat dárbbášuvvojit sápmelaččaid vuoigatuodaid dorrvasteami várás.

8 §

Mearreruđaid juohkin

Sámediggi mearrida sámedikki iežas bargguide čujuhuvvon ruhtaváriid geavaheamis. Sámedikki mearrádussii ruhtaváriid geavaheamis iežas bargguide ii oaččo ohat nupástusa váidalemiin.

Sámediggi mearrida doarjagiin, mat juolluduvvojit sámedikki bokte. Barggu divššodettiinis sámediggi doaibmá stáhtaveahkkeiseváldin. Doarjagat, mat juolluduvvojit sámedikki bokte, galget gullat sápmelaččaid giela ja kultuvrra iešmearrideami ollái. Stáhtaráđi ásaheamin sáhttet addojuvvot dárkilit njolggadusat, mat gusket doarjagiid juolludeami meannudemiide sámedikki bokte.

Sámedikki miedihán doarjagiidda guoskaduvvo stáhtadoarjjaláhka (688/2001).

9 §

Ovttasdoaibman- ja ráđđádallangeatnegasvuohta

Eiseválddit ja earát, mat doaimmaheaddjit almmolaš hálldahusdoaimma, ráđđádallet sámedikkiin válmastaladettiin láhkaásaheami, hálldahuslaš mearrádusaid ja eará doaibmabijuid, main sáhtá leat earenoamáš mearkkašupmi sápmelaččaide, viggamuššan oažžut

ovttamielalašvuoda sámedikkiin dehe oažžut sámedikki miehtama ovdal mearrádusa dahkama. Ovttasdoaibman- ja ráđđádallangeatnegasvuohta guoská sámiid ruovttuguovllus doaibmabijuid, mat ollašuttit dehe váikkusaidis bealis ollet dohko sihke eará ládje váikkuhit earenoamážit sápmelaččaid gillii dehe kultuvrii dehe sin sajádahkii dehe vuoigatvuođaide eamiálbmogin ja mat gusket:

- 1) guovlluid geavaheami;
- 2) stáhtaetnama, suodjalanguovlluid ja meahcceguovlluid dikšuma, geavaheami, suodjalandoaimmaid ollašuttima, láigoheami ja luobaheami;
- 3) ruvkeminerálaid sisttisdoallan gávdnosa ohcama ja dainna ávkástallama sihke golledoidima, mii dáhphuvvá stáhta eana- ja čáhceviidodagain;
- 4) ealáhusa, mii gullá sápmelaččaid kulturhápmai, lálkaásahuslaš dehe hálldahuslaš nuppástusa;
- 5) doaimmaid, mat gieđahallet luonddu mánggahápmásašvuoda ja dálkkádatrievdama;
- 6) sámegielaš árabbajásgeassima sihke sámegielaš ja sámegiela oahpahusa ovdánahttima;
- 7) sámegielaš sosiála- ja dearvvašvuoda bálgasaid ollašuttima ja ovdideami;
- 8) sámedikki resurssaid ja eará doaibmaeavttuid dorvvasteami ja ovdánahttima; dehe
- 9) eará sullasaš ášši, mii váikkuha sápmelaččaid gillii, kultuvrii dehe sin sajádahkii dehe vuoigatvuođaide eamiálbmogin.

9 a § Sápmelaččaid vuoigatvuođaid vuhtiiváldin eiseválddiid ja eará almmolaš hálldahusbargguid dikšuid barggus

Eiseválddit ja eará almmolaš hálldahusbargguid doaimmaheaddjit galget 9 §:s dárkkuhuvvon doaibmabijuid plánettiin ja ollašutedettiin vugiid mielde, mat leat anus:

- 1) ovddidit sámegielaš bajásdoallama ja ovdánahttima sihke sápmelaččaid vuoigatvuođa ja eavttuid bajásdoallat ja ovdánahttit sin iežaset kultuvrra, maidda gullet árbevirolaš ealáhusat; ja
- 2) geahpidit doaibmabijuideaset mielddisbuktin negatiivvalaš váikkusaid sámegielaide ja sápmelaččaid vuoigatvuohti ja eavttuide bajásdoallat ja ovdánahttit sin iežaset kultuvrra, maidda gullet árbevirolaš ealáhusat.

9 b § Meannudeapmi ovttasdoaibmamis ja ráđđádallamiin

Eiseválddit ja eará almmolaš hálldahusbargguid doaimmaheaddjit almmuhit sámediggái nu jođánit go vejolaš álggahettiineaset bargama 9 §:s dárkkuhuvvon áššiin. Juos gažaldat lea bissovašlundosaš doaimmas, almmuhus galgá dahkkojuvvot áiggebáie ovdal ráđđádallama ordnema. Eiseválddit ja eará almmolaš hálldahusbargguid dikšu bealit almmuhit sámediggái, guđe mearrebeaivvi rádjái sámediggi galgá almmuhit mielalašvuoda ráđđádallat áššis. Mearreáigi galgá leat govttolaš ja das sáhtá vállojuvvot vuhtii ášši hohpolašvuoha.

Liibba geavakeahtá guođđin ii eastte eiseválddi dehe almmolaš hálldahusbarggu doaimmaheaddji joatkimis ášši gieđahallama.

Sámedikkis lea vuoigatvuohta oažžut čálalaš čilgehusa áššis, masa gullet 9 a §:s dárkkuhuvvon áššit ja dáid plánat ovdal ráđđádallamiid. Sámediggái galgá várrejuvvot govttolaš áigi ráhkkanit ráđđádallamiidda. Ovttasdoaibman galgá álggahuvvot ja

ráddádallamat galget ollašuohttojuvvot rehálaš mielain ja rivttes áigái nu, ahte ášši loahppabohtosi lea vejolaš váikkuhit ovdal ášši čoavdima.

Ollašuohtton ráddádallamiin galgá gárvvistuvvot beavdegirjji. Beavdegirjái girjejuvvot oassebeliid oainnut áššis ja ráddádallamiid loahppabohtos.

3 l kapihttal

Doaibmaáigodat, doaibmaorgánat ja doaibma

10 §

Čoakkádus ja doaibmaáigodat

Sámediggái gullet 21 lahtu ja njeallje várrelahtu, geat välljejuvvot sámedikki vággas njealji jagi doaibmaáigodahkii, mii álgá vágajagi juovlamánu 1 beaivve. Sámedikkis galget leat unnimusat guokte lahtu ja okta várrelahtu Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddas ja Soadegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Loahppa 13 lahtu välljejuvvot jietnameari vuodul, dattetge nu, ahte unnimusat vihtta lahtu fertejit leat sápmelaččaid ruovttuguovllus.

Stáhtaráđdi mearrida sámedikki vágga bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doaimmaidasaset, miedihha bivdagis earu doaimmas ja mearrida namuhuvvon vágga bohtosa vuodul odđa lahtu ja várrelahtu dan sadjái, gii lea vággaáigodaga áigge heaitán leame lahttu dehe várrelahttu.

Sámedikki lahtu ja várrelahtu manahettiin 22 §:s dárkkuhuvvon vágadohkálašvuoda doaibmasis, stáhtaráđdi galgá sámedikki álgagis gávnnaht su luohttámušdoaimma nohkan.

11 §

Sámedikki ságadoalli ja várreságadoallit

Sámediggi vällje gaskavuodastis ságadoalli ja guokte várreságadoalli.

Válljemis ferte dakkaviđe almmuhit riekteministerijai.

Ságadoalli ja várreságadoallit doaibmet bargguineaset váldodoaibmasaččat.

12 §

Čoahkkimiid čoahkkáigohččun

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiiddis doallamis. Čoahkkin galgá dasa lassin gohččojuvvot čoahkkái, juos ságadoalli dehe stivra oaidná dan dárbbaslažžan dehe goalmát oassi lahtuin nu gáibida dihto ášši gieđahallama várás.

Juos sápmelaččaid ruovttuguovllu gielddas dehe guovllus välljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá gohččojuvvot seamma gielddas dehe guovllus välljejuvvon várrelahtu.

13 §

Sámedikki stivra

Sámediggi vällje gaskavuodastis stivrra, mas leat ságadoalli ja guokte várreságadoalli sihke eanemusat vihtta eará lahtu. Sámediggi vällje gaskavuodastis stivrii guokte várrelahtu. Válljemis galgá dakkaviđe almmuhuvvot riekteministeriijai.

Válgajagi doaibmi stivra joatká barggustis dassáži, go ođđa stivra lea válgga manjel välljejuvvon.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoahkkimii ja ollašuhtá sámedikki mearrádusaid dađi lági mielde go bargoortnegis mearriduvvo dárkileappot.

Sámedikki bargoortnegis sáhtá mearriduvvot stivrra lahtu barggu váldodoaibmasašvuodas.

Sámedikki stivrra lahtun dehe várrelahtun ii sáhte leat válgalávdegotti dehe nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

14 §

Eará doaibmaorgánat

Sámediggi ásaha iešgudege válgaáigodaga álggus válgalávdegotti 4 logus dárkkuhuvvon válgga várás. Sámediggi sáhtá ásahtit maiddei eará doaibmaorgánaid sápmelaččaid iežaset giela ja kultuvrra iešmearrideami áššiid dikšuma várás.

Sámedikki válgalogahallanáššiid nuppástusohcanlávdegottis (nuppástusohcanlávdegoddi) mearriduvvo 5 logus.

15 §

Doaibmaválldi geavaheapmi

Sámedikki čoahkkin sihke stivra ja eará doaibmaorgánat geavahit sámedikki doaibmaválldi dađi mielde go dán lágas mearriduvvo ja sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsihpalaččat mearkkašahtti ja viidát váikkuhusa bukti áššiin, juos ášši hohpolašvuodas ii eará čuovo.

Doaibmaválldi ii oaččo sirdojuvvot 5 § 6 momeanttas, 7 §:s, 10 § 3 momeanttas, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 iige 41 §:s dárkkuhuvvon áššiin.

16 §

Doaimmahagat ja bargoveahka

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušgaskavuodain bargoveahka dađi mielde go das mearriduvvo dárkileappot sámedikki bargoortnegis. Sámegiela doaimmahagas mearriduvvo sierra.

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuodaide guoskaduvvo, mii stáhta virgeolbmui, virggiin ja virgegaskavuodas guoskaduvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrahuvvamis lea fas fámus dat, maid stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrahuvvamis ášahuvvo, mearriduvvo dehe sohppojuvvo.

17 a §

Čoahkkimii searvan teknihkalaš diehtosirdinvuogi geavahemiin

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearriduvvot, ahte čoahkkimii sáhtta searvat geavahettiin videoráddádallama dehe eará heivvolaš teknihkalaš diehtosirdinvuogi.

Bargoortnegis sáhttet addojuvvot dárkilit mearrádusat teknihkalaš diehtosirdinvuogi geavaheami meannudeamis.

17 b §

Álggariekti

Unnimusat guovtti čuođi viđalogi mannan háve doaimmahuvvon sámediggeválgga jienastanvuogitvuodalaš sápmelaččas lea riekti dahkat sámediggái álgaga áššis, mii gullá sámedikki bargui.

Dárkilit mearrádusat álggarievtti geavaheamis čuvvojuvvon meannudeamis ja álgaga giedahallamis addojuvvojit bargoortnegis.

18 §

Áššiid giedahallan

Sámedikki čoahkkin dehe eará doaibmaorgána lea mearridanválddalaš, go ságadoalli, várréságadoalli ja unnimustá bealli eará lahtuin leat báikki alde.

Sámedikki ja dan ášahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš oassálastit dakkár mearrádusa dahkamii, mii guoská persovnnalaččat su dehe hálddahuslága 28 § 2 momenanttas dárkkuhan lagasfuolkki dehe dakkárii namuhuvvon paragrafa 3 momenantta mielde bálldalaston olbmo.

Áššit čovdojuvvojit sámedikkis eanetlohkomearrádusain. Juos jienain lea dássálas boadus, ságadoalli jietna čoavdá mearrádusa. Válggas gehččojuvvo válljejuvvon dat, gii oazžu eanemus jienaid. Juos jienain lea dássálas boadus, ášši čovdojuvvo vurbbiin.

3 a kapihttal

Rehketdoallu ja ruhtadoallodárkkisteapmi

18 a §

Rehketdoallu

Sámedikki rehketdollui ja rehketdoalloloahpaheapmái guoskaduvvo dán lágas ášahuvvon áššiid lassin rehketdoalloláhka (1336/1997).

18 d §

Rehketdoallodárkkistanmuitalus

Rehketdoallodárkkistanlága (1141/2015) 3 logu 6 §:s mearriduvvon mearreáiggis spiehkastettiin rehketdoallodárkkisteaddji ferte addit guđege rehketdoalloáigodagas miessemánu loahpa rádjai sámedikki stivrii čálalaš rehketdoallodárkkistanmuitalus, mii galgá, dasa lassin mii rehketdoallolágas mearriduvvo, sisdoallat cealkámuša das, leatgo stáhtadoarjaga geavaheamis doaibmamuitalusas addojuvvon dieđut riektá.

4 kapihttal

Sámedikki válga

19 §

Válgajahki ja válgabiire

Sámedikki válgga várás riika lea oktan válgabiiren.
Sámedikki válga doaimmahuvvo juohke njealját jagi (válgajahki).

20 §

Válgalávdegoddi

Válgalávdegoddi mearrida ohcamušas olbmo merkemis válgalogahallamii ja ráhkada válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhtá sámedikki válgga dađi lági mielde go dán lágas mearriduvvo.

Válgalávdegoddái gullet ságadoalli ja guhtta eará lahtu, geas guđesnai lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Válgalávdegottis galgá leat maiddái Sámi giellalága (1086/2003) 3 § 1 čuoggás dárkkuhuvvon sámegielaid áššedovdamuš.

Sámedikki stivrra lahttu dehe várrelahttu dehe nuppastusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu ii sáhte leat válgalávdegotti lahttun iige várrelahttun.

21 §

Jienastanvuoigatvuohta

Sámedikki válgalogahallamii merkema eaktun lea olbmo ássanbáikái geahčakeahtá dasa lassin, mii 3 §:s mearriduvvo, ahte olmmoš deavdá maŋimusat válgadoaimmahusa maŋemus beaivve 18 jagi ja ahte son lea Suoma riikkavuloš dehe sus lea olgoriikka riikkavuložin leamaš ruovttugieldalágas (201/1994) dárkkuhuvvon ruovttugielda Suomas dalle, go ohcamuš válgalogahallamii váldimis galgá maŋemusat dahkkojuvvot.

22 §

Válgagelbbolašvuhta

Sámedikki válggas lea válgagelbbolaš juohke jienastanvuoigatvuodalaš, guhte lea miehtan evttohassan ja guhte ii leat vádjitválddalaš.

Evttohassan ii sáhte leat válgalávdegotti dehe nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

23 §

Válgalogahallan

Válgalávdegoddi ráhkada jienastanvuoigatvuodalaččain válgalogahallama. Válgalávdegoddi lea válgalogahallama registtardoalli.

Válgalogahallamii merkejuvvo gielddaid mielde alfabehtalaš ortnegii juohke jienastanvuoigatvuodalačča namma, persovdnadovddaldat, ruovttugiella ja čujuhus, juos dat leat dieđus. Válgalávdegoddi sáhtá geavahit álbmotdiehtovuogádaga dieđuid válgalogahallama ráhkadeamis. Ruovttugiella ja čujuhus ii goitge oaččo merkejuvvot válgalogahallamii, juos dat dieđut leat eiseválddi doaimma almmolašvuodas addojuvvon lága 24 § 1 momantta 31 čuoggá mielde suollemassan dollojuvvon dieđut dehe juos olbmo buohta álbmotdiehtovuogádahkii lea furkejuvvon álbmotdiehtovuogádagas ja Digi- ja álbmotdiehtovirgedoaimmahaga sihkkarastinbálvalusain addojuvvon lága (661/2009) 36 §:s dárkkuhuvvon dorvogiellidus.

Válgalogahallamii ferte ohcamušas váldojuvvot mielde jienastanvuoigatvuodalaš olmmoš. Eaktun válgavuogitvuodaid geavaheapmái lagamusat čuovvovaš sámedikki válggas lea, ahte ohcamuš dahkkojuvvo mañimusat válgajagi ovddit čakčamánu loahpa rádjai.

Ovddit válggas válgalogahallamii merkejuvvon olmmoš váldojuvvo válgalogahallamii ohcamuša haga, juos son deavdá gustojeaddji lágas mearriduvvon válgalogahallamii merkema gáibádusaid. Olmmoš ii goitge merkejuvvo válgalogahallamii, juos son almmuha válgalávdegoddái, ahte ii háliit merkejuvvot dasa. Válgalogahallama ráhkadeami oktavuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas álgagis váldit dasa lassin vuhtii ođđajagimánu 1. beaivve 2027 dehe dan mañnel ordnejuvvon sámediggeválggas válgalogahallamii merkejuvvon jienastanvuoigatvuodalačča ovddit válgga mañnel jienastanvuoigatvuoda ahkái boahtán máná ja 21 §:s meroštallojuvvon áigemeari rádjai jienastanvuoigatvuoda ahkái boahtán máná. Dákkár olmmoš sáhtá goitge váldojuvvot válgalogahallamii easka dan mañnel, go son lea girjjálaččat almmuhan válgalávdegoddái atnit iežas sápmelažžan 3 § 1 momantta mielde.

Válgalávdegoddi nanne ja vuolláičállá válgalogahallama mañimusat válgajagi ovddit juovlamánu mañemus beaivve. Válgalávdegotti mearrádussii válgalogahallama nannemis ii oaččo ohccojuvvot nuppástus váidalemiin.

24 §

Almmuhusgoarta ja mearrádus

Válgálávdegoddi ráhkada juohke válgalogahallamii váldojuvvon olbmos almmuhusgoartta, mas bohtet ovdan jienastanvuoiggalaččain válgalogahallamii váldojuvvon dieđut, válgalogahallama oidnosis doallan, válggas jienasteapmi sihke válgabeaivve 31 a §:s mearriduvvon riekti jienastit válgabeaivve, ja válgálávdegotti čujuhus.

Válgálávdegoddi sádde almmuhusgoartta guđenai jienastanvuoigatvuođalažžii, gean čujuhus lea dieđus, áiggebáale ovdal válgalogahallama ásaheami oidnosii.

Válgálávdegotti mearrádus das, ahte olmmoš ii merkejuvvo válgalogahallamii, seamma ládje go mearrádus, mainna válgálávdegoddi lea guođđán dutkkakeahtta olbmo bivdaga šaddat váldojuvvot válgalogahallamii dehe almmuhusa, ahte son ii háliit šaddat merkejuvvo dasa, sáddejuvvo áššeosolažžii áiggebáale ovdal válgalogahallama ásaheami oidnosii.

25 §

Válgalogahallama oidnosis doallan

Válgálávdegoddi ásahe válgalogahallama dehe dan dieđuid earret personovddaldaga oidnosii nu, ahte oidnosis doallama áiggi nohkamis lea áigi válgga doaimmaheapmái unnimusat guhtta mánu.

Válgalogahallan dollojuvvo oidnosis 10 maŋŋálas árgabeaivve, maidda eai gula lávvordagat.

Válgalogahallama oidnosis doallamis doahttaluvvo, mii hálldahuslága 62 §:s mearriduvvo oppalašdiehtunaddimis, juos dán lágas ii eará ládje mearriduvvo.

25 a §

Válgalogahallama almmolašvuohta

Juohkehaččas lea vuoigatvuohta oahpásnuvvat válgalogahallamii ja dan ráhkadeami áššegirjiide dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oidnosis. Válgalogahallan ja dan ráhkadeami áššegirjiit eai oaččo addojuvvot kopierema dehe govvea várás eaige dain oaččo váldojuvvot kopijjat. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goitge riekti oažžut nuvtá váldosa dieđuin, mat sus leat váldojuvvon válgalogahallamii. Áššeosolačča vuoigatvuođas oažžut dieđu ášši gieđahallama áššegirjiin mearriduvvo eiseválddiid doaimma almmolašvuođas addojuvvon lága 11 §:s.

Válgalogahallan ja dakkár válgalogahallama gárvvisteami áššegirjiit, mat sisdoallet dieđuid olbmo etnikkalaš álgovuodas, galget dollojuvvo suollemassan eará go 1 momeanttas dárkkuhuvvon áigge. Suollemassandoallama geatnegasvuohta ii eastte dieđu addima sámediggái sámedikki doaibmaorgána lahtu ja várrelahtu válljema dehe álggarietti atnima čielggadeami várás iige dasa, guhte dárbbáša dieđuid jienastanvuoigatvuođas čielggadeami várás.

Válgalogahallama gárvvisteami áššegirjiid almmolašvuođas mearriduvvo eiseválddiid doaimma almmolašvuođas addojuvvon lágas.

25 b §

Válgalogahallama meattáhusa divvun

Válgálávdegoddi sáhtá divvut meattáhusa válgalogahallamis iežas álgagis dehe jienastanvuoigatvuođalačča gáibádusas. Gáibádus galgá goitge dahkkojuvvot 14 beaivvi siste válgalogahallama oidnosis doallama áiggi nohkamis. Nuppastusat galget dahkkojuvvot mañemusat guokte mánu ovdal válgadoaimmahusa álggaheami.

Juos olmmoš lasihuvvo válgalogahallamii, sutnje galgá sáddejuvvot ájahalakeahtá 24 §:s dárkkuhuvvon almmuhusgoarta.

Juos válgalogahallama boasttomerkejupmi divvojuvvot, divvumis galgá ájahalakeahtá almmuhuvvot áššáigulleaš olbmui, juos dat ii leat čielgasit dárbbasmeahttun.

26 §

Njulgengáibádus válgalogahallama mearrádusas

Son guhte oaidná, ahte lea vuoigatvuođaheamet guđđojuvvon eret válgalogahallamis, oažžu gáibidit válgalogahallama mearrádussii njulgema válgálávdegottis. Válgálávdegoddái čujuhuvvon njulgengáibádus galgá doaimmahuvvot válgálávdegoddái 14 beaivvi siste válgalogahallama oidnosis doallama áiggi nohkamis.

Juos válgálávdegoddái doaimmahuvvon njulgengáibádus lea bohtán mearreáiggi siste nuppastusohcanlávdegoddái, njulgengáibádus ii guđđojuvvo dutkkakeahtá. Njulgengáibádus galgá nuppastusohcanlávdegottis doaimmahuvvot dakkaviđe válgálávdegoddái.

Juos nuppastusohcanlávdegoddi mearrida, ahte olmmoš váldojuvvo válgalogahallamii, válgálávdegoddi sádde sutnje ájahalakeahtá 24 §:s jienastanvuoigatvuođalaččaide dárkkuhuvvon almmuhusgoartta.

Nuppastusohcamis njulgengáibádusa mearrádussii mearriduvvo 41 §:s.

26 a §

Jienasteapmi nuppastusohcanorgána mearrádusa vuođul

Olbmui, gii ovdal jienaid lohka ovdanbuktá válgálávdegoddái dehe válgabeaivve válgadoaimmagoddái nuppastusohcanorgána láhkafámolaš mearrádusa jienastanvuoigatvuođastis, várrejuvvot dilálašvuohta oažžut váлгаáššegirjjiid ja jienastit.

Olmmoš lea geatnegas luobahit válgálávdegoddái dehe oalil válgadoaimmagoddái mearrádusa dehe dan riektan duođaštuvvon kopiija válgalogahallamii merkejumi várás, mii áššis dahkkojuvvot.

27 §

Evttohasásaheapmi ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válgii oázžu ásahtit unnimusat golmma jienastanvuoigatvuodalačča vuodđudan válljenovttastus, mas galgá leat áššeolmmoš ja várreáššeolmmoš.

Guhtenai jietnavuoigadahtton olmmoš oázžu oassálastit dušše ovttá evttohasa ásaheapmái. Juos olmmoš gullá guovtti dehe mángga válljenovttastussii, válgalávdegoddi ferte sihkkut su nama dain buohkain eret.

Válljenovttastus galgá dahkat evttohasohcamuša válgalávdegoddái mañimusat 31. beaivve ja dan dievasmahttimiid mañimusat 27 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami.

Válgalávdegoddi galgá gárvvistit evttohaslogahallama mañimusat 21. beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Evttohaslogahallan galgá almmustahttojuvvot, sáddejuvvot válgááššeolbmuiide ja dollojuvvot válgga áigge oidnosit.

Válgalávdegoddi mearrádussii evttohaslogahallamis ii oáččo ohccojuvvot sierra nuppástus.

28 §

Válgadoaimmahus

Sámedikki válga doaimmahuvvo borgemánu mañemus dievas vahku mánnodaga/vuossárgga rájes guđa vahku áigge. Válga doaimmahuvvo boastta bokte dehe nu ahte jienastanlihpu doaimmahuvvo muđui go boastta bokte válgalávdegoddi almmuhan báikái. Válga doaimmahuvvo sámiid ruovttuguovllus maiddá válgabeaivvi jienasteapmin.

Válgga doaimmaheamis galgá gulahuvvot almmolaččat.

29 §

Válgaáššegirjiit

Válgalávdegoddi galgá ajáhalakeahhtá válgadoaimmahusa álgima mañjel duodaštuslaččat doaimmahit juohke jienastanvuoigatvuodalažžii, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegoddi steampilaston jienastanlihpu, válgakonfaluhta, sáddenreivve, sáddenkonfaluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvaga (válgaáššegirjiit).

Jienastanvuoigatvuodalažžii, guhte ii leat ožžon válgaáššegirjiid boasta mielde dehe geas dat muhtun siva dihte muđui váilot, galgá várrejuvvot vejolašvuohta oázžut válgaáššegirjiid válgalávdegoddi doaimmahagas, juoga válgabeaivvi jienastanbáikkis dehe válgalávdegoddi almmuhan eará báikkis.

Jienastanrávvagis galget namuhuvvot válgalávdegoddi doaimmahat ja eará báikkis, main válgaáššegirjiid sáhtá oázžut ja gosa dat sáhttet doaimmahuvvot, fitnančujuhusat ja rabasáiggit ja válgabeaivvi jienastanbáikkiid fitnančujuhusat ja rabasáiggit.

30 §

Jienasteapmi boastta bokte

Jienastanvuoigatvuodalaš sáhtá geavahit jienastanvuoigatvuodas go oázžu válgaáššegirjiid. Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihpu dan evttohasa nummára, gean buorin addá iežas jiena.

Jienasteapmi lea čadahuvvon, go jienastanvuoigatvuodalaš lea guodđán jienastanlihpu sisdoallan giddejuvvon válgareivve ja deavdán ja vuolláičállán válgalávdegoddái čujuhuvvon sáddenreivve giddejuvvon sáddenkonfaluhtas duodaštuslaččat boastta fievrrideami várás. Juos jienasteaddji laktá mielde iežas almmuhusgoartta, son ii dárbbas merket sáddenreivii earágo iežas vuolláičállosa.

Jienaid lohkama álggaheami rádjai válgalávdegoddái boastta bokte boahtán jienat válđojuvvojit vuhtii jienaid lohkamis.

31 §

Jienasteapmi doaimmahettiin sáddenkonfaluhta válgalávdegoddái eará ládje go boastta bokte

Jienastanvuoigatvuodalaš dehe su fápmudan olmmoš sáhtta doaimmahit 30 §:s dárkkuhuvvon válgaaššegirjiid sáddenkonfaluhtastis maiddái válgalávdegotti doaimmahakkii dehe válgalávdegotti almmuhan eará báikái válgga njealját dievas vahku mánnodaga/vuossárgga ja guđát dievasvahku sotnabeaivve gaskkas sihke válgabeaivve man beare jienastanbáikki válgadoaibmagoddái.

Válgalávdegoddi ferte fuolahit das, ahte dan doaibmačuoggáide ja dan almmuhan eará báikkiide guđđojuvvon válgaaššegirjiit seailluhuvvojit válgasuollemasvuoda dorvvastan vuogi mielde ja ahte dat doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahakkii ovdal jienaid lohkama álggaheami.

31 a §

Válgabeaivvi jienasteapmi

Válgabeaivvi jienasteapmi ordnejuvvo válgga doaimmaheami guđát vahku sotnabeaivve.

Válgabeaivvi jienasteapmi doaimmahuvvo oktanaga juohke sámiid ruovttuguovllu gielddas. Guđege gielddas lea unnimusat okta jienastanbáiki.

Jienastanvuoigatvuodalaš oažžu jienastit 31 g §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde dušše dan sámiid ruovttuguovllu gielddas, mii lea merkejuvvon válgalogahallamii su ruovttugiellan.

Jienasteapmi galgá ordnejuvvot nu, ahte válgasuollemasvuolta seailu.

31 c §

Válgadoaibmagoddi

Válgalávdegoddi galgá áiggebáale ovdal válgga ásahtit guđenai jienastanbáikki várás válgadoaibmagotti, masa gullet golbma lahtu ja unnimusat guokte várrelahtu nu, ahte okta válgalávdegotti lahttu ja su persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaibmagotti lahttun ja várrelahttun. Sámedikki válgga evttohas ii sáhte leat válgadoaibmagotti lahttun dehe várrelahttun.

Válgadoaibmagotti ságadoallin doaibmá válgalávdegotti ovddastan lahttu.

Válgadoaibmagoddi vállje dárbbu mielde gaskavuodastis várreságadoalli.

Válgadoaibmagottis lea mearridanváldi golmmalahttosazžan.

31 h §

Válgabeaivvi jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji

Válgabeaivvi jienasteami nohkama maŋnel válgadoaimmagoddi ferte fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanguovllu válgalogahallan, masa gullet jienastanmerkejumi, sihke vejolaččat válgadoaimmagoddái guđđojuvvon sáddenreivvet doaimmahuvvojit válgasuollemasvuoda seailluheami dorvvasteaddji vuogi mielde ja dárbbasmeahtun ájahallama haga válgalávdegotti Anára doaimmahahkii. Dasa lassin válgadoaimmagoddi ferte fuolahit seilenreaidduid duššadeamis dalán urna seilema maŋnel. Válgalávdegoddi ferte fuolahit válgaurtna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailluheamis dorvvolaš báikkis jienaid lohkama álggaheami rádjai.

Válgadoaimmagoddi ferte lassin fuolahit das, ahte válgabeaivvi jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

- 1) beaivi ja diibmoáiggit, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja julggaštuvvui nohkan;
- 2) mielde orron válgadoaimmagotti lahtut ja várrelahtut;
- 3) válgaveahkit ja jienasteaddji iežas válljen veahkit; sihke
- 4) jienasteddjiid mearri.

32 §

Jienasteapmi dikšunlágádusas ja ruovttus

Lágádusas, mii lea sámiid ruovttuguovllus, dikšuma vuollásaččat ja dat ruovttuguovllus, geat dikšojuvvojit ruovttus ja geat eai muđui sáhte jienastit almmá mearihis váttisvuodaid, ožžot jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida gažaldatvuloš gieldda válgalávdegottis ovddastan lahtu ja várrelahtu válgadoaimmaheaddjin ja su várreolmmožin. Válgadoaimmaheaddji várreolmmožin sáhttá nammaduvvot earánai bargui heivvolaš olmmoš.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá jienasteaddji ja válgadoaimmaheaddji lassin leat mielde jienasteaddji válljen dehe dohkkehan sámedikki válgalogahallamii jienastanvuogitvuodalažžan merkejuvvon olmmoš.

34 §

Jienaid lohkama álggaheapmi

Válgalávdegoddi álggaha jienaid lohkama válgadoaimmahusa maŋnelaš mánnodaga/vuossárgga diibmu 9. Jienaid lohkama álggaheami maŋnel boahtán sáddenkonfaluhtat guđđojuvvojit rabakeahhtá ja vuhtii válddekeahhtá. Doaimmahusas dollojuvvo beavdegirji.

Válljenovttastusa áššeolbmos ja várreáššeolbmos lea riekti orrut mielde jienaid lohkamis.

35 §

Merken válgalogahallamii

Jienaid lohkan álggahuvvo nu ahte sáddenkonfaluhtat rahppojuvvojit ja buot 30 ja 31 §:s mearriduvvon vuogi mielde jienastan olbmot merkejuvvojit sáddenreivve mielde válgalogahallamii.

Jienasteapmi galgá guđđojuvvot vuhtii válddekeahtá:

- 1) juos jienastan olmmoš ii leat merkejuvvon válgalogahallamii jienastanvuogitvuodalažžan dehe juos boahtá ovdan, ahte son lea jápmán ovdal válgadoaimmaha álggaheami,
- 2) juos sáddenreivve lea nu váilevaš, ahte ii sáhte sihkkarit gávnnavuvvot, gii olbmuid lea jienastan; dehe
- 3) juos válgakonfaluhttii lea dahkkojuvvon merken, mii guoská jienasteaddji dehe evttohasa dehe eará áššehis merken.

Juos sáddenreivviin boahtá ovdan, ahte jienastanvuogitvuodalaš lea jienastan eanet háviid 30 dehe 31 §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde, vuhtii váldojuvvo dušše okta sáddenkonfaluhtain.

Eará go válgabeaivve jienasteapmi galgá guđđojuvvot vuhtii válddekeahtá maidái, juos jienastanguovllu válgalogahallamii dahkkojuvvon merkemiin boahtá ovdan, ahte áššeosolaš lea jienastan válgabeaivve 31 g §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde.

Go visot jienasteaddjit leat merkejuvvon válgalogahallamii ja jienasteamis vuhtii válddekeahtá guđđojuvvon válgareivvet sáddenkonfaluhtaineaset leat sirrejuvvon dohkkehuuvvon konfaluhtain, de dohkkehuuvvon válgakonfaluhtat biddjojuvvojit rabakeahtá válgaurdnii.

38 §

Válgabohtosa mearrahuvvan

Sámedikki lahttun válljejuvvojit 21 eanemus jienaid ožžon evttohasa, dainna eavttuin, ahte sin joavkkus leat unnimusat 10 §:s mearriduvvon mearri evttohasat Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Juos 10 §:s mearriduvvon mearit eai dieva, bohtet gažaldatvuloš gielddas dehe guovllus válljejuvvo čuovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasat nu, ahte 10 § eavttut ollašuvvet. Juos muhtin ruovttuguovllu gielddas dehe guovllus eai leat ášahuvvon mearri evttohasat, válljejuvvo šaddet čuovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasat ruovttuguovllus.

Várrelahttun šaddet válljejuvvo Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus evttohasain válljejuvvon šaddan maŋgel čuovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohas.

Juos jietnemeahtit leat lihka stuorrát, čovdojuvvo evttohasaid gaskavuoda ortnet vuorbádeamiin.

Evttohasa gielda dehe guovlu mearrahuvvá jienaid lohkamis dan mielde, gos sus lea leamaš ruovttugielda evttohasan álgima mearreáiggi nohkanáigemuttus.

39 §

Válgabohtosa nannen

Válgálávdegoddi nanne válgabohtosa goalmát beaivve jienaid lohka álggaheamis doallan čoahkkimisttis.

Válgaboadus galgá almmuhuvvot dakkaviđe riekteministerijai sámedikki lahtuid ja várrelahtuid mearrideami várás bargoseaset čuovvovaš doaibmaáigodahkii.

40 §

Váidalus válgabohtosis

Jienastanvuoigatvuodalaš, guhte oaidná, ahte válgálávdegotti doaibmabidju dehe mearrádus, mii guoská válgabohtosa nannema, lea lága vuostá, sáhttá dahkat sámedikki stivrii njulgenáibádusa mañemusat 14 beaivve dan beaivvis, goas válgálávdegoddi lea nannen válgga bohtosa. Nuppástusohcamis válgalogahallama áššiin mearriduvvo 5 logus.

Sámedikki stivra ferte gieđahallat njulgenáibádusa hohpoláččat ja mañemusat ovdal válgajagi nohkama.

Sámedikki stivrra mearrádussii oážžu ohcat nuppástusa nu ahte váidala alimus hálddahasriektái mañemusat 14 beaivve dan beaivvis, goas áššeosolaš lea ožžon diehtun sámedikki stivrra mearrádusa. Nuppástusohcamis čuvvojuvvo muđui, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas mearriduvvo.

Juos válgálávdegotti 1 momeanttas dárkkuhuvvon mearrádus dehe doaibmabidju lea leamaš lága vuostá ja dát lea váikkuhan válgabohtosis, válgaboadus ferte njulgejuvvot ja stáhtaráđđi ferte dárbbu mielde mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid njulgejuvvon válgabohtosa vuodul.

Juos válgaboadus ii sáhte njulgejuvvot, válgga ferte mearriduvvot doallat ođđasit.

40 c §

Dárkilit njuolggadusat

Riekteministeriija ásaheamis sáhttet addojuvvot dárkilit njuolggadusat:

- 1) gulahusain, mat laktásit válgii;
- 2) válgalogahallamii ohcaleamis ja válgalogahallamis sihkkumis sihke čilgehusain, mat laktojuvvojit ohcamuššii;
- 3) válgalogahallama oidnosis doallamis;
- 4) evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis;
- 5) válgabeaivvi jienasteami ordnemis, juos gieđddas lea eanet go okta válgabeaivvi jienasteami jienastanbáiki;
- 6) jienastanlihpas; sihke
- 7) válggaáššegirjiid seailluheamis.

5 lohku

Nuppástusohcan válgalogahallanáššiin

41 §

Nuppástusohcanlávdegotti bargu ja doaibmaváldi

Sámedikki válgalogahallanáššiid nuppástusohcanlávdegoddi (nuppástusohcanlávdegoddi) doaibmá vuosttaš nuppástusohcandássin sámedikki sámedikkis addojuvvon lága 26 § mielde válgalogahallamii váldima ja das sihkkuma áššiin.

Nuppástusohcanlávdegoddi, mii doaibmá sámedikki olis, lea iešmearrideaddji ja sorjjasmeahtun doaibmaorgána.

41 a §

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahtut

Nuppástusohcanlávdegotti jodiha ságadoalli, gii sáhtta leat váldodoaibmasaš.

Nuppástusohcanlávdegottis leat dasa lassin siidodoaibmasaš lahttun okta láchkaolmmoš- ja guokte áššedovdilahttu. Dasa lassin nuppástusohcanlávdegottis leat doarvái olu várrelahtut. Várrelahttui guoskaduvvo, mii lágas mearriduvvo nuppástusohcanlávdegotti lahtus.

Go ságadoalli lea eastahuvvan, de ságadoalli mearriduvvon doaibmaválddi geavaha nuppástusohcanlávdegotti láchkaolmmošlahttu (váreságadoalli).

41 b §

Ságadoalli ja eará lahtu gelbbolašvuohta ja nammadeapmi

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja láchkaolmmošlahttu galgaba deavdit duopmostuollolága 10 logu 1 § 1 momeanttas mearriduvvon duopmára almmolaš gelbbolašvuođa eavttuid.

Nuppástuslávdegotti eará lahtuin gáibiduvvojit vuoiggalašvuohta, ahte lea siste nuppástusohcanlávdegotti doaibmasuorggi áššiin ja dárbbaslaš persovnnalaš iešvuođat. Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ii dárbbas leat merkejuvvon sámedikki válgalogahallamii.

Stáhtaráđdi ásaha nuppástusohcanlávdegotti guđa jahkái háválassii. Stáhtaráđdi mearrida nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli virgásis doaisttázii ja eará siidodoaibmasaš lahtuid doaibmaáigodahkii. Nuppástusohcanlávdegoddi ásašuvvo sámedikki evttohusas.

Sámedikki lahttu dehe várrelahttu, válgalávdegotti lahttu dehe várrelahttu dehe olmmoš, guhte lea sámedikki bálvalusas, ii sahte gullat nuppástusohcanlávdegoddái. Ovddabealde 22 § mielde sámedikki válgga evttohas ii sáhte leat nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ferte almmuhit iežas čanolašvuođaid birra. Čanolašvuođain almmuheapmái guoskaduvvo, mii duopmostuollolága (673/2016) 17 logu 17 §:s mearriduvvo áššedovdilahttu geatnegasvuođas almmuhit iežas čanolašvuođaid birra.

Čanolašvuođa almmuhus addojuvvo riekteministerijai sihke diehtun nuppástusohcanlávdegoddái. Čanolašvuođa dieđuid registreremis doahttaluvvo, mii duopmáriid čanolašvuohta- ja siidodoaibmaregistaris addojuvvon lágas (565/2015) mearriduvvo.

41 c §

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtu báikki luomosnuvvan

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtu vuoigatvuodas bissut barggustis guoskaduvvo, mii duopmárvirggi hálldašeaddjis mearriduvvo.

Juos nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli dehe eará lahtu bargu luomosnuvvá gaskan doaibmabaji, mearriduvvo manisčuovvu loahppadoaibmaáigodahkii.

41 d §

Duopmára nannehus

Álggadettiin bargosis nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ferte addit duopmára nannehusa, juos son ii leat dan dahkan juo árabut. Duopmára nannehusa addimis mearriduvvo duopmostuollolága 1 logu 7 §:s.

41 e §

Ságadoalli ja eará lahtu sajádat

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu lea sorjjasmeahttun geavahettiin duopmoválldi.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu doaibmá duopmára ovddasvástádusain, mas mearriduvvo dárkileappot duopmostuollolága (673/2016) 9 logus.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahttu lea geatnegas earránit barggustis ovdal dan mánu nohkama, goas son deavdá 70 jagi.

41 f §

Áššemeannudeaddjit

Nuppástusohcanlávdegottis leat dárbbášlaš mearri váldo- dehe siidodoaibmasaš áššemeannudeaddjit ja eará bargoveahka.

Nuppástuslávdegotti áššemeannudeaddjis galgá leat duopmára virgái vuoigadahtti dutkkus.

Áššemeannudeaddji bargguin mearriduvvo dárkileappot nuppástusohcanlávdegotti bargoortnegis.

Nuppástusohcanlávdegoddi nammada nuppástusohcanlávdegotti áššemeannudeddjiid ja eará bargoveaga.

41 g §

Nuppástusohcanlávdegotti čoavddusčoakkádus

Nuppástusohcanlávdegotti áššit čovdojuvvojit nuppástusohcanlávdegotti áššemeannudeamis dievasčoahkkimis.

Dievasčoahkkimis lea mearridanváldi, go mielde leat ságadoalli ja láhkaolmmošlahttu ja unnimusat okta áššedovdilahttu.

41 h §

Ášši gieđahallan

Ášši gieđahallamii nuppástusohcanlávdegottis guoskaduvvo riektegeavvamis hálddahusáššiin addojuvvon láhka, juos dán lágas ii sierra nuppe ládje mearriduvvo.

Nuppástusohcanlávdegotti addin mearrádus lea nuvtá.

41 i §

Gieđahallama almmolašvuohta

Riektegeavvama almmolašvuođas nuppástusohcanlávdegottis guoskaduvvo, mii riektegeavvama almmolašvuođas hálddahusduopmostuoluin addojuvvon lágas (381/2007) mearriduvvo.

41 j §

Ruhtadeapmi

Nuppástusohcanlávdegotti golut máksojuvvojit stáhta ruhtaváriin.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtuid bálkkašumit mearriduvvojit riekteministeriija nannen ákkaid mielde.

41 k §

Bargoortnet

Nuppástusohcanlávdegotti organisašuvnnas, bargamis ja bargoveagas mearriduvvo dárkileappot nuppástusohcanlávdegotti bargoortnegis, man nuppástusohcanlávdegotti dievasčoahkkin nanne.

41 l §

Nuppástusohcanmeannudeapmi

Nuppástusohcanlávdegoddái čujuhuvvon váidalus galgá doaimmahuvvot válgalávdegoddái 14 beaivvi siste válgalávdegotti njulgengáibádusa geažil dahkkojuvvon mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgálávdegoddi galgá ájahalakeahtta doaimmahit váidalusa, ášši áššegirjjiid ja iežas cealkámuša váidalusas nuppástusohcanlávdegoddái.

Juos válgálávdegoddái doaimmahuvvon váidalus lea boahtán mearreáiggi siste nuppástusohcanlávdegoddái, váidalus ii guđđojuvvo dán vuodul dutkkakeahtta. Váidalus ferte dalle doaimmahuvvot ájahalakeahtta válgálávdegoddái.

Nuppástusohcanlávdegoddi ferte giedahallat váidalusa hohpolažžan.

Nuppástusohcamis nuppástusohcanlávdegotti mearrádussii mearriduvvo 41 m §:s.

41 m §

Joatkkaváidalus alimus hálddahasriektái

Nuppástusohcanlávdegotti mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo alimus hálddahasriektái, juos alimus hálddahasriekti miediha váidalanlobi.

Váidalanlobi ohcamii ja miediheapmái guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lága 110 ja 111 §:s mearriduvvo. Váidalanlobi guoskevaš mearrádusa ákkastallamii guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lága 112 § 2 momentas mearriduvvo. Muđui nuppástusohcamis alimus hálddahasriektái guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas mearriduvvo.

6 kapihttal

Dihto njuolggadusat

42 §

Nuppástusohcan

Sámedikki stivrra ja lávdegotti sihke sámedikki ásahan eará doaibmaorgána mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo sámediggái, juos dán lágas dehe eará sajes lágas ii nuppe ládje mearriduvvo. Sámedikki mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo alimus hálddahasriektái. Nuppástusohcamis mearriduvvo riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas.

43 §

Bargoveaga váldin

Sámediggi nammada dehe váldá iežas bargoveaga.

43 a §

Riekti ealáhahkii

Olbmui, geat leat sámédikki bálvalusas, lea riekti ealáhahkii ja sin jápmima maŋgel sin ávkeoažžu lea riekti bearašealáhahkii stáhta váriin heivvolaš osiid mielde seamma njuolggadusaid mielde go olbmui, geat leat stáhta bálvalusas, ja sin ávkeoažžu.

Ovddabealde 1 momenantas dárkkuhuvvon ealáhatdovvu ordnemis miellddisbuktin goluin sámédiggi lea geatnegas máksit ealáhatmávssu dađi lági mielde go stáhta ealáhatruhtarájus addojuvvon lágas (1297/2006) mearriduvvo.

Ealáhatdovvu ollašuttima várás sámédiggi galgá jahkásaččat almmuhit stáhtakontuvrii dieđuid olbmui, geat leat sin bálvalusas. Dieđut almmuhuvvojit stáhtakontuvrra addin rávvagiid mielde.

Juos ealáhatmáksu ii máksojuvvo mearreáiggi, stáhta ealáhatruhtarádju berrojuvvo jahkasaš maŋnonanreantu reantolága (633/82) 4 § 1 momenantas dárkkuhuvvon reantovuoddu mielde.

Ealáhatmávssut ja maŋnonanreantut ožžojuvvojit bearrat dan ortnegis go vearuid ja mávssuid ollašuttimis addojuvvon lágas (706/2007) mearriduvvo.

43 b §

Suollemassandoallan- ja vahátbuhtadusgeatnegasvuotta

Sámédikki dehe 14 §:s dárkkuhuvvon doaibmaorgána lahttu dehe 18 c §:s dárkkuhuvvon ruhtadoalodárkkisteaddji ii oaččo vierrásii lobi haga almmuhit iige geavahit priváhta ávkinis, maid son barggu divššodettiinis beassan diehtit nuppi olbmo priváhta diliin, ekonomalaš sajádagas dehe fitnodat- dehe ámmátsuollemasvuodas.

Ovddabealde 1 momenantas dárkkuhuvvon olmmoš lea geatnegas buhttet vahága, man son barggustis lea vásedin dehe dagahemiin dahkan sámédiggái. Seamma guoská dán lága rihkkumiin earái dagahuvvon vahát.

Vahátbuhtadusa soabahallamis sihke, juos buhtadusgeatnegasat leat eanet, ovddasvástádusa juohkahuvvamis lea fámus, mii vahátbuhtaduslágas (412/74) mearriduvvo.

Virgeolbmo ja bargi vahátbuhtadusgeatnegasvuodas lea fámus, mii vahátbuhtaduslágas ja eará sajés mearriduvvo.

Dát láhka boahtá fápmui mánu beaivve 20 .

Sámédiggái, man doaibmaáigodat lea gaskan dán lága fápmui boadedettiin, guoskaduvvo 10 § dakkárin go dat lei dán lága fápmui boadedettiin.

Sámédiggi, man doaibmaáigodat lea gaskan lága fápmui boadedettiin, joatká barggustis vuosttažiid dán lága mielde válljejuvvon sámédikki doaibmaáigodaga álggu rádjai.

Dán lága fápmui boadedettiin johtui bohtán 9 §:s dárkkuhuvvon áššái guoskaduvvo dán lága fápmui boadedettiin gustojeaddji 9 §. Dákkár áššái eai guoskaduvvo dán lága 9 a ja 9 b §:t.

1.

Laahâ**sämitiggeest adelum laavâ rievdâdmist**

Ovdâskode miärdâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e—18 i, 23 a, 26 b, 26 d, 27 a, 42 a já 42 b §, tagarin ko tain láá 18 e—18 i, 42 a já 42 b § laavâst 1725/1995, 23 a já 27 a § laavâin 1279/2002 já 335/2020, 26 b § laavâin 1279/2002 já 853/2020, sehe 26 d laavâst 1279/2002, *rievdâduvvoo* 1 — 4, 4 a, 5—16, 18, 18 a, 18 d, 19—25, 25 a, 26, 26 a, 27—31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38—40 já 40 c §, 5 lovo paječaalá, 41 §, 6 lovo paječaalá, 42 já 43 §, tagarin ko tain láá 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 já 40 c § laavâst 1279/2002, 4 a § laavâst 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 já 43 § uáassin laavâst 1279/2002, 9 § uáassin laavâst 626/2011, 16, 18 a, 18 d já 42 § laavâst 1725/1995, 18 § uáassin laavâst 1026/2003, 23 § laavâin 1279/2002 já 335/2020, 40 § laavâin 1279/2002 já 852/2020, sehe 41 § laavâst 852/2020, sehe *lasettuvvoo* laahân uddâ 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a—m, 43 a já 43 b § sehe lahtos čuávuvávt:

1 loho

Almoliij njuolgâdusah

1 §

Laavâ tárguttâs

Sämmilij algáaalmugin lii jiešhaldášemvuoigâdvuodâs olášuttem tiet sämmilij päikkikuávlust jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaldášem ton miel ko taan laavâst já eres laavâin asáttuvvoo. Taan jiešhaaldášmân kullee pargoi várás sämmilij jiešhaldášemvuoigâdvuodâs olášutmáin väljeje valjâiguin jieijâs aalmugist sämitige.

Sämitigge tuáimá riehtiministeriö haldáttâhsyergist.

2 §

Staatâ ekonomâlâš ovdâsvástádâs

Staatâ budjetist kalga väridid tuárvi stuorrâ meriruođâ taan laavâst uáivildum pargoi várás.

3 §

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttálmân

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttálmân lii ulmust, kote ana jieijâs sämmilâžžân, toin iävttoin, ete:

1) olmooš jieš teikkâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn, ááhust já äijihist teikkâ ááhui já äijihij vanhimijn lii oppâm sámikielâ vuossâmužžân kiellân; teikkâ

2) aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn lii merkkejum teikkâ lii lamaš merkkejum jienâstemvuoigâdvuodâlâžžân 1. uddâivemáánu 2027 tâi tast maŋa uárnejum sämitige vaaljâin.

Valjâluvâttálmân merkkim iähtun lii meid, ete taan laavâst asáttum ahan, aalmugjeessânvuotân já aalmugregisterân kyeskee jienâstemvuoigâdvuodâ eres vátámâšah olášuveh.

4 §

Sämmilij päikkikuávlv

Sämmilij päikkikuávloin uáivilduvvoo lahtosin orroo káártán merkkejum kuávlu, mii siskeeld lánuduv, Aanaar já Ucjuv kieldái kuávluid sehe Suádigil kieldást orroo Laapi palgás kuávlu.

4 a §

Haldáttáhriävtälj siättusij heiviittem

Sämitiigán já ton toimâorgaanáid heiviittuvvoo haldáttáhlaahâ (434/2003), virgeomáhái tooimâ almosvuodást adelum laahâ (621/1999), arkkádáhlaahâ (831/1994) já laahâ šledgáhámásii ášástálmist virgeomáháštoomást (13/2003), jis taan laavást ij nubenáál asáttuu.

2 loho

Sämitige pargoh

5 §

Sämitige almoláš toimáväldi

Sämitige pargon lii meridiđ sämmilij jieijäs kielân, kulttuurân já sajattâhân algâalmugin kyeskee aašijn já hoittáđ tooid kullee pargoid. Eres aašijn sämitigge oovded sämmilij jiešmeridemvuoigádvuodâ olášume.

Sämmilij jiešmeridemvuoigádvuodâ olášuttem várás sämitigge uásálist rádádállâm- já oovtástoimâmkenigásvuodâ miäldásávt 9 §:st uáivildum aašij valmášálmân já miärádásái tohâmân. Pargoidis kullee aašijn sämitigge puáhtá tooháđ alguid já iävtuttásáid virgeomáháid sehe adelid čiälkkámušáid, ovdedid já haldášid sámi kulttuur sehe miedettiđ ruttádem.

Sámikielâ já -kulttuur pajeentoollâm já ovdedem turvim várás sämitigge tuáimá sámmimáttááttás já -škovlim áššitobden já parga ubálášvuottán toi ovdedem pyerrin.

Jieijäs toimáváaldán kullee aašijn sämitigge kiävtá meridemvääldi tienuuvt ko tot taan laavást tãi sierâ eres laaváin asáttuvvoo.

Jieijäs pargoid kullee aašijn sämitigge kalga jieijäs peeleeest turvid vuáđuvuoigádvuodái já olmoošvuoigádvuodái olášume. Sämitigge kalga kohtálid puoh ulmuid oovtviärdásávt já suhápeelij täsiáárvu oovdedmáin ton mielđ ko lavváin tärhibeht asáttuvvoo.

Sämitigge nannee tooimás várás pargo-oornig.

6 §

Sämmilij ovdástem

Sämitigge oovdást sämmilijđ aalmugliijn já aalmugijkoskâsijn pargoin.

7 §

Muštálus

Sämitigge ráhtá jyehi ive ovdáskoodán muštálus tast, mii merhâšitteid lii tábáhtum sämmilijđ kyeskee aašij ovdánmist. Muštálus puáhtá siskeldid iävtuttásáid tooimáin, moh annojeh sämmilij vuoigádvuodái turvim várás.

8 §

Meriruudái jyehim

Sämitigge meerrid sämitige jieijäs tooimân čujottum ruudái kiävtust. Sämitige miärádásân ruudái kiävtust jieijäs tooimân ij uážu uuccáđ nubástus väidimáin.

Sämitigge meerrid sämitige peht miedettum torjuin. Pargo hoittáádjijn sämitigge tuáimá staatátoorjávireomáhâžžân. Sämitige peht miedettum torjuuh kalgeh kulluđ sämmilij kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaldášem olán. Staatáráđi asáttássáin puáhtá adelid tärhibijđ njuolgádušáid sämitige peht miedettum torjui jyehimân kyeskee monáttálmijn.

Sämitige miedettem torjuid heiviittuvoo staatätoorjälääh (688/2001).

9 §

Oovtásttoimâm- já ráđádállámkenigásvuotâ

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhtooimáid, ráđádeleh sämitiggijn talle ko valmáštállámnáál láa laavah, haaldátlíh miärädásah já eres tooimah, main sáttá lede eromáš merhášume sämmilijd, viggámuššán peessád ohtsášibárdásán sämitiggijn tai finnid sämitige mietâmáš ovdil miärädás toohâm. Oovtásttoimâm- já ráđádállámkenigásvuotâ kuáská sämmilij päikkikuávlust olášuttum tai vaikuttášáidis peeleeest toho ollee toimáid já eres toimáid, moh vaigutteh eromášávt sämmilij kielân tai kulttuurân teikkâ sii sajattáhân tai vuoigádvuodáid algáaalmugin, moh kyeskih:

- 1) eennâmvijoduvâi kevttimân;
- 2) staatäeennâm, suojálemkuávlui já meccikuávlui tipšomân, kevttimân, suojálemtooimái olášuttumân, laiguttumân já luovâttumân;
- 3) kuáivuttáhmineraalijd siskeldeijee kávnusij ucâmân já kávnusijguin ávhástálmân sehe staatä eennâm- já čäcikuávluin tábáhtuvve kolletoidemân;
- 4) sämmilij kulttuurháámán kullee iäláttás laháasátlíi teikkâ haaldátlíi rievđádmân;
- 5) luándu maangáhámásásvuotâ já šonjádáhnubástus kiedávuššee toimáid;
- 6) sämikielälíi arášoddádem sehe sämikielälíi já sämikielâ máttááttás oovdedmân;
- 7) sämikielälíi sosiaal- já tiervásvuotâpalvulusái olášuttumân já oovdedmân;
- 8) sämitige resursij já eres toimâmiävtui turviimân já oovdedmân; teikkâ
- 9) eres ton sullásii áášán, mii vaaigut sämmilij kielân, kulttuurân teikkâ sii sajattáhân tai vuoigádvuodáid algáaalmugin.

9 a §

Sämmilij vuoigádvuodái huámmášumán völdim virgeomáhái já iärásij, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, tooimást

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, kalgeh 9 §:st uáivildum tooimáid vuáváádjnis já olášutdjnis toi vuovijguin moh láa kevttimnáál:

- 1) ovdedid sämikielái pajjeentoollâm já ovdedem sehe sämmilij vuoigádvuotâ já iävtuid pajjeentoollâd já ovdedid jieijás kulttuur, iärrás lasseen jieijás ärbivuáválíj iäláttásáid; já
- 2) kepidid jieijás tooimáin šaddee negatiivlijd vaikuttášáid sämikieláid sehe sämmilij vuoigádvuodáid já iävtuid pajjeentoollâd já ovdedid sii jieijás kulttuur, iärrás lasseen sii jieijás ärbivuáválíj iäláttásáid.

9 b §

Monáttállám oovtásttoimâm já ráđádálmij ääigi

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, almotteh sämitigán nuuv tooláa ko máhduláš talle ko sij algáttah porgád 9§:st uáivildum ášijguin. Jis koččámuš lli jotkuuvášluándusii tooimást, te almottás kalga toohád puorijn aigijn ovdil ráđádálmij ornim. Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, almotteh sämitigán, ete mon meripeeivi räi sämitigge kalga almottid haalust ráđádállâd ääšist. Meriäigi kalga lede kuáhtuláš já tast puáhtá völdid huámmášumán ääši huápulášvuotâ.

Tilálášvuotâ kevtihánnáa kyeddim ij eesti virgeomáháid tai iärásijd, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargo, juátkid ääši kiedávuššám.

Sämitiggeest lli vuoigádvuotâ finnid kirjálíi čielgiittás ääšist iärrás lasseen 9 a §:st uáivildum aášijn já tooid lohtášuvve vuáváámijn ovdil ráđádálmijd. Sämitigán kalga väridid kuáhtulíi ääigi ráhtádáttâd ráđádálmáid. Oovtásttoimâm kalga pieijád joton já ráđádállâd kalga vavettes mieláin já rievtsáigásávt nuvt, et ääši loppápuátusán lli máhdulášvuotâ vaiguttiid ovdil ääši čuávdim.

Tohhum ráđádálmijn kalga čäällid pevdikirje. Pevdikiirján čállojeh uásipeelij uáinuuh ääšist sehe ráđádálmij loppápuáduš.

3 loho

Toimâpaje, toimâorgaaneh já toimâm

10 §

Jesâneh já toimâpaje

Sämitiigán kuleh 21 jesânid já nelji värijeessân, moh väljejuvvoje sämitige valjâiguin neelji ive toimâpaje ääigán, mii älgá valjâive juovlâmáánu 1 peeivi. Sämitiggeest kalgeh lede ucemustáa kyehti jeessân já ohtá värijeessân lánuduv, Aanaar já Ucuuvâ kieldâst sehe Suädigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Loopah 13 jesânid väljejuvvoje jienâmere vuáduld, kuittág tienuuvt, ete ucemustáa vittá jeessân kalgeh lede sämmilij päikkikuávlust.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáduld sämitige jesâniid já värijesâniid sii toimáid, mieddeet táttum vuáduld iäru toomâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáduld uddá jeessân já värijeessân ton sajan, kote lii valjâpaje ääigi joscâm jeessânvuodâst teikkâ värijeessânvuodâst.

Jis sämitige jeessân teikkâ värijeessân moonât 22 §:st uáivildum valjâtohlâšvuodâ toimâsis, staatâräädi kalga sämitige alguu vuáduld pahudiđ, et taan ulmuu luáttámuštoimâ lii joscâm.

11 §

Sämitige saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh

Sämitigge väljee jieijâs juávhust saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee. Valjiimist kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh tuáimih jieijâs pargoost váldutoimálávt.

12 §

Čuákkimij čuákánkoččom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolâmist. Čuákkim kalga ton lasseen koččod čuákán, jis saavâjodetteijee teikkâ stivrâ ana tom tárbulâžžân teikkâ kuálmádâs jesâniin nuuvt váátá tiätu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämmilij päikkikuávlust kieldâst tâi kuávlust väljejum jeessân ij pyevti uásálistiđ čuákkimân, te suu sajan kalga koččod siämmáa kieldâst tâi kuávlust väljejum värijeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrâ, mast lii saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee sehe enâmustáa vittá eres jeessân. Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrân kyehti värijeessân. Valjiimijn kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Valjâive tuáimee stivrâ juátká jieijâs toomâst tassaaš, ko uddá stivrâ lii vaaljâi maŋa väljejum.

Stivrâ valmâštâl aášijd sämitige čuákkimân já olášut sämitige miärádâsâid tienuuvt ko pargo-oornigist tärhibeht meriduvoo.

Sämitige pargo-oornigist lii máhđulâš meridiđ stivrâ jeessân toomâ váldutoimálâšvuodâst.

Sämitige stivrâ jesânin tâi värijesânin ij pyevti lede valjâlâvdikode tâi nubástusuuccâmlâvdikode jeessân tâi värijeessân.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât jieškote-uv valjâpaje aalgâst valjâlâvdikode 4 lovvoost uáivildum vaaljâi várás. Sämitigge puáhtá asáttid meid eres toimâorgaaniid sämmilij jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaaldâšmân kullee aášij hoittám várás.

Sämitige valjâluvâttállâmaášij nubástusuuccâmlâvdikodeest (nubástusuuccâmlâvdikode) asáttuvoo 5 lovvoost.

15 §

Toimävääldi kevtim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevttih sämitiigán kullee toimävääldi ton miel ko taan laaväst asáttuvvoo já sämitige pargo-oornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinsiipávt merhášittee já vijdáht vaigutteijee aášijn, jis ääši huápulášvuodâ tiet ij eres čuávu.

Toimävääldi ij uážu sirded 5 § 6 momentist, 7 §:st, 10 §:n 3 momentist, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 ige 41 §:st uáivildum aášijn.

16 §

Toimáttuvah já pargoviehâ

Sämitiggeest láá toimáttuvah sehe virge- já pargosopámuškoskávuodâlâš pargoviehâ ton miel ko ton ääšist sämitige pargo-oornigist târhibeht meriduvvoo. Sämielâ toimáttuvâst asáttuvvoo sierâ.

Sämitige virgeulmuid, virgijd já virgekoskávuotân heiviittuvvoo, mii staatâ virgeulmuin, viirgijn já virgekoskávuodâst asáttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievâ palvâluskoskávuodâ iävtuin já toi miärášuumist lii siämmáánáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskávuodâ iävtuin já toi miärášuumist asáttuvvoo, meriduvvoo teikkâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiäđusirdemvyevi kevttimáin

Sämitige pargo-oornigist puáhtâ meridiđ, ete čuákkimân puáhtâ uásálistiđ kevttimáin videorádádállâm teikkâ eres hiäivulii teknisii tiäđusirdemvyevi.

Pargo-oornigist puáhtâ adeliđ târhibijđ miärádásáid monáttálmist, mii nuávduittuvvoo teknisii tiäđusirdemvyevi kevtidijn.

17 b §

Aalgâvuogâdovuotâ

Ucemustáá kyevtičyede vittlov sämmiliist, kiäh lijji merkkejum majemustáá toimáttum sämitiggevaaljain jienâstemvuogâdovuodâlâžžân, lii vuogâdovuotâ toohâđ sämitiigán alguu sämitige pargoid kullee ääšist.

Târhibeh miärádásah monáttálmist, mii nuávduittuvvoo aalgâvuogâdovuodâ kevttimist, já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-oornigist.

18 §

Aášij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim já eres toimâorgaan lii meridemváldâlâš, ko saavâjodetteijee teikkâ vârisaavâjodetteijee já ucemustáá peeli eres jesâniijn láá miel di.

Sämitige já ton asáttum toimâorgaan jeessân lii iästulâš uásálistiđ taggaar miärádâs tohâmân, mii kuáskâ persovnlávt sunjin teikkâ suu haldáttáhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahuálkân teikkâ tagarân siämmáá ceehi 3 moomeent miel paldálistoo ulmui.

Ääših čuávdojeh sämitiggeest eenâblohomiärádássáin. Jis jienah maneh táásá, te saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljain kiäččoo, et tot kote uázžu enámustáá jienâid šadda väljejum. Jis jienah maneh táásá, te vyerbi čuávdá.

3 a loho

Reekkigtuálu já tilitârhistem

18 a §

Reekkgituálu

Sämitige reekkgituáluun já reekkgituálulooppátmán heiviittuvvoo ton lasseen, mii taan laavâst asáttuvvoo, reekkgituálulaahâ (1336/1997).

18 d §

Tilitärhistemmuštâlus

Nubenáál ko tilitärhistemlaavâ (936/1994) 3 lovo 6 §:st lii meriäägist asáttum, tilitärhisteiijee kalga adelid jieškote-uv tilipaajeest vyesimáánu loopâ räi sämitige stiivrân kirjâlii tilitärhistemmuštâlus, mii kalga, ton lasseen mii tilitärhistemlaavâst asáttuvvoo, siskeldid ciälkkámuš tast, ete láá-uv toimâmuštâlusâst staatâtorjuu kevttimist adelum tiäduh riehtâ.

4 loho

Sämitige vaaljâh

19 §

Valjâihe já valjâpirrâdâh

Sämitige vaaljâi várás staatâ lii ohtân valjâpirrâdâhhân.
Sämitige vaaljâh toimâttuvvojeh jyehi niäljád ive (valjâihe).

20 §

Valjälävdikodde

Valjälävdikodde meerrid ucâmuš vuáduld ulmuu merkkiimist valjäluvâttâlmân já ráhtâ valjäluvâttâllâm. Valjälävdikodde olášut sämitige vaaljâid tienuuvt ko taan laavâst asáttuvvoo.

Valjälävdikoodân kuleh saavâjodetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhháast lii persovnlâš värijeessân. Valjälävdikoddeest kalga lede jeessân já värijeessân Aanaar, Ucjuv já länuduv kieldân sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Valjälävdikoddeest kalga meid lede säämi kielâlaavâ (1086/2003) 3 § 1 saajeest uáivildum sâmikielâi äššitubdâmuš.

Sämitige stiivrâ jeessân tâi värijeessân teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân tâi värijeessân ij pyevti lede valjälävdikode jesânin ige värijesânin.

21 §

Jienâstemvuoigâdvuotâ

Sämitige valjäluvâttâlmân merkkim iähtun lii ulmuu aassâmsaajeest peerusthánnáá ton lasseen, mii 3 §:st asáttuvvoo, ete olmooš tiävdâ majemustáá valjâtoimâttâs majemuu peeivi 18 ihheed já ete sun lii Suomâ aalmugjeessân teikkâ sust lii olgoeennâm aalmugjesânin lamaš päikkikielâdâlavâst (201/1994) uáivildum päikkikielâ Suomâst talle, ko ucâmuš valjäluvâttâlmân vâldimist kalga majemustáá ráhtid.

22 §

Valjâtohálâšvuotâ

Sämitige vaaljâin lii valjâtohálâš jyehi jienâstemvuoigâdvuodâlâš, kote lii mieltâm iävtukkâssân já kote ij lah vááijuvvâldâlâš.

Iävtukkâssân ij pyevti lede valjälävdikode teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân teikkâ värijeessân.

23 §

Valjäluvättälläm

Valjälävdikodde ráhtá jienâstemvuoigâdvuodâlijn ulmuin valjäluvättállám. Valjälävdikodde lii valjäluvättállám registertuállee.

Valjäluvättállám merkkejuvvoo kieldái mieldest puustavoornigân jyehe jienâstemvuoigâdvuodâlii nommâ já persovntubdâldáh sehe päikkikielâ já čujottâs, jis toh láá tiädust. Valjälävdikodde uázžu kevttiđ aalmugtiätuvuáhâdâd tiäduid valjäluvättállám ráhtimist. Päikkikielâ já čujottâs ij kuittâg uážu merkkid valjäluvättállám, jis taid tiäduid kalga virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje mieldest toollâd syeligâsâst teikkâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâdâhân lii vyerkkejum aalmugtiätuvuáhâdâdâst já Digi- já aalmugtiätuvirgâdâd visâsmittempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiäldu.

Valjäluvättállám kalga ucâmuš vuáduđ vâldid jienâstemvuoigâdvuodâlii ulmuu. lähtun valjâvuoigâdvuodâi kevttimân aldemuin čuávuvâin sämitige vaaljâin lii, ete ucâmuš tahhoo majemustáa valjâivveest oovdeb čohčâmáánu loopâ räi.

Oovdeb vaaljâin valjäluvättállám merkkejum olmoos vâldoo valjäluvättállám ucâmuštáa, jis sun tiävdá vyeimist leijee laavâst asâttum valjäluvättállám merkkim iävtuid. Olmoos ij kuittâg merkkejuu valjäluvättállám, jis sun almoot valjälävdikoodân, et ij haalijd merkkejuđ toos. Valjäluvättállám ráhtim ohtâvuodâst valjälävdikodde puáhtá jieijâs alguu vuáduđ vâldid ton lasseen huámmášumân 1. peeivi uddâivemáánu 2027 tâi tast maŋa uárnejum sämitige vaaljâin valjäluvättállám merkkejum jienâstemvuoigâdvuodâlii ovdebâi vaaljâi maŋa jienâstemvuoigâdvuotâahan olláám päärnâ já 21 §:st asâttum äigimudo räi jienâstemvuoigâdvuotâahan ollee päärnâ. Taggaar ulmuu puáhtá kuittâg vâldid valjäluvättállám eskin tast maŋa, ko sun lii kirjâlâvt almottâm valjälävdikoodân, ete sun ana jieijâs sämmilázzân 3 §:n 1 moomeent miäldâsâvt.

Valjälävdikodde nannee já vuálâččálâ valjäluvättállám majemustáa valjâivveest ovdebâa juovlâmáánu majemuu peeivi. Valjälävdikode miärdâsân valjäluvättállám nonniimist ij uážu uuccâđ nubâstus väidimâin.

24 §

Almottâskorttâ já miärdâs

Valjälävdikodde ráhtá jyehe valjäluvättállám valdum ulmust almottâskoortâ, mast čielgih jienâstemvuoigâdvuodâlii ulmust valjäluvättállám valdum tiäduh, valjäluvättállám uáinimnáálâ toollâm, vaaljâin jienâstem sehe valjâpeeivi já 31a §:st asâttum vuoigâdvuotâ jienâstid valjâpeeivi äägi, já valjälävdikode čujottâs.

Valjälävdikodde vuolgât almottâskoortâ jyehe jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kiân čujottâs lii tiädust, puorijn aigijn ovdil valjäluvättállám pieijâm uáinimnáál.

Valjälävdikode miärdâs tast, et olmoos ij merkkejuu valjäluvättállám, siämmáánáálâ ko miärdâs, moin valjälävdikodde lii kuáddâm tudhâhánáá ulmuu táatu valduđ valjäluvättállám teikkâ almottâs, et ij haalijd merkkejuđ toos, vuolgâttuvvoo áášân kullee ulmuid puorijn aigijn ovdil valjäluvättállám pieijâm uáinimnáálâ.

25 §

Valjäluvättállám uáinimnáálâ toollâm

Valjälävdikodde aasât valjäluvättállám teikkâ tast orroo tiäduid eereeb persovntubdâldâdâd uáinimnáálâ nuuvt, ete uáinimnáálâ tolâmân kyeskee äägi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustáa kuttâ mánuppaje.

Valjäluvättállám tuálloo uáinimnáálâ 10 maŋalâs argâpeeivi, eereeb lávurduv.

Valjäluvättállám uáinimnáálâ tolâmist nuávdittuvvoo, mii haldâttâhlaavâ 62 §:st asâttuvvoo almolii tiättunaddelmist, jis taan laavâst ij nubenáál asâttuu.

25 a §

Valjäluvättállám almosvuotâ

Juáhhaast lii vuoigádvuotâ uápásmuđ valjáluvättálmân já ton ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ ton ääigi, ko valjáluvättállâm tuálloo uáinimnáálá. Valjáluvättállâm já ton ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ ij uážu adelid kopijistemnáálá teikkâ kuvvimnáálá ige tain uážu adelid kopioid. Valjáluvättálmân merkkejum ulmust lii kuittág vuoigádvuotâ finnid nuuvtá váldus sust valjáluvättálmân valdum tiäduin. Äššiuásálii vuoigádvuodâst finnid tiädu ääši kiedávušmân lohtáseijee äššikirjiđ asáttuvvoo virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâ 11 §:st.

Valjáluvättállâm sehe tagariđ valjáluvättállâm ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ, moh siskeldeh tiäduid ulmuu etnisii algápuátimist, kalga toollâđ syeligásast eres ko 1 momentist uáivildum ääigi. Syeligásasttoollâmkenigásvuotâ ij eesti tiädu adelem sämitiigan sämitige toimáorgaanij jesâniđ já värijesâniđ valjim teikkâ aalgávuoigádvuodâ kevttim čielgim várás ige toos, kote taarbâš tiädu jienâstemvuoigádvuodâs čielgim várás.

Valjáluvättállâm ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ almosvuodâst asáttuvvoo virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâst.

25 b §

Valjáluvättállâm feeilâ tivvoo

Valjälvdikode puáhtá tivvoođ feeilâ valjáluvättálmist jieijâs alguu teikkâ jienâstemvuoigádvuodálii vátámâš vuáduid. Vátámâš kalga kuittág toohâđ 14 peeivi siste valjáluvättállâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist. Nubástusâid kalga toohâđ majemustáa kyehti mánuppaje ovdil valjatoimáttâs algáttum.

Jis olmooš lasettuvvoo valjáluvättálmân, te sunjin kalga ájáltálhánnáa vuolgáttid 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

Jis valjáluvättállâm puástu merkkim tivoduvvoo, te tivomist kalga ájáltálhánnáa almottid áášán kullee ulmui, peic jis tot lii čielgásávt taarbâšmettum.

26 §

Vuoigimvátámâš valjáluvättálmân kyeskee miärdásast

Kote arvâl, et sun lii rievttáa kuodđum meddâl valjáluvättálmist, uázžu vaattâđ valjáluvättálmân kyeskee miärdásân vuoigim valjälvdikodeest. Valjälvdikoodán čujottum vuoigimvátámâš kalga toimáttid valjälvdikoodán 14 peeivi siste valjáluvättállâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist.

Jis valjälvdikoodán toimáttum vuoigimvátámâš lii puáttám meriäigist nubástusuuccâmlävdikoodán, te vuoigimvátámâš ij kuodduu tudháhánnáa. Vuoigimvátámâš kalga ájáltálhánnáa toimáttid nubástusuuccâmlävdikodeest valjälvdikoodán.

Jis valjälvdikode meerrid, et olmooš váldoo valjáluvättálmân, te valjälvdikode vuolgât sunjin ájáltálhánnáa 24 §:st jienâstemvuoigádvuodáliđ uáivildum almottâskoortâ.

Nubástusucâmist vuoigimvátámâšân kyeskee miärdásân asáttuvvoo 41 l §:st.

26 a §

Jienâstem nubástusuuccâmorgan miärdás vuáduid

Ulmui, kote ovdil jienârekinistem algáttum čáittá valjälvdikoodán tâi valjâpeeivi ääigi valjatoimâkoodán nubástusuuccâmorgan laavâvuáimálii miärdás jieijâs jienâstemvuoigádvuodâst, väriduvvoo tilálâšvuotâ finnid valjâššikirjiđ já jienâstid.

Olmooš lii kenigâs luováttid valjälvdikoodán tâi siämmáánáálá valjatoimâkoodán miärdás tâi ton rievtsin tuodâstum kopio, vai äšši merkkejuvvoo valjáluvättálmân.

27 §

Iävtukkâsasâttum já iävtukkâsluvättállâm

Sämitige valjâid uázžu asáttid iävtukkâs ucemustáa kuulmâ jienâstemvuoigádvuodálii vuáduidem väljejeieservi, mast kalgeh lede äššiolmooš já väriäššiolmooš.

Jieškote-uv jienâstemvuoigâdvuodâlâš uázžu uásálistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâtmân. Jis olmooš kulâ kyevti teikkâ eenâb väljejeiesiärvân, te valjälävdikode kalga meddâlistid suu noomâ puoh väljejeieseeerviijn.

Väljejeieservi kalga toohâd iävtukkâsucâmuš valjälävdikoodân majemustáá 31. peeivi já toos kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27. peeivi ovdil valjâtoimättâs algâtem.

Valjälävdikode kalga ráhtid iävtukkâsluvättállâm majemustáá 21. peeivi ovdil valjâtoimättâs algâtem. Iävtukkâsluvättállâm kalga almostittid, vuolgättid valjääššiumuid já toollâd vaaljâi ääigi uáinimnáálâ.

Valjälävdikode miärädäsân iävtukkâsluvättálmist ij uážu uuccâd sierâ nubâstus.

28 §

Valjâtoimättâs

Sämitige vaaljah toimâttuvvojeh porgemáanu majemuu oles oho vuossaargâst älgée kuudâ oho ääigi. Vaaljah toimâttuvvojeh poostâ peht teikkâ toomâtmâin jienâstemliipu mudoi ko poostâ peht valjälävdikode almottem sajan. Vaaljah toimâttuvvojeh sämmilij päikkikuávlust meid valjâpeeivi jienâstmin.

Vaaljâi toomâtmist kalga almolávt kulluuttid.

29 §

Valjääššikirjeh

Valjälävdikode kalga ájättálhánnáá valjâtoimättâs älgim maŋa tuodâštum vyevi mielâ toimâttid jyeŋi jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kiân čujottâs lii tiädust, valjälävdikode stemppálistem jienâstemliipu, valjâkooveert, vuolgättâsreeivâ, vuolgättâskooveert, iävtukkâsluvättállâm já jienâstemravvu (valjääššikirjeh).

Jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kote ij lah poostâ peht finnim valjääššikiirjijđ teikkâ kiäst toh monnii suujâst mudoi väiluh, kalga väridid mahđulâšvuodâ finnid valjääššikiirjijđ valjälävdikode toimâttuvâst, valjâpeeivi monnii jienâstemsajeest teikkâ valjälävdikode almottem eres saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid valjälävdikode toimâttuv já eres soojij, kost valjääššikiirjijđ puáhtâ finnid já kuus taid puáhtâ toimâttid, kollimčujottâsâid já áávusorroomaagijđ sehe valjâpeeivi jienâstemsoojij kollimčujottâsâid já áávusorroomaagijđ.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš puáhtâ kevttid jienâstemvuoigâdvuodâs, ko lii finnim valjääššikiirjijđ. Jienâsteijee kalga čielgâsávt merkkid jienâstemliipun ton iävtukkâs nummeer, kiân pyerrin sun addel jienâs.

Jienâstem lii tohhum, ko jienâstemvuoigâdvuodâlâš lii tuodâštum vyevi mielâ kuáddâm poostâ jodettemnáál toppum valjâkooveert, mii siskeeld jienâstemliipu já suu tevdim já vuáláčáállim valjälävdikoodân čujottum vuolgättâskovertân toppum vuolgättâsreeivâ. Jis jienâsteijee lahta fáárun almottâskoortâs, te sun ij taarbâš merkkid vuolgättâsreeivân muide ko jieijâs vuáláčáállus.

Ovdil jienârekinistem algâtem valjälävdikoodân poostâ peht puáttâm jienah váldojeh huámmášumân jienâi rekinistmist.

31 §

Jienâstem toomâtmâin vuolgättâsreeivâ valjälävdikoodân eres vuovvijn ko poostâ peht

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš tâi suu valduuttem olmooš puáhtâ toimâttid 30§:st uáivildum valjääššikiirjijđ vuolgättâskooveert siste meid valjälävdikode toimâttâhân teikkâ valjälävdikode almottem eres sajan vaaljâi niäljád oles oho vuossaargâ já kuudâd oles oho pasepeeivi koskâsii ääigi sehe valjâpeeivi ääigi mon peri jienâstemsaje valjâtoimâkoodân.

Valjälävdikodde kalga huolättid tast, ete ton toimäsoojid já eres soojid, maid tot lii almottâm, kuodđum valjääššikirjeh siäiluduvvoje tienuuv, et toi valjäsyligäsvuotâ lii torvoost, já ete toh toimättuvvoje torvolävt valjälävdikode Aanaar toimättähân ovdil jienärekinistem algättem.

31 a §

Valjåpeeivi jienåstem

Valjåpeeivi jienåstem uårnejuvvoo vaaljåi toimåtem kuudåd oho pasepeeivi.

Valjåpeeivi jienåstem toimåttuvvoo siåmmåå åågi såmmilij päikkikuåvlu puoh kieldåin. Jieškodde-uv kieldåst lii ucemuståå ohtå jienåstemsaje.

Jienåstemvuoigådvuodålåš uåžžu jienåstid 31 g §:st uåivildum vuovviñ tuše såmmilij päikkikuåvlu ton kieldåst, mii lii merkkejum valjåluvåttålmån suu päikkikieldån.

Jienåstem kalga ornid tienuuv, ete valjäsyligäsvuotâ siåilu.

31 c §

Valjåtoimåkodde

Valjälävdikodde kalga puorijn aigijn ovdil vaaljåid asåttid jieškote-uv jienåstemsaje várås valjåtoimåkode, moos kuleh kulmå jeessån já ucemuståå kyehti värjeessån tienuuv, ete ohtå valjälävdikode jeessån já suu persovnlåš värjeessån låvá valjåtoimåkode jesånin já värjesånin. Såmitige vaaljåi iåvtukkås ij pyevti lede valjåtoimåkode jesånin teikkå värjesånin.

Valjåtoimåkode saavåjodettejee tuåimå valjälävdikode ovdåstejee jeessån. Valjåtoimåkodde väljee tåårbu mielð vårisaavåjodettejee jieijås juåvhust.

Valjåtoimåkodde lii meridemvåldålåš talle, ko tast låå kulmå jeessån.

31 h §

Valjåpeeivi jienåstem nuuhåm já valjåpevdikirje

Valjåpeeivi jienåstem nuuhåm mañ valjåtoimåkodde kalga huolåttid tast, ete seilejum valjåurnå já jienåstemmerkkiimijð siskeldejee jienåstemkuåvlu valjåluvåttållåm sehe måhðulåvt valjåtoimåkoodån kuodđum vuolgåttåskoverteh toimåttuvvoje valjäsyligäsvuodå siåilum tååhust torvolåvt já tušij tiet åjåttålhånnåå valjälävdikode Aanaar toimättähån. Ton lasseen valjåtoimåkodde kalga huolåttid seilimpiergåsij tuššådmist tållån urnå seilim mañ. Valjälävdikodde kalga huolåttid valjåurnå já jienåstemkuåvlu valjåluvåttållåm siåilutmist torvolii saajeest jienärekinistem algättem råi.

Valjåtoimåkodde kalga ton lasseen huolåttid tast, ete valjåpeeivi jienåstmist tuålloo pevdikirje, moos merkkejuvvoo:

- 1) peivi sehe tijmeååigih, kuås valjåpeeivi jienåstem aalgij já kuås ton nuuhåm kulluuttui;
- 2) valjåtoimåkode jesåneh já värjesåneh, kiåh liijii mielð;
- 3) valjåišeðeejeh sehe jienåstejee jieijås valjim išeðeejeh; sehe
- 4) jienåståm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienåstem tipşolåjådåsåst já pääihist

Ulmuh, kiåh låå tipşomnåålå såmmilij päikkikuåvlun sajadum låjådåsåst sehe ulmuuh, kiåh såmmilij päikkikuåvlust låå tipşomnåålå jieijås pääihist já kiåh iå mudoi pastaččii jienåstid epikuåhtulij vaigådvuodåittåå, uåžžuñ jienåstid tipşosajestis.

Tipşosaajeest jienåstem várås valjälävdikodde meerrid valjåpargen já suu värjolmožin tom jeessån já värjeessån, kiåh ovdåståvá ååşånkullee kieldå valjälävdikodeest. Valjåpargee värjolmožin puåhtå nomåttid eres-uv ulmuu, kii lii hiåivulåš paargon.

Ko jienåst tipşosaajeest, te jienåstmist kalga jienåstejee já valjåpargee lasseen lede fåårust jienåstejee valjim teikkå tuhiittem sämitige valjåluvåttålmån jienåstemvuoigådvuodålåžžån merkkejum olmoos.

34 §

Jienârekinistem algâtem

Valjälâvdikodde aalgât jienârekinistem valjâtoimâtâs maŋa čuávvo vuossaargâ tijme 9. Jienârekinistem algâtem maŋa puáttâm vuolgâtâskovtereh kuáđđojeh lehâhânnáá huámmášumán vâldihânnáá. Toimâtâsâst tuálloo pevdikirje.

Väljejeeseervi äššiumust já vâriäššiumust lii vuogâdvoatâ lede mielâ jienârekinistmist.

35 §

Merkkim valjâluvâttâlmân

Jienârekinistem algâttuvvoo lekkâmáin vuolgâtâskovterijđ já merkkiimáin puoh 30 já 31 §:st asâttum vuovvijn jienâstâm ulmuid vuolgâtâsreeivâ miäldâsâvt valjâluvâttâlmân.

Jienâstem kalga kyeddiđ huámmášumán vâldihânnáá:

1) jis jienâstâm olmooš ij lah merkkejum valjâluvâttâlmân jienâstemvuogâdvoatâläžžân tâi jis šadda tiätun, et sun lii jáammâm ovdil valjâtoimâtâs algâtem;

2) jis vuolgâtâsreeivâ lii nuuvt vâáijuvlâš, et ij pyevti visesvuodâin pahudiđ, kii ulmuid lii jienâstâm; tâi

3) jis valjâkovertân lii rahtum jienâsteijeij tâi iävtukkâsân kyeskee teikâ eres äšittes merkkim.

Jis vuolgâtâsreeivâst šadda čielgâsin, et jienâstemvuogâdvoatâläš lii jienâstâm maŋgii 30 tâi 31 §:st uáivildum vuovvijn, te huámmášumán vâldoo tuše ohtâ vuolgâtâskovterijn.

Eres jienâstem ko valjâpeeivi jienâstem kalga kyeddiđ vâldihânnáá huámmášumán meid, jis jienâstemkuávlu valjâluvâttâlmân tohhum miärrkumijn šadda čielgâsin, et áášân kullee olmooš lii jienâstâm valjâpeeivi 31 g §:st uáivildum vuovvijn.

Ko puoh jienâstâm ulmuuh láá merkkejum valjâluvâttâlmân já jienâstmist huámmášumán vâldihânnáá kuodduum valjâkovtereh vuolgâtâskovterijdis siste láá sierrejum meddâl tuhhiittum valjâkovterij juávhust, te tuhhiittum valjâkovtereh piäijojeh lehâhânnáá valjâurnân.

38 §

Vaaljâi puáttus miärášum

Sämitige jesânin šaddeh väljejud 21 puoh enâmustáá jienâid finnim iävtukkâssâd, toin iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustáá 10 §:st asâttum meeri iävtukkâsah Aanaar, Ucjuv já länuduv kieldâin sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Jis 10 §:st asâttum mereh iä tievâ, te koččâmušâst orroo kieldâst tâi kuávlust väljejuvvoje čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah tienuuvt, ete 10 § vátâmâšah olâšuveh. Jis päikkikuávlu monnii kieldâst tâi kuávlust iä lamaš asâttum meeri iävtukkâsah, te väljejuvvoje čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah päikkikuávlust.

Värijesânin väljejuvvo Aanaar, Ucjuv já länuduv kieldâst sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâsist orroo iävtukkâsân iävtukkâs, kote lii finnim väljejum iävtukkâsâi maŋa čuávuvâžžân enâmustáá jienâid.

Jis jienâmereh láá siämmáá stuárusih, iävtukkâsâi koskâsâš oornig čuávdoo vuárbâdmáin.

Iävtukkâs kieldâ tâi kuávlust jienârekinistmist miärášuvâ ton mielâ, kost sust lii lamaš päikkikielâ iävtukkâssân asâtem meriäigi nuvâdijn.

39 §

Vaaljâi puáttus nonnim

Vaaljâi puáttus nannee valjâldikodde čuákkimist, mon tot tuálâ kuálmâd peeivi jienârekinistem aalgâtmist.

Vaaljâi puáttus kalga almottid äjättâlhânnáá riehtiministeriön, vâi tot puáhtâ meridiđ sämitige jesâniđ já värijesâniđ tooimân čuávuvâá toimâpaje ááigân.

40 §

Vaaljái puátusân kyeskee väidim

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš, kote arvâl, et vaaljái puátus nonniimân kyeskee valjälävdikode toimâ tai miäradâs lii laavâvuástâsâš, puáhtá ráhtid sämitige stiiivrân vuoigimvátámâš majemustáá 14 peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás valjälävdikode lii nonnim vaaljái puátus. Nubástusucámist valjäluvättálmân kyeskee aášijn asáttuvvoo 5 lovvoo.

Sämitige stivrâ kalga kiedâvuššâd vuoigimvátámâš huápulávt já majemustáá ovdil valjáiive loopâ.

Sämitige stiiivrâ miäradâsân uázžu uuccâd nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán majemustáá 14. peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás ääšiomáhâš lii finnim sämitige stiiivrâ miäradâs tiättun. Nubástusucámist nuávdittuvvoo mudoi, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst asáttuvvoo.

Jis valjälävdikode 1 momentist uáivildum miäradâs teikkâ toimâ lii lamaš laavâvuástâsâš já tot lii vaiguttâm vaaljái puátusân, te vaaljái puátus kalga vuoigid já staatârädi kalga táarbu miel meridid sämitige jesánijd já värijesánijd vaaljái vyeigejum puátus miel.

Jis vaaljái puátus ij paste vuoigid, vaaljaid kalga meridid uddâsist toimâtemnáál.

40 c §

Tärhibeh njuolgâdusah

Riehtiministeriö asáttâssáin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusâid:

- 1) valjaid lohtášuvvee kulluuttásáin;
- 2) valjäluvättálmân ucáluumeest já valjäluvättálmist meddâlistmist sehe ucâmušân lahtemnáál čielgiittásáin;
- 3) valjäluvättállâm uáinimnáálá tolámist;
- 4) iävtukkâsucâmušâst já iävtukkâsluvättálmist;
- 5) valjâpeeivi jienâstem orniimist, jis kiellâst lii eenâb ko ohtâ jienâstemsaje valjâpeeivi jienâstem várás;
- 6) jienâstemliipust; sehe
- 7) valjääšikiirij siäilutmist.

5 loho

Nubástusuuccâm valjäluvättálmân kyeskee aášijn

41 §

Nubástusuuccâmlävdikode pargo já toimävâldi

Sämitige valjäluvättállamaašij nubástusuuccâmlävdikode (nubástusuuccâmlävdikode) tuáimá vuossâmužžân nubástusuuccâmtäassin sämitigeest adelum laavâ 26 § miäldásii sämitige valjäluvättálmân väldimân já tast meddâlistmân kyeskee aášijn.

Sämitige ohtâvuodâst tuáimee nubástusuuccâmlävdikode lii jiečânâs já sorjomettumis toimâorgaan.

41 a §

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jesâneh

Nubástusuuccâmlävdikode joodet saavâjodetteijee, kii puáhtá lede váldutoimâsâš.

Nubástusuuccâmlävdikodeest lii ton lasseen ualgitoimâsâžžân jesânin ohtâ lahâolmoošjeessân já kyehti äššitobdeejeessân. Ton lasseen nubástusuuccâmlävdikodeest láá tuárvi ennuv värijesâneh. Värijesânân heiviittuvvoo, mii laavâst asáttuvvoo nubástusuuccâmlävdikode jesânist.

Talle jis saavâjodetteijee lii estâšum, te saavâjodetteijee asáttum toimävâldi kiävtta nubástusuuccâmlävdikode lahâolmoošjeessân (värisaavâjodetteijee).

41 b §

Saavajodetteijee já eres jeessân tohálâšvuotâ já nomâtem

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já lahâolmoošjeessân kolgâv tevidid tuámustovlilaavâ 10 love 1 § 1 momentist asâttum tuámmár almolijd tohálâšvuotâvátámâšâid.

Nubástusuuccâmlävdikode eres jesâniin vátkoo rievtsimielâlâšvuotâ, hárxánem nubástusuuccâmlävdikode toimâsuárgán sehe tárbuliij persovnlíih jiešvuodah. Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân ij taarbâš lede merkkejum sämitige valjâluvâttálmân.

Staatârâädi aasât nubástusuuccâmlävdikode kuudâ ihân häävild. Staatârâädi meerrid nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee viirgân tuáistáázân já eres ualgitoimâsijd jesâniid toimâpajan. Nubástusuuccâmlävdikode asâttuvvoo sämitige iävtuttâs vuáduid.

Sämitige jeessân tâi värijeessân, valjâlvävdikode jeessân tâi värijeessân tâi olmooš, kote lii sämitige palvâlusâst, ij pyevti kuullâd nubástusuuccâmlävdikoodân. Ovdii beln 22 § mield iävtukkâssân sämitige vaaljâin ij pyevti lede nubástusuuccâmlävdikode jeessân tâi värijeessân.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân kalga almottiid jieijâs čonâlâšvuodâin. Čonâlâšvuodâin almootmân heiviittuvvoo, mii tuámustovlilaavâ (673/2016) 17 lovo 17 §:st asâttuvvoo äššitobdeejeessân kenigâšvuodâst almottiid jieijâs čonâlâšvuodâin. Čonâlâšvuotâalmottâs adeluvvoo riehtiministeriön sehe tiättun nubástusuuccâmlävdikoodân. Čonâlâšvuodâid kyeskee tiädui registeristmist nuávdittuvvoo, mii tuámárij čonâlâšvuotâ- já ualgitoimâregisterist adelum laavâst asâttuvvoo (565/2015).

41 c §

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân saje šoddâm áávus

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân vuoigâd vuodâst pissood jieijâs pargoost heiviittuvvoo, mii tuámmárvirge haldâšeijest asâttuvvoo.

Jis nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee tâi eres jeessân pargo šadda áávus kaskoo toimâpaje, te meriduvvoo maajeeldpuáttee kidâ ton toimâpaje loopâ räi.

41 d §

Tuámmártáhádâs

Ko nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân aalgât pargoost, te sun kalga adelid tuámmártáhádâs, jis sun ij lah porgâm tom jo ovdelâá. Tuámmártáhádâs addelmist asâttuvvoo tuámustovlilaavâ 1 lovo 7 §:st.

41 e §

Saavajodetteijee já eres jeessân sajadâh

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân lii sorjomettum tuámuvääldi kevtidijnis.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân tuáimâ tuámmár ovdâsvástádâssâin, mast asâttuvvoo târhibeht tuámustovlilaavâ (673/2016) 9 lovvoost.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân lii kenigâs iärâniid jieijâs pargoost ton mánuppaje nuvâdijn, mon ääigi sun tiävdâ 70 ihheed.

41 f §

Oovdânpyehteeh

Nubástusuuccâmlävdikoddeest lii tarbâšum meeri váldu- tâi uálgitoimâsiih oovdânpyehteeh já eres pargoviehâ.
 Nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehtest kalga lede tuámmár viirgán tohálâš tođhos. Oovdânpyehtee pargoin meriduvvoo târhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist.
 Nubástusuuccâmlävdikode noomât nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehteid já eres pargovievâ.

41 g §

Nubástusuuccâmlävdikode čuávdimčuákánpieijâm

Nubástusucâmân kyeskee ääših čuávdojeh nubástusuuccâmlävdikoddeest oovdânpyehtim vuáđuld tievâščuákkim ääigi.
 Tievâščuákkim lii meridemvâldálâš, ko miel di lii saavâjodetteijee, lahâolmoošjeessân já ucemustáá ohtâ äššitobdeejeessân.

41 h §

Ääši kiedâvuššâm

Ääši kiedâvušmân nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo riehtijotemist haldättáhaašijn adelum laahâ, jis taan laavâst ij sierâ nubenáál asáttuu. Nubástusuuccâmlävdikode adelem miärádâs lii nuuvtâ.

41 i §

Kiedâvuššâm almosvuotâ

Riehtijotteem almosvuodâst nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo, mii riehtijotteem almosvuodâst haldättáhtuámustooovlist adelum laavâst (381/2007) asáttuvvoo.

41 j §

Ruttâdem

Nubástusuuccâmlävdikode koloh máksojeh staatâ ruudâin.
 Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jesânij päälhih meriduvvojeh riehtiministeriö nonnim vuáđustâsâi miäldâsávt.

41 k §

Pargo-oornig

Nubástusuuccâmlävdikode organisaatiost, pargovuovijn já pargovievâst meriduvvoo târhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist, mon nubástusuuccâmlävdikode tievâščuákkim nannee.

41 l §

Nubástusuuccâmmonáttállâm

Nubástusuuccâmlävdikoodán čujottum väidim kalga toimättid valjälävdikoodán 14 peeivi siste valjälävdikode vuoigimvátamâš keezild tohhum miäradâs tiättun finniimist.

Valjälävdikode kalga äjättälhännää toimättid väidim, áášán kyeskee äššikiirijid já jieijäs ciälkkámuš väidimist nubástusuuccâmlävdikoodán.

Jis valjälävdikoodán šaddee väidim lii puáttám meriääigist nubástusuuccâmlävdikoodán, te väidim ij kuodduu tain vuáduštássáin tudháhännää. Ton tiileest väidim kalga tállán toimättid valjälävdikoodán.

Nubástusuuccâmlävdikode kalga kiedávuššád väidim huápulázžán.

Nubástusucámist nubástusuuccâmlävdikode miäradásán asáttuvvoo 41 m §:st.

41 m §

Jotkäväidim alemuu haldáttáhriähtán

Nubástusuuccâmlävdikode miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán, jis alemus haldáttáhrihti miedeet väidimlove.

Väidimlove ucámán já miedeetmán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâ 110 já 111 §:st asáttuvvoo. Väidimlopán kyeskee miäradâs vuáduštálmán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâ 112 § 2 momentist asáttuvvoo.

Mudoi nubástusucámist alemuu haldáttáhriähtán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst asáttuvvoo.

6 loho

Sierânâs njuolgádusah

42 §

Nubástusuuccâm

Sämitige stiivrâ já lävdikode sehe sämitige asátem eres toimâorgaan miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin sämitigán jis taan laavâst teikâ eres laaváin ij nubenáál asáttuu. Sämitige miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán. Nubástusucámist asáttuvvoo riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst.

43 §

Pargovievâ völdim

Sämitigge noomât tai váldá jieijäs pargovievâ.

43 a §

Vuoigádvuotâ iäláttáhán

Sämitige palvâlusâst orroo ulmuin lii vuoigádvuotâ iäláttáhán já sii jäämmim maŋa sii hiätu-uázžoin lii vuoigádvuotâ peeräiäláttáhán staatâ vaarijn hiäivulijn oosijn siämmái njuolgádusái mielđ ko staatâ palvâlusâst orroo ulmuin já sii hiätu-uázžoin.

Ovdiibeln 1 momentist uáivildum iäláttáhtorvo orniimist šaddee koloin sämitigge lii kenigâs mäksid iäláttáhmaaŋsu tienuuvt ko staatâ iäláttáhruttaráájust adelum laavâst (1297/2006) asáttuvvoo.

Iäláttáhtorvo olášuttem várás sämitigge kalga jyehi ive almottid staatâkontturán tiäduid jieijäs palvâlusâst orroo ulmuin. Tiäduh almottuvvojeh staatâkonttur adelem ravvui mielđ.

Jis iäláttáhmaaŋsu iä määvsi meriääigi siste, te staatâ iäláttáhruttaráájun piärruo ihásâš maŋanemriänttu riänttulaavâ (633/82) 4 § 1 momentist uáivildum riänttuvuádu mielđ.

Iäláttáhmaaŋsuid já maŋanemriänttuid uázžu peerrâđ ton oornigist ko viäruu já määvsi olášutmist adelum laavâst (706/2007) asáttuvvoo.

43 b §

Syeligâsâsttoollâm- já vaahâgsajanmâksukenigâsvuotâ

Sämitige tåi 14 §:st uáivildum toimâorgaan jeessân teikkâ 18 c §:st uáivildum tilitärhisteeje ij uážu lovetáá adelid viáruulmui tiátun ige anneed priivaatlávt ävkkín, maid sun lii pargos hoittáadijn finnim tiettid nube ulmuu persovnlíi tiileest, ekonomâlii sajaduvást teikkâ finnodâh- tåi áámmâtsyeligâsvuodâst.

Ovdiibeln 1 momentist uáivildum olmooš lii kenigâs sajanmâksid vaahâg, mon sun lii tátulávt teikâ toovâtmist tovâttâm sämitiigán. Siämmâš kuáskâ vahâgân, mii lii tovâttum nuubân taam laavâ rikkomáin.

Vaahâgsajanmâávsu sovâttálmist sehe, jis máksukenigâsah láá maanġah, lii ovdâsvástádâs jyehimist vyeimist, mii vaahâgsajanmâksulaavâst (412/74) asâttuvvoo.

Virgeulmuu já pargee vaahâgsajanmâksukenigâsvuodâst lii vyeimist, mii vaahâgsajanmâksulaavâst já eres saajeest asâttuvvoo.

Taat laahâ puátá vuáimán peeivi máánust 20 .

Sämitiigán, mon toimâpaje lii koskân talle, ko taat laahâ puátá vuáimán, heiviittuvvoo 10 § tagarin ko tot lâi taan laavâ vuáimán puádidijn.

Sämitigge, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ puátá vuáimán, juátkâ jieijâs pargoost tassaaš ko vuossâmuš taan laavâ mielđ väljejum sämitigge aalgât toimâpaajeess.

Talle ko taat laahâ puátá vuáimán, kiedâvuššâmnâál orroo 9 §:st uáivildum áášân heiviittuvvoo 9 §, mii lii lamaš vyeimist, ko taat laahâ puátá vuáimán. Tággáár áášân iâ heiviittuu taan laavâ 9 a já 9 b §.

1.

Lää'kk**sää'mtee'ggest uvddum lää'jj mu'ttmest**

Ee'tiik-kää'dd tu'mmstögg meäldlânji
kää'mtet sää'mtee'ggest uvddum lää'jj (974/1995) 18 e–18 i, 23 a, 26 b, 26 d, 27 a, 42 a da 42 b §, nâkmen ko tóin liâ 18 e–18 i, 42 a da 42 b § lää'jjest 1725/1995, 23 a da 27 a § laa'jjin 1279/2002 da 335/2020, 26 b § laa'jjin 1279/2002 da 852/2020, di 26 d lää'jjest 1279/2002,
muu'ttet 1–4, 4 a, 5–16, 18, 18 a, 18 d, 19–25, 25 a, 26, 26 a, 27–31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38–40 da 40 c §, 5 láagg pá'jikke'rjtöözz, 41 §, 6 láagg pá'jikke'rjtöözz, 42 da 43 §,
 nâkmen ko tóin liâ 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 da 40 c § lää'jjest 1279/2002, 4 a § lää'jjest 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 da 43 § vue'ssen lää'jjest 1279/2002, 9 § vue'ssen lää'jjest 626/2011, 16, 18 a, 18 d da 42 § lää'jjest 1725/1995, 18 § vue'ssen lää'jjest 1026/2003, 23 § laa'jjin 1279/2002 da 335/2020, 40 § laa'jjin 1279/2002 da 852/2020, di 41 § lää'jjest 852/2020, di
lää'zztet lákka odd 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a–m, 43 a da 43 b § di meälddöözz tån nalla:

1 láakk

Aalmjallaž šio'ttâlm

1 §

Lää'jj mie'rr

Sä'mmlain alggmeeran lij jiöččmie'reemvuöiggâdvuöđâž čööđ viikkâm diö'tt sä'mmlai dommvuu'dest jii'jjež kiöl da kulttuur kuöskki jiöččvaaldâšm tön mie'ldd mâ'te tån lää'jjest da jee'res sää'jjest lää'jjest šio'tteet. Tån jiöččvaaldâšma kuulli tuâjai vääras sä'mmla va'lljee jiöččmie'reemvuöiggâdvuöđâž tieudee'l vaalivui'm sää'mtee'gğ köskkvuöđsteez.

Sää'mte'gğ toi'mmai vuöiggâdvuö'ttministeria vaaldâšmsue'rjest.

2 §

Riikk tâllöözlaž vasttös

Riikk täällarvvlöözâst älgg va'rrijed ri'jtjeei mie'rctie'gğ tån lää'jjest jurddum tuâjaid.

3 §

Vuöiggâdvuö'tt šöddâd mie'rkkuum vaal-logstö'kke

Vuöiggâdvuö'tt šöddâd mie'rkkuum vaal-logstö'kke lij oummust, kää'tt âänn jii'jjes sä'mmli'žžen, oudldee'l što:

1) ooumaž jiöčč le'be aainâš öhtt suu puärrsin, le'be maaddârpuärrsin le'be puärraz maaddârpuärrsin lij mättjam sää'mkiöl vuöšsmös kiöllnes; le'be

2) aainâš öhtt suu puärrsin lij mie'rkkuum le'be lij leämmaž mie'rkkuum jiönstemvuöiggâdvuö'ttne'kken oddee'jmannu l. peei'v 2027 le'be tön mähga riöššum sää'mtee'gğ vaalin.

Vaal-logstö'kke mie'rkkummuž oudldössân lij še, što tån lää'jjest šio'ttuom ää'jj, meerlažvuöđ da meerkee'rjuö'dl'jöözz kuöskki jiönstemvuöiggâdvuö'd jee'res kai'bbjöözz teäuddje.

4 §

Sä'mmlai dommvu'vdd

Sä'mmlai dommvu'din juu'rdet meälddössân äärrai ka'rtte mie'rkkuum vuu'd, kää'tt âänn se'st Jeänöög, Aanar da Uccjoogg koo'ddi vuu'did di Suä'djel kää'ddest äärrai Lappi paalgâskää'dd vuu'd.

4 a §

Vaaldäšmvuõiglaž šioṭṭõõzzi suävldummuš

Sää'mtegega da tön täimmorgaanid suävldet vaaldäšmlää'jj (434/2003), ve'rgǵnii'kkī toi'mmjummuž õõlmäsvuõdäst uvddum lää'jj (621/1999), arkiivlää'jj (831/1994) da lää'jj liädglaž ä'sšummšest ve'rgǵnektōi'mmjummušest (13/2003), jõs tän lää'jjest jeät nuu'bbnalla šioṭṭuku.

2 lääkk

Sää'mtee'gǵ tuāj

5 §

Sää'mtee'gǵ aalmjallaš täimmvä'ldd

Sää'mtee'gǵ tuājjan lij tu'mmjed sä'mmlai jii'jjez kiõl, kulttuur di sää'j alggmeeran kuõskki aa'sšin di häiddad täid õhttnet tuājaid. Jee'res aa'sšin sää'mte'gǵ oou'dad sä'mmlai jiočcmie'rreemvuõiggädvuõd teäuddjummuž.

Sä'mmlai jiočcmie'rreemvuõiggädvuõd õõd viikkām diõtt sää'mte'gǵ vuässäätt sagstõõllām- da õhttsažtoi'mmjemõõlgtõõzz meäldlānji 9 §:st jurddum aa'sši valmštõõllmõ'sše da tu'mmstõktuõiju. Tuājees kuulli aa'sšin sää'mte'gǵ vuäitt tuejjeed ve'rgǵnii'kkid alttõõzzid da e'tkkõõzzid di u'vdded ciälklmid, ooudäsviikkād da vaaldšmed sää'mkulttuur di miõttād teäggdõõzz.

Sää'mkiõl da kulttuur tuõ'll'jummuž da ooudäsviikkmõõžž staanām diõtt sää'mte'gǵ toi'mmai sää'm-mäitt'tõõzz da -škooultõõzz ä'sšobddjen da oou'dad tõi ooudäsviikkmõõžž obbvuoṭtān.

Täimmvälldses kuulli aa'sšin sää'mte'gǵ āānn tu'mmjemvää'ld mā'te tän lää'jjest le'be jeä'rben jee'res sää'jest lää'jjest šioṭteet.

Tuājees kuulli aa'sšin sää'mte'gǵ ālgg peä'lstes staanād vuāddvuõiggädvuõdi da ooumažvuõiggädvuõdi teäuddjummuž. Sää'mte'gǵ ālgg āā'nned pukid oummid õõutverdsānji da sooggbie'li tää'ssäärv oou'dee'l tön mie'ldd ko laa'jjin tää'rkben šioṭteet.

Sää'mte'gǵ ra'vvai toi'mmjummušes vääras tuājiriāššmõõžž.

6 §

Sä'mmlai ee'ttkāsttmõš

Sää'mte'gǵ ee'ttkāstt sä'mmlaid meersaž da meeraikõskksaž tuājaines.

7 §

Čiõlgtõs

Sää'mte'gǵ tuejjad juõ'kk ee'jj ee'ttič-kādda čioṭlgtõõzz tõ'st, mii miārkteei lij šõddām sä'mmlaid kuõskki aa'sši ouddnummušest. Čiõlgtõs vuäitt āā'nned se'st e'tkkõõzzid tääimain, koid taarbšet sä'mmlai vuõiggädvuõdi staanām diõtt.

8 §

Mie'rrie'gǵi juākkmõš

Sää'mte'gǵ tu'mmai sää'mtee'gǵ jii'jjes toi'mmjummuša čuä'jtum väärai āā'nnmest. Sää'mtee'gǵ tu'mmstõ'kkē väärai āā'nnmest jii'jjes toi'mmjummuša ij vuāžž ooccād muttāz lääitee'l.

Sää'mte'gǵ tu'mmai veä'kkvuõdin, koid miõdāt sää'mtee'gǵ pāāi'k. Tuāj häiddmen sää'mte'gǵ toi'mmai riikkveä'kkvuõttve'rgǵne'kken. Veä'kkvuõd, koid miõdāt sää'mtee'gǵ pāāi'k, ā'lǵge kuullād sä'mmlai kiõl da kulttuur kuõskki jioččvaaldäšm sizz. Riikksuāvtõõzz asetõõzzin vuei'tet u'vdded tää'rkab šioṭlmid veä'kkvuõdi, koid miõdāt sää'mtee'gǵ pāāi'k, juākkmõõžž kuõskki mõõntõõllmõõžžin.

Sää'mte'gǵ miõttām veä'kkvuõdi suävldet riikkveä'kkvuõttlää'jj (688/2001).

9 §

Õhttsažtoi'mmjem- da sagstõõllāmõõlgtõs

Ve'rgñnee'kk da jee'res òõlmäs vaaldäsmtuájaid háiddai sagstá'lle sää'mtii'ggin valmstòõleen lää'jjsiõttummuž, vaaldsemvuõdlaž tu'mmstòõggid da jee'res tääimaid, koin vuäitt lee'd jeä'rab miäktõs sää'mmlaid, pörghmõssän vuállad õõutmiõllsazvuõ'tte sää'mtii'ggin le'be vuäžžad sää'mtee'gg miästmòõžž ouddäl tu'mmstòktuáj. Õhtsažtoi'mmjem- da sagstòõllámòõlgtõs kuäskk sää'mmlai dommvuu'dest čòõdtemnalla aiggum le'be vaaiktòõžžeez beä'lest tok vuállai di jee'res jeä'rben sää'mmlai kiõ'le le'be kulttuu're le'be sij sájja le'be vuõiggädvuõdid algmeeran vaaikteei tääimaid, kook kue'skke:

- 1) vuu'di äänmòõžž;
- 2) riikkmääd, suõjjlemvuu'di da poostaivuu'di háiddmòõžž, äänmòõžž, suõjjlemtääimai čòõd viikkmòõžž, vuo'krjummuž da luõvtummuž;
- 3) kuäiväsmineraalid se'st õõ'nni eettmòõžž ooccam da äü'kken ää'nmem di riikk mädd- da čää'ccvuu'din šòõdi käl'ttáiddam;
- 4) sää'mmlai kulttuurhämä kuulli jie'llemvue'jj lää'jjsiõtlvaž le'be vaaldsemvuõdlaž muttáz;
- 5) luäd määngghämmsazvuõd da äimmõsmuttáz kiõtt'òõlli tääimaid;
- 6) sää'mkiõllsaz ouddpeämm di sää'mkiõllsaz da sää'mkiõl mätt'tòõžž ooudás viikkmòõžž;
- 7) sää'mkiõllsaz sosiaal- da tiõrväsvuõttkääžkòõžž čòõd viikkmòõžž da ooudás viikkmòõžž;
- 8) sää'mtee'gg resuursi da jee'res toi'mmjemouddòõžž staanmòõžž da ooudás viikkmòõžž; le'be
- 9) jee'res va'steei sää'mmlai kiõ'le, kulttuu're le'be sij sájja le'be vuõiggädvuõdeez algmeeran vaaikteei ää'ss.

9 a §

Sä'mmlai vuõiggädvuõdi lokku välddmõš ve'rgñni'kki da jee'res òõlmäs vaaldäsmtuájaid háiddji toi'mmjummšest

Ve'rgñnee'kk da jee'res òõlmäs vaaldäsmtuájaid háiddai á'lğge 9 §:st jurddum tääimaid plaanmen da čòõd viikkmen ää'nnmest äärrainaa'livui'm:

- 1) oou'deed sää'mkiõli tuõ'll'jummuž da ooudás viikkmòõžž di sää'mmlai vuõiggädvuõd da ouddòõžžid tuõ'll'jed da viikkad ooudás kulttuuráz mie'ldd looggee'l ä'rbbvuõdlaž jie'llemvuõ'jjeez; da
- 2) kie'ppeed tääimaineez šòõdi kiõdlaž vaaiktòõžžid sää'mkiõlid di sää'mmlai vuõiggädvuõ'tte da ouddòõžžid tuõ'll'jed da viikkad ooudás jii'jjez kulttuur mie'ldd looggee'l ä'rbbvuõdlaž jie'llemvuõ'jjeez.

9 b §

Mõõntòõllmõš õhtsažtoi'mmjummšest da sagstòõllmòõžžin

Ve'rgñnee'kk da jee'res òõlmäs vaaldäsmtuájaid háiddai i'lmte sää'mteggä samai sòõrgab, ko alttee reäuggmòõžž 9 §:st jurddum aa'sšin. Jõs kòõčõmõš lij juätkkjeeiluanddsaz toi'mmjummšest, i'lmmtòõžž älgg tuejjeed ääi'jbeä'lnn ouddäl sagstòõllmòõžž riäšsmòõžž. Ve'rgñnee'kk da jee'res òõlmäs vaaldäsmtuájaid háiddai i'lmte sää'mteggä, koon mie'rpeivva mõõnee'st sää'mte'gg älgg i'lmmted haaläst sagstòõllad ää'sšest. Mie'rri'g älgg lee'd toolkvaž da tõi'st vuei'tet vä'ldded lokku ää'ss kirrsallašvuõd.

Vuäittmòõžž ää'nkani kuäddmõš ij cõõgg ve'rgñnee'kk le'be òõlmäs vaaldäsmtuáj háiddai juä'tkkimest ää'ss kiõtt'òõllmòõžž.

Sää'mtee'ggest lij vuõiggädvuõtt vuäžžad keerjlaž čiołgtòõžž ää'sšest mie'ldd looggee'l 9 a §:st jurddum aa'sšin da tõið õhtneei plaanin sagstòõllmòõžžid ooudbeä'lnn. Sää'mteggä älgg va'rried toolkvaž ääi'j valmstòõttad sagstòõllmòõžžid. Õhtsažtoi'mmjummšest älgg altteed da sagstòõllmòõžžid čòõdted vuõiggmiõlin da vuõiggäiggsánji nu'tt, što ää'ss lopp-puädo'sse lij vuei'ttemvuõtt vaaikted ouddäl ää'ss čäuddmòõžž.

Čòõdtem sagstòõllmòõžžin älgg tuejjeed pä'rddkee'rj. Pä'rddkerjja pijjät pääjas vue'ssbie'li vuäinlmid ää'sšest di sagstòõllmòõžžid lopp-puädožž.

3 lääkk

Täimmpää'jj, täimorgaan da toi'mmjummuš

10 §

Norrõs da täimmpää'jj

Sää'mteggä ko'le 21 vuäzzli'žžed da nellj väärnee'kk, koid va'lljeet sää'mtee'gg vaalin neellj ee'jj täimmpääjas, kää'tt älgg vaale'jj rosttovmannu 1 peei'v. Sää'mtee'ggest á'lğge lee'd uu'cmõsán kue'htt vuäzzla da õhtt väärnek Jeänõõgg, Aanar da Uccjoogg kää'ddest di Suä'djel kää'dd Lappi paalgäskää'dd

vuu'dest. Looppid 13 vuázzi'žžed va'lljeet jiõnnmeä'r vuáðald, kuuitág nu'tt, što uu'ccmõsán vitt vuázzi la'lgge lee'd sä'mmlai dommvuu'dest.

Riikksuávtõs mie'rrad sää'mtee'gg vaali puáðõõzz vuáðald sää'mtee'gg vuázzi laid da väärnii'kkid tuájeez, meátt raukkmõõžžást čauddõõttmõõžž tuájast da mie'rrad peággtum vaali puáðõõzz vuáðald odd vuázzi da väärne'kk tõn sáija, kää'tt lij vaalpää'j ääi'j jõskkám áármen vuázzi'žžen le'be väärne'kken.

Ko sää'mtee'gg vuázzi laž le'be väärne'kk mõõnat 22 §:st jurddum vaaláá'ntemvuõd tuájjes, riikksuávtõs álgg sää'mtee'gg áltõõžžást tuõttád, što suu oskkumtáimm lij puuttám.

11 §

Sää'mtee'gg saaggjää'dteei da väärrsaaggjää'dteei

Sää'mtee'gg va'lljad kõskkvuõdstes saaggjää'dteei da kue'htt väärrsaaggjää'dteei. Va'lljummstest álgg tá'lles i'lmmtd vuõiggádvuõttministeriaa'je.

Saaggjää'dteei da väärrsaaggjää'dteei toi'mmje tuájaineez vä'ldtáimmsánji.

12 §

Sábbri õ'htekáččmõš

Sää'mtee'gg sääbbar tu'mmai sábbreez sábbroõšsmest. Sábbar álgg láá'ssen káččad õ'hte, jõs saaggjää'dteei le'be halltõs keäčč tõn taarbli'žžen le'be kuálmõs vuázzi laid nu'tt kai'bbai tiõttum ää'sš kiõtt'õõllám vääras.

Jõs sä'mmlai dommvuu'd kää'ddest le'be vuu'dest va'lljuum vuázzi laž ij vucit vuássõõttád sábbra, suu sáija álgg káččad seámma kää'ddest le'be vuu'dest va'lljuum väärne'kk.

13 §

Sää'mtee'gg halltõs

Sää'mtee'gg va'lljad kõskkvuõdstes halltõõzz, ko'st liá saaggjää'dteei da kuõ'htt väärrsaaggjää'dteei di jáánnmõsán vitt jee'res vuázzi. Sää'mtee'gg va'lljad kõskkvuõdstes halltõ'sse kue'htt väärne'kk. Va'lljummstest álgg tá'lles i'lmmtd vuõiggádvuõttministeriaa'je.

Vaalee'jj toi'mmjeei halltõs juátkk tuájstes, poka odd halltõs lij mánja vaali va'lljuum.

Halltõs valmstáall aa'sšid sää'mtee'gg sábbra da peejj toimmu sää'mtee'gg tu'mmstõõggid nu'tt ko tuájriášsmõõžžást tää'rkben mie'reet.

Sää'mtee'gg tuájriášsmõõžžást vucit tet mie'reed halltõõzz vuázzi tuáj vä'ldtáimmsažvuõdást.

Sää'mtee'gg halltõõzz vuázzi'žžen le'be väärne'kken ij vucit lee'd vaal-lu'vddkáá'dd le'be muuttásoocám lu'vddkáá'dd vuázzi laž le'be väärne'kk.

14 §

Jee'res táimmorgaan

Sää'mtee'gg peejj juõ'kk vaalpää'j aalgást vaal-lu'vddkáá'dd 4 láággast jurddum vaali vääras. Sää'mtee'gg vuáitt piijjád še jee'res táimmorgaanid sä'mmlai jii'jjez kiõl da kulttuur kuõskki jiõččvaaldsma kuulli aa'sši háiddam diõtt.

Sää'mtee'gg vaal-logstõkaa'sši muuttásoocám lu'vddkáá'ddest (muuttásoocám lu'vddkáá'dd) šiõtteet 5 láággast.

15 §

Táimmvää'ld áánnmõš

Sää'mtee'gg sääbbar di halltõs da jee'res táimmorgaan á'nne sää'mtegg kuulli táimmvää'ld tõn mie'ldd ko tån láá'jješt šiõtteet da sää'mtee'gg tuájriášsmõõžžást mie'reet.

Sää'mtee'gg sääbbar tu'mmai vuáddjurddji beá'lest miárkteei da kookkas kuõ'ddi aa'sšin, jõs ää'sš kirrsallašvuõd diõtt ij nuu'bbnalla šõõdd.

Táimmvää'ld ij vuázzi se'rded 5 § 6 momee'ntest, 7 §:st, 10 § 3 momee'ntest, 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 ij-ga 41 §:st jurddum aa'sšin.

16 §

Konttár da tuájilažká'dd

Sää'mtee'gğest liä konttâr di ve'rğğ- da reäuggsuäppmōškōōskâst le'ddi tuäjilažkâ'dd tōn mie'ldd ko tō'st sää'mtee'gğ tuäjiriäšmōōžžâst tää'rkben mie'rreet. Sää'mkiōl konttrest šiotteet jeä'rben.

Sää'mtee'gğ ve'rğğoummid, vii'rjid da ve'rğğkō'skke suävldeet, mâid riikk ve'rğğoummiin, vii'rjin da ve'rğğkōōskâst šiotteet da mie'rreet.

Tuäjilažkâ'dd kääzkkōōskōōsk määinain da tōi meä'rtōōvvmōōžžâst lij va'stteeinalla viōggâst, mâid riikk kääzkkōōskōōsk määinain da tōi meä'rtōōvvmōōžžâst šiotteet, mie'rreet le'be suävat.

17 a §

Såbbra vuässōōttmōš teeknlaž teäðse'rddemnää'l ää'nee'l

Sää'mtee'gğ tuäjiriäšmōōžžâst vuei'tet mie'rreed, što såbbra vuäitt vuässōōttâd ää'nee'l videosagstōōllmōōžž le'be jee'res suävldeei teeknlaž teäðse'rddemnää'l.

Tuäjiriäšmōōžžâst vuei'tet u'vdded tää'rkab meärrōōzzid teeknlaž teäðse'rddemnää'l ää'nnmest jää'kk̄tum mōōntōōllmōōžžâst.

17 b §

Alttōsvuōiggâdvuōtt

Uu'ccmōsân kue'ht̄t̄c̄ue'dvittlo määimōsân tääimtum sää'mte'gğvaalin jiōnnvuōiggâdvuōttum sä'mmlast lij vuōiggâdvuōtt tuejjeed sää'mteggâ alttōōzz sää'mtee'gğ tuōjju kuulli ää's̄sest.

Tää'rkab meärrōōzzid alttōsvuōiggâdvuōd äänmōōžžâst jää'kk̄tum mōōntōōllmōōžžâst da alttōōzz kiōtt' tōōllmōōžžâst uu'det tuäjiriäšmōōžžâst.

18 §

Aa's̄si kiōtt' tōōllmōš

Sää'mtee'gğ sääbbar da jee'res tääimorgaan lij mie'rreemvâlddsaz, ko saaggjää'dteei le'be väärrsaaggjää'dteei da uu'ccmōsân bie'll jee'res vuäzzlain liä pääi'k ä'lnn.

Sää'mtee'gğ da tōn piijjâm tääimorgaan vuäzzlaž lij cōglvaž vuässōōttâd nâkam tu'mmstōktuōjju, kää'tt kuâskk persoonlânji suu le'be suu vaaldsemlää'jj 28 § 2 momēe'ntest jurddum roodnairuād le'be nâkam oummu, kää'tt lij peägḡtum paragraaff 3 momēe'nt mie'ldd suin paaldum.

Aa's̄sid čāāu'det sää'mtee'gğest jeä'nbōstu'mmstōōgḡin. Jiōni tässa mōōneen ää's̄s čāudd saaggjää'dteei jiōnn. Vaalin kiōččât va'lljuum tōn, kää'tt vuäžž jäänmōsân jiōnid. Jiōni tässa mōōneen čāudd vue'rbb.

3 a lāākk

Ķe'rjituō'll'jōs da tiilltā'rk̄stummuš

18 a §

Ķe'rjituō'll'jōs

Sää'mtee'gğ Ķe'rjituō'll'jō'sse da tiillč̄iōlgtō'sse suävldeet tōn lāā'ssen, mâid t̄an lāā'jjest šiotteet, Ķe'rjituō'll'jemlää'jj (1336/1997).

18 d §

Tiilltā'rk̄stemč̄iōlgtōs

Tiilltā'rk̄stemlää'jj (1141/2015) 3 lāāgg 6 §:st šiot̄tuum mie'r̄rāāi'jest čō'r̄stee'l tiilltā'rk̄steei ālgg u'vdded juō'kk̄ tillpāā'jest vue'ssmannu loopp rāija mōōnee'st sää'mtee'gğ halltō'sse keerjlaž tiilltā'rk̄stemč̄iōlgtōōzz, kää'tt ālgg, tōn lāā'ssen mâid tiilltā'rk̄stemlää'jjest šiotteet, ää'n̄ned se'st ciālkālm tō'st, liä-a tääimč̄iōlgtōōzzâst uvddum teäð riikkveä'kk̄vuōd ää'nnmest vuōi'gğest.

4 lāākk

Sää'mtee'gğ vaal

19 §

Vaalee'kk da vaalvu'vdd

Sää'mtee'g'g vaali vääras jännam lij õhttan vaalvu'vdden.
Sää'mtee'g'g vaalid täämtet juõ'kk neelljad ee'jj (vaalee'kk).

20 §

Vaal-lu'vddkâ'dd

Vaal-lu'vddkâ'dd tu'mmai ooccmõõžž vuâdald oummu mie'rkkummšest vaal-logstõ'kke di tuejjad vaal-logstõõgg. Vaal-lu'vddkâ'dd peejj toimmu sää'mtee'g'g vaalid nu'tt ko tän lää'jjest šiotteet.

Vaal-lu'vddkâdda ko'le saaggjää'dteei da kutt jee'res vuâzzla, koin juõ'kkkast lij jii'jjes-i väärnek. Vaal-lu'vddkââ'ddest â'lõge lee'd vuâzzlaž da väärnek Aanar, Uccjoogg da Jeänõõgg koo'ddin di Suâ'djel kââ'dd Lappi paalgaskââ'dd vuu'dest. Vaal-lu'vddkââ'ddest älgg še lee'd sää'mkiöll-lää'jj (1086/2003) 3 § 1 pääi'kest jurddum sää'mkiöli ä'sstobddmõš.

Sää'mtee'g'g halltõõžž vuâzzlaž le'be väärnek le'be muuttasooccâmlu'vddkââ'dd vuâzzlaž le'be väärnek ij vuei't lee'd vaal-lu'vddkââ'dd vuâzzli'žžen ij-ga väärne'kken.

21 §

Jiõnstemvuõiggâdvuõtt

Sää'mtee'g'g vaal-logstõ'kke mie'rkkem oudldõssân lij oummu jâlstepäikka kiõččkani tõn lää'ssen, maid 3 §:st šiotteet, što ouumaž teâudd määimõsân vaaltääimtõõžž määimõs peei'v 18 ee'kked da što son lij Lää'ddjännam meerlaž le'be su'st lij älggjännam meerli'žžen leämmaž dommkâ'ddlää'jjest (201/1994) jurddum dommkâ'dd Lää'ddjännam te'l, ko ooccmõõžž vaal-logstõ'kke vâlddmõõžžâst älgg määimõsân tuejjeed.

22 §

Vaalâ'ntemvuõtt

Sää'mtee'g'g vaalin vaalânnsaž lij juõ'kk jiõnstemvuõiggâdvuõttnek, kââ'tt lij miâsttâm vöborše'kken da kââ'tt ij leäkku vä'jjvâlddsaž.

Vöborše'kken ij vuei't lee'd vaal-lu'vddkââ'dd le'be muuttasooccâmlu'vddkââ'dd vuâzzlaž le'be väärnek.

23 §

Vaal-logstõk

Vaal-lu'vddkâ'dd tuejjad jiõnstemvuõiggâdvuõttnei'kkin vaal-logstõõgg. Vaal-lu'vddkâ'dd lij vaal-logstõõgg rekistertuõ'll'jeei.

Vaal-logstõ'kke mie'rkket koo'ddi mie'ldd alfabeettlaž jiärgâst juõ'kk jiõnstemvuõiggâdvuõttnee'kk nõõm da persoontiõtt di dommkââ'dd da addrõõžž, jõs tõk liä teâdast. Vaal-lu'vddkâ'dd vuäitt äâ'nned meerteättriäžldõõgg teâdaid vaal-logstõõgg tuejjummšest. Dommkââ'dd da addrõõžž ij kuuitäg vuâžž mie'rkked vaal-logstõ'kke, jõs tåk teâd liä ve'rgõnni'kki toi'mmjummuž õõlmâsvuõdâst uvddum lää'jj 24 § 1 momee'nt 31 pääi'k mie'ldd peittast õnnum le'be jõs oummu puõtt meerteättriäžldõ'kke lij ruõkkum meerteättriäžldõõggâst da Digi- da meerteättkonttâr staanõk-kääzzkõõžžin uvddum lää'jj (661/2009) 36 §:st jurddum staankiõld.

Vaal-logstõ'kke älgg ooccmõõžž vuâdald vä'ldded jiõnnvuõiggâdvuõttum oummu. Oudldõssân vaalvuõiggâdvuõdi äännmõ'sše ääldmõsân pue'tti sää'mtee'g'g vaalin lij, što ooccmõõžž tuejjeet määimõsân vaalee'jj oulddee'i čõhčõmannu loopp räija mõõnee'st.

Oou'dab vaalin vaal-logstõ'kke mie'rkkum oummu vää'ldet vaal-logstõ'kke ooccmõõžžtää, jõs son teâudd viõggâst äärrai lää'jjest šiotuum vaal-logstõ'kke mie'rkkem oudldõõžžid. Oummu jeät kuuitäg mie'rkkuku vaal-logstõ'kke, jõs son i'Immat vaal-lu'vddkâdda, što son ij haa'led šõddâd tõõžž mie'rkkum. Vaal-logstõõgg tuejjeem õhtvuõdâst vaal-lu'vddkâ'dd vuäitt jii'jjes alttõõžž vuâdald vä'ldded lää'ssen lokku õddee'jmannu 1. peei'v 2027 le'be tõn mænna riõššum sää'mtee'g'g vaalin vaal-logstõ'kke mie'rkkum jiõnstemvuõiggâdvuõttnee'kk mænna ouu'dab vaali jiõnstemvuõiggâdvuõttäkkä õsttâm päärna da 21 §:st šiotuum ääi'jpo'dde mõõnee'st jiõnstemvuõiggâdvuõttäkkä õstti päärna. Näkam oummu vuei'tet kuuitäg vä'ldded vaal-logstõ'kke eman mænna tõ'st, ko son lij keerjlânji i'Immtam vaal-lu'vddkâdda, što son äänn jii'jjes sä'mmli'žžen 3 § 1 momee'nt meäldlânji.

Vaal-lu'vddkâ'dd ra'vvai da vuâllakee'rjat vaal-logstõõgg määimõsân vaalee'jj oulddee roostovmannu määimõs peei'v. Vaal-lu'vddkâ'dd tu'mmstõ'kke vaal-logstõõgg ra'vvjummšest ij vuäžž ooccâd muttâz lääitee'l.

24 §

I'lmmtõskortt da tu'mmstõk

Vaal-lu'vddkâ'dd tuejjad juõ'kk vaal-logstõ'kke valddum oummust i'lmmtõskoort, ko'st puä'tte ou'dde jionstemvuõiggâdvuõttnee'kkest vaal-logstõ'kke valddum teäd, vaal-logstõõgg vuei'nnemnalla äännmõš, vaalin jionstummuš di vaalpei'vv da 31 a §:st šiotuum vuõiggâdvuõtt jionsted vaalpei'v, da vaal-lu'vddkâ'dd addrõs.

Vaal-lu'vddkâ'dd vuõlttad i'lmmtõskoort juõ'kk jionstemvuõiggâdvuõttnekka, koon addrõs lij teädast, ääi'jbeä'lnn ouddâl vaal-logstõõgg piijimoõžž vuei'nnemnalla.

Vaal-lu'vddkâ'dd tu'mmstõõgg tõ'st, što oummu jeät mie'rkkuku vaal-logstõ'kke, seämmnalla ko tu'mmstõõgg, koin vaal-lu'vddkâ'dd lij kuäddam tu'kkkeekani oummu raukkmoõžž šoddâd valddum vaal-logstõ'kke le'be i'lmmtõõžž, što ij haa'led šoddâd tõõžž mie'rkkuum, vuõltteet ää'sšvuäzzli'žze ääi'jbeä'lnn ouddâl vaal-logstõõgg piijimoõžž vuei'nnemnalla.

25 §

Vaal-logstõõgg vuei'nnemnalla äännmõš

Vaal-lu'vddkâ'dd peejj vaal-logstõõgg le'be tõ'st äärar teädaid persoontiõttid lokku vää'ldkani vuei'nnemnalla nu'tt, što vuei'nnemnalla äännmoõžž kuõskki ääi'j puutmoõžžast lij äi'gğ vaali tääimtummuša uu'cemõsân kutt määnpää'j.

Vaal-logstõõgg ää'net vuei'nnemnalla 10 keäččlõs arggepei'v, koid jeät lokku sue'vet.

Vaal-logstõõgg vuei'nnemnalla äännmõšše jää'kket, mäid vaaldšemlää'jj 62 §:st šiotteet aalmjallaš teättanoudmoõžžast, jõs tän lää'jjest jeät nuu'bbnalla šioittuku.

25 a §

Vaal-logstõõgg õõlmäsvuõtt

Juõ'kkkast lij vuõiggâdvuõtt tobdstõõttâd vaal-logstõ'kke da tøn tuejjummuša kuulli ä'sškii'rjid tøn ääi'j, ko vaal-logstõõgg ää'net vuei'nnemnalla. Vaal-logstõõgg da tøn tuejjummuša kuulli ä'sškii'rjid ij vuäžž u'vdded kopiä'stemnalla le'be sniimmâmnalla ij-ga tõiin vuäžž u'vdded kopioid. Vaal-logstõ'kke mie'rkkuum oummust lij kuuitâg vuõiggâdvuõtt vuäžžad mäaustää vâlddõõgg su'st vaal-logstõ'kke valddum teäda. Ää'sšvuäzzla vuõiggâdvuõdast vuäžžad teäd ää'sš kiõtt'tõõllma õhtneei ä'sškii'rjin šiotteet ve'rğgnii'kki toi'mmjummuž õõlmäsvuõdast uvddum lää'jj 11 §:st.

Vaal-logstõõgg di nâkam vaal-logstõõgg tuejjummuša õhtneei ä'sškii'rjid, kook ä'ne se'st teädaid oummu eetnlaž algveärast, älgg ää'nned peittast jee'res ko 1 momee'ntest jurddum ääi'j. Peeitastää'nnemõõlgtõs ij cõõgg teäd ouddmoõžž sää'mteggä sää'mtee'gğ täimmorgaani vuäzzlai da väärnii'kki va'lljeem le'be alttõsvuõiggâdvuõd äännmoõžž čiołgtem vääras ij-ga tõõžž, kää'tt taarbaš teäd jionstemvuõiggâdvuõdäs čio'lggeem vääras.

Vaal-logstõõgg tuejjummuša õhtneei ä'sškii'rji õõlmäsvuõdast šiotteet ve'rğgnii'kki toi'mmjummuž õõlmäsvuõdast uvddum lää'jjest.

25 b §

Vaal-logstõõggâst äärar vää'jj teevvmõš

Vaal-lu'vddkâ'dd vuäitt teevvad vää'jj vaal-logstõõggâst jii'jjes alttõõžž vuädald le'be jionstemvuõiggâdvuõttnee'kk kai'bbjõõžž vuädald. Kai'bbjõõžž älgg kuuitâg tuejjeed 14 peei'v se'st vaal-logstõõgg vuei'nnemnalla äännmoõžž kuõskki ääi'j puuttimest. Muttsid älgg tuejjeed määimõsân kue'htt määnpää'j ouddâl vaaltääimtõõžž alttummuž.

Jõs oummu lää'zztet vaal-logstõ'kke, su'ne älgg mää'jeečani vuõltteed 24 §:st jurddum i'lmmtõskoort.

Jõs vaal-logstõõgg väägglaž meärkkõõžž teevat, teevvmõõžžast älgg i'lmmted mää'jeečani ää'sšvuäzzlaž oumže, jõs tõt ij leäkku čiołgsânji taarbttem.

26 §

Vuõigeemkai'bbjõs vaal-logstõõgg kuõskki tu'mmstõõggâst

Kää'tt keäčč, što son lij vuõiggädvuõdtää kuõddum meädda vaal-logstöõggäst, vuäžž kai'bbjed vaal-logstöõgg kuõskki tu'mmstõ'kke vuõigõõzz vaal-lu'vddkää'ddest. Vaal-lu'vddkääda čuä'jtum vuõigeemkai'bbjõõzz älgg tääimted vaal-lu'vddkääda 14 peei'v se'st vaal-logstöõgg vuei'nnemnalla äännmõõžž kuõskki ääi'j puuttmõõžžäst.

Jõs vuõigeemkai'bbjõs, koon tääimtet vaal-lu'vddkääda, lij puättam mie'rääi'jest muuttäsooccamlu'vddkääda, vuõigeemkai'bbjõõzz jeät kuõddu tu'tkkeekani. Vuõigeemkai'bbjõõzz älgg muuttäsooccamlu'vddkää'ddest mää'jeekani tääimted vaal-lu'vddkääda.

Jõs vaal-lu'vddkää'dd tu'mmai, što oummu vää'ldet vaal-logstö'kke, vaal-lu'vddkää'dd vuõlttad su'nne mää'jeekani 24 §:st jionstemvuõiggädvuõtnii'kkid jurddum i'Immtõskoort.

Muuttäsooccmest vuõigeemkai'bbjõõzz kuõskki tu'mmstõ'kke šiotteet 41 1 §:st.

26 a §

Jionstummuš muuttäsooccamorgaan tu'mmstõõgg vuädald

Ooumže, kää'tt ouddäl jionila'skkeem alttummuž čuä'jat vaal-lu'vddkääda le'be vaalpeei'v vaaltäimmkääda muuttäsooccamorgaan lää'jjiõkksaž tu'mmstõõgg jionstemvuõiggädvuõdstes, va'rjet vuäitmmõõžž vuäžžad vaalä'sškii'rjid da jionsted.

Ooumaž lij õõlgtum luõvted vaal-lu'vddkääda le'be va'stteenalla vaaltäimmkääda tu'mmstõõgg le'be tön vuõiggän tuõdštum kopio meärkkõõžž vääras, mõõn tuejjeet vaal-logstö'kke ää'sšest.

27 §

Võboršii'kkä piijmmõš da võboršeklogstõk

Võboršee'kk sää'mtee'gğ vaalid vuäžž piijjäd uu'ccmõsän kooom jionstemvuõiggädvuõttnee'kk vuäddeem va'lljeeiõhttõs, ko'st ä'lğge lee'd ä'sšsooumaž da väärrä'sšsooumaž.

Juõ'kk jionstemvuõiggädvuõttnekk vuäžž vuässõõttäd tä'l'k õõut võboršee'kk piijmmõ'sše. Jõs oumaž koooll kuei't le'be määng va'lljeeiõhttõ'sse, vaal-lu'vddkää'dd älgg jaaukted suu nõõm tõin pukin.

Va'lljeeiõhttõs älgg tuejjeed võboršekooccmõõžž vaal-lu'vddkääda mäaimõsän 31. peei'v da tön kuõskki tiuddummšid mäaimõsän 27. peei'v ouddäl vaaltäimtmõõzz alttummuž.

Vaal-lu'vddkää'dd älgg tuejjeed võboršeklogstöõgg mäaimõsän 21. peei'v ouddäl vaaltäimtmõõzz alttummuž. Võboršeklogstöõgg älgg õlmstä'tted, vuõltteed vaalä'sšoummid da ää'nned vaali ääi'j vuei'nnemnalla.

Vaal-lu'vddkää'dd tu'mmstõ'kke võboršeklogstöõggäst ij vuäžž ooccad jeä'rben muttaz.

28 §

Vaaltäimtmõs

Sää'mtee'gğ vaalid tääimtet pä'rğğmannu mäaimõs tiudd neä'ttel vuõssaargäst a'lğgi kuud neä'ttel ääi'j. Vaalid tääimtet pää'st mie'ldd le'be tääimtee'l jionstemliipp mudoi ko pää'st mie'ldd vaal-lu'vddkää'dd i'Immtem päikka. Vaal tääimtet sä'mmlai dommvuu'dest še vaalpeei'v jionstummšen.

Vaali tääimtummšest älgg õlmmsest kuulted.

29 §

Vaalä'sškeerj

Vaal-lu'vddkää'dd älgg mää'jeekani vaaltäimtmõõzz ä'lğgem mænna tuõdštõõzzlânji tääimted juõ'kk jionstemvuõiggädvuõttnekk, koon adrõs lij teädast, vaal-lu'vddkää'dd štemplin niävum jionstemliipp, vaalkuõr, sättkeerj, sättkuõr, võboršeklogstöõgg da jionstemvuä'ppõõzz (vaalä'sškeerj).

Jionstemvuõiggädvuõttnekk, kää'tt ij leäkku vuäžžam pää'st mie'ldd vaalä'sškii'rjid le'be keä'st tõk mõõn-ne mäain diõtt mudoi jiä leäkku, älgg va'rjred vuäitmmõõžž vuäžžad vaalä'sškii'rjid vaal-lu'vddkää'dd konttrest, mätam vaalpeei'v jionstempäai'kest le'be vaal-lu'vddkää'dd i'Immtem päai'kest.

Jionstemvuä'ppõõžžäst älgg peäggted vaal-lu'vddkää'dd konttär da jee'res paai'ki, koin vaalä'sškii'rjid vuei'tet vuäžžad da koid tõid vuei'tet tääimted, jää'ttemadrõõzzid da äävaiaärramaai'jid di vaalpeei'v jionstempaai'ki jää'ttemadrõõzzid da äävaiaärramaai'jid.

30 §

Jionstummuš pää'st mie'ldd

Jiõnstemvuõiggädvuõttneķ vuäitt ää'nned jiõnstemvuõiggädvuõddäs, ko lij vuäžžam vaalä'sškii'rjid. Jiõnsteei älgg čiolggsänji mie'rkkeed jiõnstemli'ppe tön vöborsee'kk näämar, koon pue'rren son oudd jiõnäs.

Jiõnstummuš lij čöödtum, ko jiõnstemvuõiggädvuõttneķ lij kuäddam tuõdštöözzlänji pää'st mie'ldd kattum sättkuõrät jää'dtemnalla jiõnstemliipp se'st öö'nni kattum vaalkuõr di tieu'ddmes da vuällakee'rjtes sättke'e'rj vaal-lu'vddkääda. Jõs jiõnsteei peeji mie'ldd i'lmmtöskoortäs, su'st ij taarbäz mie'rkkeed sättkerija jee'rab ko vuällakee'rjtöözzäs.

Jiõnila'skkeem alttummša mõõnee'st vaal-lu'vddkääda pää'st mie'ldd puättam jiõnid vää'ldet lokku jiõnila'skkummšest.

31 §

Jiõnstummuš tääimtee'l sättkuõr vaal-lu'vddkääda mudoi ko pää'st mie'ldd

Jiõnstemvuõiggädvuõttneķ le'be suu vä'lddeem ouumaž vuäitt tääimted 30 §:st jurddum vaalä'sškii'rjid sättkuõrät še vaal-lu'vddkää'dd kontra le'be vaal-lu'vddkää'dd i'lmmtem jee'res päikka vaali neelljad tiudd neä'ttel vuõssaarg da kuudad tiudd neä'ttel pä'sspeei'v kõskksaž ääi'j di vaalpee'i'v mõõn täättas jiõnstempäi'k vaaltäimmkääda.

Vaal-lu'vddkää'dd älgg ää'nned huõl tō'st, što tön täimmpai'kid da tön i'lmmtem jee'res paai'kid kuõddum vaalä'sškii'rjid seelitet vaalpeittaz staaneei naa'lin da što tōid tääimtet staanäld vaal-lu'vddkää'dd Aanar kontra ouddäl jiõnila'skkeem alttummuz.

31 a §

Vaalpee'i'v jiõnstummuš

Vaalpee'i'v jiõnstummuš riäžžät vaali tääimtummuš kuudad neä'ttel pä'sspeei'v.

Vaalpee'i'v jiõnstummuš tääimtet ööutäiggsänji juõ'kk sä'mmlai dommvuu'd kää'ddest. Juõ'kk kää'ddest lij uu'ccmõsän öhtt jiõnstempäi'kk.

Jiõnstemvuõiggädvuõttneķ vuäžž jiõnsted 31 g §:st jurddum naa'lin tä'lk tön sä'mmlai dommvuu'd kää'ddest, kää'tt lij mie'rkkuum vaal-logstö'kke suu dommkä'dden.

Jiõnstummuš älgg riäššäd nu'tt, što vaalpeitas seill.

31 c §

Vaaltäimmkää'dd

Vaal-lu'vddkää'dd älgg ääi'jbeä'lnn ouddäl vaali piijjäd juõ'kk jiõnstempäi'k vääras vaaltäimmkää'dd, koozz ko'le koumm vuäzzla da uu'ccmõsän kue'htt väärnee'kk nu'tt, što öhtt vaal-lu'vddkää'dd vuäzzlaž da suu jii'jjes-i väärneķ liä vaaltäimmkää'dd vuäzzli'žžen da väärne'kken. Säa'mtee'gğ vaali vöborseķ ij vuei't lee'd vaaltäimmkää'dd vuäzzli'žžen le'be väärne'kken.

Vaaltäimmkää'dd saaggjää'dtee'jen täimm vaal-lu'vddkää'dd ee'ttkō'sti vuäzzlaž. Vaaltäimmkää'dd va'lljad taarb mie'ldd kõskkvuõdštes väärrsaaggjää'dteei.

Vaaltäimmkää'dd lij mie'reemvålldsaž koomvuäzzli'žžen.

31 h §

Vaalpee'i'v jiõnstummuš puuttmõš da vaalpä'rddke'rj

Vaalpee'i'v jiõnstummuš puuttäm mænja vaaltäimmkää'dd älgg ää'nned huõl tō'st, što lei'mmjum vaalčuu'kk da jiõnstem-meärkköözzid se'st öö'nni jiõnstemvuu'd vaal-logstöög di vuei'tlvänji vaaltäimmkääda kuõddum sättkuõrid tääimtet vaalpeittaz seillmõöžž staneēi naa'lin mäainte'mes ääjtöõllämtää vaal-lu'vddkää'dd Aanar kontra. Lää'ssen vaaltäimmkää'dd älgg ää'nned huõl lei'mmjemneävvai hiävtummšest ääjtöõlkani vaalčuu'kk lei'mmjem mænja. Vaal-lu'vddkää'dd älgg ää'nned huõl vaalčuu'kk da jiõnstemvuu'd vaal-logstöög seelittummšest staan päi'kest jiõnila'skkeem alttummuz räija.

Vaaltäimmkää'dd älgg lää'ssen ää'nned huõl tō'st, što vaalpee'i'v jiõnstummšest tuõ'll'jet pä'rddke'e'rj, koozz mie'rkkeet:

- 1) pee'i'v di čiaassa'i'jid, kuä'ss vaalpee'i'v jiõnstummuš aa'lii da peäggteš puuttäm;
- 2) mie'ldd äärram vaaltäimmkää'dd vuäzzlaid da väärni'kkid;
- 3) vaalvie'kktee'jid di jiõnstee'ji jii'jjez va'lljeem vie'kktee'jid; di
- 4) jiõnstee'ji lääkkmeä'r.

32 §

Jiõnstummuš hâiddstroi'ttlest da dââma

Sä'mmlai dommvuu'dest âarra stroi'ttlest hoiddum oummu di tõk dommvuu'dest dââma hoiddum oummu, kook jie mudoi vuaitte jionsted toolkte'mes vaiggâdvuõditââ, vuäzza jionsted hâiddpääi'ksteez.

Hâiddpääi'kest jionstummuš vääras vaal-lu'vddkâ'dd mie'rtrad kõõččmõõžžast âarra kââ'dd vaal-lu'vddkââ'ddest ee'ttkõ'stti vuäzzla da väärne'kk vaaltäimmše'kken da suu väärooomžen. Vaaltäimmše'kk väärooomžen vuetet nõõmte tuõjju suavlaž jee'res oummu še.

Hâiddpääi'kest jionsteen jionstummšest älgg jionsteei da vaaltäimmše'kk lãâ'ssen lee'd mie'ldd jionsteei va'lljeem le'be suu priimmâm sää'mtee'gg vaal-logstõ'kke jionstemvuõiggâdvuõttne'kken mie'rkkuum ooumaž.

34 §

Jiõnnla'skķeem alttummuš

Vaal-lu'vddkâ'dd alttd jiõnila'skķummuš mânia vaaltäimtoõžž pue'tti vuõssaarg čiass 10. Mânia jiõnila'skķeem alttummušest puattam sãttkuõrid kue'det ää'veekani da lokku vää'ldkani. Tääimtoõžžast tuõ'll'jet pã'rddkee'rj.

Va'lljeeiohttoõžž ä'sšoummust da väärrä'sšoummust lij vuõiggâdvuõtt lee'd ä'ldd jiõnila'skķummušest.

35 §

Mie'rkkummuš vaal-logstõ'kke

Jiõnila'skķummuš alteet ää'vee'l sãttkuõrid da mie'rkkee'l pukid 30 da 31 §:st šiõttuum naa'lin jionstam oummid sãttkee'rj meãldlãnji vaal-logstõ'kke.

Jionstummuš älgg kue'dded lokku vää'ldkani:

1) jõs jionstam oummu jeät leäkku mie'rkkääm vaal-logstõ'kke jionstemvuõiggâdvuõttne'kken le'be jõs puatt ou'dde, što son lij jãammam ouddãl vaaltäimtoõžž alttummuš;

2) jõs sãttke'rj lij nu'tt vãnna, što jeät aainãs vuaittu tuõttãd, kii ooumaž lij jionstam; le'be

3) jõs vaalkuõ'rre lij tuejjuum jionsteei le'be võborše'kk kuõskki le'be jee'res ää'sšte'mes meärkkõs.

Jõs sãttkii'rjin puatt ou'dde, što jionstemvuõiggâdvuõttne'k lij jionstam mãng vuãra 30 le'be 31 §:st jurddum naa'lin, vää'ldet lokku tã'lk õõut sãttkuõrin.

Jee'res ko vaalpee'i'v jionstummuš älgg kue'dded lokku vää'ldkani še, jõs jionstemvu'u'd vaal-logstõ'kke tuejjuum meärkkõžžin puatt ou'dde, što ää'sšvuäzzlaž lij jionstam vaalpee'i'v 31 g §:st jurddum naa'lin.

Ko puk jionstam oummu liã mie'rkkuum vaal-logstõ'kke da jionstummšest lokku vää'ldkani kuõddum vaalkuõr sãttkuõrineez liã jerruum čõrru primmum vaalkuõrin, pijãt primmum vaalkuõrid ää'veekani vaalčõkka.

38 §

Vaali puãdõõžž meãrtõõvmmõš

Säã'mtee'gg vuäzzli'žžen šã'dde va'lljuum 21 jããnmõsãn jionid vuäžžam võborše'kked, oulddee'l, što sij jooukãst liã uu'cemõsãn 10 §:st šiõttuum mie'r võborše'kk Aanar, Uccjoogg da Jeãnoõgg koo'ddin di Suã'djel kãã'dd Lappi paalgãskãã'dd vuu'dest. Jõs 10 §:st šiõttuum meã'r jã tiud, šã'dde kõõččmõõžžast âarra kãã'ddest le'be vuu'dest va'lljuum nu'bben jããnmõsãn jionid vuäžžam võborše'kk nu'tt, što 10 § kai'bbjõõžž teãuddje. Jõs koon-ne dommvuu'd kãã'ddest le'be vuu'dest jã võborše'kk leãmmaž šiõttuum mie'r, šã'dde va'lljuum nu'bben jããnmõsãn jionid vuäžžam võborše'kk dommvuu'dest.

Väärne'kken šãdd va'lljuum Aanar, Uccjoogg da Jeãnoõgg koo'ddin di Suã'djel kãã'dd Lappi paalgãskãã'dd vuu'dest âarra võboršii'kkin va'lljuum šõddãm oummj mânia nu'bben jããnmõsãn jionid vuäžžam võboršek.

Jõs jionnmeã'r liã seãmma šoora, čããu'det võboršii'kki kõskksaž jãrg vuãrbee'l.

Võborše'kk kãã'dd le'be vu'vdd jiõnila'skķummušest meãrtããv tõn mie'ldd, ko'st su'st lij leãmmaž dommkã'dd võborše'kken älggmõõžž mie'rãã'i'j puuttãmãã'i'jpoodd.

39 §

Vaali puãdõõžž ra'vvjummuš

Vaal-lu'vddkã'dd ra'vvai vaali puãdõõžž kuãlmad pee'i'v mânia jiõnila'skķeem alttummušest äã'nmes sãbbrest.

Vaali puãdõõžž älgg äãjtõõlkani i'lmmted vuõiggâdvuõttministeriaa'je säã'mtee'gg vuäzzlai da väärrnii'kki tuãjeez mie'rreem diõtt pue'tti tãimppããjas.

40 §

Vaali puäðõõzz kuõskki läittmõõ

Jiõnstemvuõiggädvuõttnekk, kää'tt keäčč, što vaali puäðõõzz ra'vvjummuž kuõskki vaal-lu'vddkää'dd täimm le'be tu'mmstõk lij lää'jjuästtsaž, vuäitt tuejjeed sää'mtee'gğ halltõ'sse vuõigeemkai'bbjõõzz määimõsân 14 peei'v tõn peei'vest, kuä'ss vaal-lu'vddkää'dd lij ra'vvjam vaali puäðõõzz. Muuttäsooccmeest vaal-logstõõgg kuõskki aa'sšin šiotteet 5 lääggast.

Sää'mtee'gğ halltõs älgg kiõtt'tõõllääd vuõigeemkai'bbjõõzz kirrsânji da määimõsân ouddäl vaalee'jj loopp. Sää'mtee'gğ halltõõzz tu'mmstõ'kke vuäžž ooccäd muttaz lääitee'l ää'lmõs vaaldäšmvuõiggäsa määimõsân 14 peei'v tõn peei'vest, kuä'ss ää'sšvuäzzlaž lij vuäžžam Sää'mtee'gğ halltõõzz tu'mmstõõgg teättan. Muuttäsooccmeest jää'kket mudoi, mäid suudõõttmõõžžäst vaaldäšmaa'sšin uvddum lää'jjest šiotteet.

Jõs vaal-lu'vddkää'dd 1 momee'ntest jurddum tu'mmstõk le'be täimm lij leämmaž lää'jjuästtsaž da tät lij vaaiktam vaali puäðõ'sse, vaali puäðõõzz älgg vuõigeed da riiksuävtõs älgg taarb mie'ldd mie'rreed sää'mtee'gğ vuäzzlaid da väärnii'kkid vaali vuõiguum puäðõõzz meäldlänji.

Jõs vaali puäðõs ij leäkku vuõigeemnalla, älgg vaalid mie'rreed o'ddest ää'nmemnalla.

40 c §

Tää'r'kab šiotlalm

Vuõiggädvuõttministeria asetõõzzin vuet'tet u'vdded tää'r'kab šiotlmid:

- 1) vaalid õhtnee kuultõõzzin;
- 2) vaal-logstõ'kke oožžõõttmõõžžäst da vaal-logstõõggäst jaauktummšest di čiołgtõõzzin, koid õhtteet ooccmeest'sše;
- 3) vaal-logstõõgg vuet'nmemnalla äänmõõžžäst;
- 4) võboršekooccmeest'sše da võboršeklogstõõggäst;
- 5) vaalpeei'v jiõnstummuž riäšmõõžžäst, jõs kää'ddest lij jäänab ko õhtt vaalpeei'v jiõnstummuž jiõnstempäi'kk;
- 6) jiõnstemliippäst; di
- 7) vaalä'sški'r'ji seeiltummšest.

5 lääkk

Muuttäsooccâm vaal-logstõõgg kuõskki aa'sšin

41 §

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd tuäji da täimmvâ'ldd

Sää'mtee'gğ vaal-logstõkaa'sši muuttäsooccâmlu'vddkää'dd (muuttäsooccâmlu'vddkää'dd) toi'mmai vuõssmõs muuttäsooccâmtäa'ssen sää'mtee'gğ sää'mtee'gğest uvddum lää'jj 26 § meäldlaž vaal-logstõ'kke välldmõõžž da tõ'st jaauktummuž kuõskki aa'sšin.

Sää'mtee'gğ õhttvuõðäst toi'mmjeei muuttäsooccâmlu'vddkää'dd lij jiõččnaž da čõõnõõðte'mes täimmorgaan.

41 a §

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzla

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd jää'dat saaggjää'dteei, kää'tt vuäitt lee'd vä'lddäimmsaž.

Muuttäsooccâmlu'vddkää'ddest liä lää'ssen čärrtäimmsaž vuäzzli'žzen õhtt lää'kkooomažvuäzzlaž da kue'htt ä'sštobdivuäzzla. Lää'ssen muuttäsooccâmlu'vddkää'ddest liä ri'jtteei mie'rr väärnee'kk. Väärnekka suävldet, mäid lää'jjest šiotteet muuttäsooccâmlu'vddkää'dd vuäzzlast.

Ko saaggjää'dteei lij cõggnam, saaggjää'dteeja šiotuum täimmvää'ld ään muuttäsooccâmlu'vddkää'dd lää'kkooomažvuäzzlaž (väärssaaggjää'dteei).

41 b §

Saaggjää'dteei da jee'res vuäzzla ää'ntemvuõtt da nõõmummuš

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da lää'kkooomažvuäzzlaž ä'lğge tieu'dded suudištâmläa'jj 10 läägg 1 § 1 momee'ntest šiotuum su'vddi aalmjallaš ää'ntemkai'bbjõõzzid.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd jee'res vuäzzlain kai'bbjet vuöiggmiöllsažvuõd, ha'rjinemvuõd muuttäsoocämlu'vddkää'dd täimmsuärge di taarbšum persoonlaž jiõččvuõdid. Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzlaž ij taarbž le'e'd mie'rkkuum sää'mtee'gğ vaal-logstõ'kke.

Riikksuävtõs peeij muuttäsoocämlu'vddkää'dd kuud eeggas vuärstes. Riikksuävtõs mie'rrad muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei verggses meä'rte'mes ääigas da jee'res čärrtäimmsaž vuäzzlaid täimmpääjas. Muuttäsoocämlu'vddkää'dd piijät sää'mtee'gğ e'tkkõõzz vuädald.

Sää'mtee'gğ vuäzzlaž le'be väärnek, vaal-lu'vddkää'dd vuäzzlaž le'be väärnek le'be sää'mtee'gğ kääzzkõõzzäst äärrai ooumaž ij vuei't kuulläd muuttäsoocämlu'vddkää'dd. Ooudbeä'lnn 22 § mie'ldd vöborše'kken sää'mtee'gğ vaalin ij vuei't le'e'd muuttäsoocämlu'vddkää'dd vuäzzlaž le'be väärnek.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzla ä'lğge i'lmmted čõõnäsuvuõdineez. Čõõnäsuvuõdin i'lmmtumša suävlde, mäid suudištämlää'jj (673/2016) 17 lāagg 17 §:st šiotteet ä'sštobdivuäzzla õõlgtumvuõdäst i'lmmted čõõnäsuvuõdines. Čõõnäsuvuõtti'lmmtõõzz uu'det vuõiggädvuõttministeriaa'je di teättan muuttäsoocämlu'vddkää'dd. Čõõnäsuvuõdid kuõskki teädai rekisterästmõõzzäst jää'kket, mäid suu'dji čõõnäsuvuõtt- da čärrtäimmrekistee'rest uvddum lāā'jjest šiotteet (565/2015).

41 c §

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da vuäzzla pääi'k luõvsmummuš

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da vuäzzla vuõiggädvuõdäst põõššäd tuäjstes suävlde, mäid su'vddivee'rj vuä'mstee'jest šiotteet.

Jõs muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei le'be jee'res vuäzzla tuäj luõvasm kõõsk täimmpää'j, mie'reet seu'rjeei kõõsk äärrai täimmpääjas.

41 d §

Su'vddiäšktoõs

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzlaž ä'lğge tuõjju ää'ljeen u'vdded su'vddiäšktoõzz, jõs son ij leäkku tuejjääm tön ju'n ääi'jben. Su'vddiäšktoõzz ouddmõõzzäst šiotteet suudištämlää'jj 1 lāagg 7 §:st.

41 e §

Saaggjää'dteei da jee'res vuäzzla sää'jj

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzlaž lij čõõnõõdte'mes suudämvää'ld ää'neen.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da jee'res vuäzzlaž täimm su'vddi vasttõõzzin, ko'st šiotteet tää'rken suudištämlää'jj (673/2016) 9 lāaggast.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da vuäzzlaž lij õõlgtum čäuddõõttäd tuäjstes tön määnpää'j puudeen, koon mää'ttest son teäudd 70 ee'kked.

41 f §

Ou'dde pu'htti

Muuttäsoocämlu'vddkää'ddest liä nokk vä'ldd- le'be čärrtäimmsa ou'dde pu'htti di jee'res tuäjlažkää'dd.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd ou'dde pu'httest älgg le'e'd su'vddi vergga vuõiggõ'tti tu'tkkõs. Ou'dde pu'htti tuäjain mie'reet tää'rken muuttäsoocämlu'vddkää'dd tuäjjiäšsmõõzzäst.

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd nõõmat muuttäsoocämlu'vddkää'dd ou'dde pu'httid da jee'res tuäjlažkää'dd.

41 g §

Muuttäsoocämlu'vddkää'dd čäü'ddemnorroõs

Muuttäsoocäm kuõskki aa'sšid čäü'det muuttäsoocämlu'vddkää'ddest ou'dde pohttmõõzzäst tiuddsäbbrest.

Tiuddsääbbar lij mie'reemvälddsaz, ko ä'ldd liä saaggjää'dteei da ~~ja vähintään kaksi jäsentä,~~ lāā'kkooumažvuäzzlaž da uu'ccmõsän õhtt ä'sštobdivuäzzlaž.

41 h §

Ää'ss kiõtt' tōõllmōš

Ää'ss kiõtt' tōõllma muuttäsooccâmlu'vddkää'ddest suävldet suudōõttmōõžžâst vaaldäšmaa'sšin uvddum lää'jj, jōs tãn lää'jjest jeät jeä'rben nuu'bnalla šiõttuku. Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd u'vddem tu'mmstōk lij määustem.

41 i §

Kiõtt' tōõllmōõžž õõlmäsvuõtt

Suudōõttmōõžž õõlmäsvuõdäst muuttäsooccâmlu'vddkää'ddest suävldet, mäid suudōõttmōõžž õõlmäsvuõdäst vaaldäšmsuudištmin uvddum lää'jjest (381/2007) šiõtteet.

41 j §

Teäggtoš

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd koolaid määu'set riikk väärain.
Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd saaggjää'dteei da vuäzzlai paa'lkid mie'rreet vuõiggädvuõttministeria ra'vvjem vuädai mie'ldd.

41 k §

Tuäjjriäššmōš

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd organisaatiost, reäuggmest da tuäjjlažkää'ddest mie'rreet tää'rkben muuttäsooccâmlu'vddkää'dd tuäjjriäššmōõžžâst, koon muuttäsooccâmlu'vddkää'dd tiuddsäåbbar ra'vvai.

41 l §

Muuttäsooccâm-mōõntōõllmōš

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dda čuä'jtum läittmōõžž älgg tääimted vaal-lu'vddkää'dda 14 peei'v se'st vaal-lu'vddkää'dd vuõigeemkai'bbjōõžž diõtt tuejjuum tu'mmstōõgg teättanvuäžžmest.

Vaal-lu'vddkää'dd älgg mää'jeekani tääimted läittmōõžž, ää'ss kuõskki ä'sškii'rjid da ciälklmes läittmōõžžâst muuttäsooccâmlu'vddkää'dda.

Jōs läittmōš, koon tääimtet vaal-lu'vddkää'dda, lij puättam mie'rääi'jest muuttäsooccâmlu'vddkää'dda, läittmōõžž jeät kuõdðu tãn vuädald tu'tkkeekani. Läittmōõžž älgg te'l tääimted mää'jeekani vaal-lu'vddkää'dda.

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd älgg kiõtt' tōõlläd läittmōõžž kirrsânji.

Muuttäsooccemest muuttäsooccâmlu'vddkää'dd tu'mmstō'kke šiõtteet 41 m §:st.

41 m §

Juätkkläittmōš ää'lmōš vaaldäšmvuõiggsa

Muuttäsooccâmlu'vddkää'dd tu'mmstō'kke vuäžž ooccäd muttáz lääitee'l ää'lmōš vaaldäšmvuõiggsa, jōs ää'lmōš vaaldäšmvuõigäs meätt läittamlää'v.

Läittamlää'v muuttäsooccemōõžžâst ää'lmōš vaaldäšmvuõiggsa suävldet, mäid suudōõttmōõžžâst vaaldäšmaa'sšin uvddum lää'jj 110 da 111 §:st šiõtteet. Valituslupaa koskevan päätöksen perustelemiseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 112 §:n 2 momentissa säädetään. Mudoi muuttäsooccemest ää'lmōš vaaldäšmvuõiggsa suävldet, mäid suudōõttmōõžžâst vaaldäšmaa'sšin uvddum lää'jjest šiõtteet.

6 lääkk

Jee'res šiõttälm

42 §

Muuttäsooccâm

Sää'mtee'gğ halltõõzz da lu'vddkää'dd di sää'mtee'gğ piijjâm jee'res tâimmorgaan tu'mmstõ'kke vuäzz ooccâd muttâz lääitee'l sää'mteggâ, jõs tãn lãä'jjest le'be jee'resã'rnn lãä'jjest jeät nuu'bbnalla šiõttuku. Sää'mtee'gğ tu'mmstõ'kke vuäzz ooccâd muttâz lääitee'l ää'lmõs vaaldãšmvuõiggisa. Muuttãsooccmest šiõtteet suudõõtmõõzžãst vaaldãšmaa'sšin uvddum lãä'jjest.

43 §

Tuäjjlažkãä'dd vãlddmõš

Sää'mte'gğ nõõmat le'be vãldd tuäjjlažkãä'ddes.

43 a §

Vuõiggãdvuõtt jeältõ'kke

Sää'mtee'gğ kãäzzkõõzzãst le'ddi oummin lij vuõiggãdvuõtt jeältõ'kke da ko sij liã jäämmam, sij ouddõsvuãžžjin lij vuõiggãdvuõtt piãrjeältõ'kke riikk vãärain suãvldeei vue'zzi seãmma šiõtlmi mie'ldd ko riikk kãäzzkõõzzãst le'ddi oummin da sij ouddõsvuãžžjin.

Ooudbeã'lnn 1 momee'ntest jurddum jeältõkstaã riãšsmõõzžãst šõddi koolain sää'mte'gğ lij õõlgtum mã'hssed jeältõkmãäus nu'tt ko riikk jeältõkfoondãst uvddum lãä'jjest (1297/2006) šiõtteet.

Jeältõkstaã toimupiijjmõõžž vãäras sää'mte'gğ älgg juõ'kk ee'jj i'lmmed riikk-kontra teãdaid kãäzzkõõzzstes le'ddi oummin. Teãdaid i'lmmed riikk-konttãr u'vddem vuã'ppõõzzi meãldlãnji.

Jõs jeältõkmãäus jeät mahssu mie'rããi'jest riikk jeältõkfo'ndde, pe'rjet ekksaž äjjnemkoorg korgglãä'jj (633/82) 4 § 1 momee'ntest jurddum korggvuãd mie'ldd.

Jeältõkmãäusaid da äjjnemkoorgid vuãžžat pe'rjed tõn jiãrgãst ko piidi da mãäusai tiu'ddepiiijmõõzžãst uvddum lãä'jjest (706/2007) šiõtteet.

43 b §

Peeitastãã'nmem- da pãã'mehko'rvveemõõlgtõs

Sää'mtee'gğ le'be 14 §:st jurddum tâimmorgaan vuãzzlaž le'be 18 c §:st jurddum tiill ij vuãžž äãlgbie'lloomže lãã'vtãã õlmmeed ij-ga äã'nmed privatt äũ'kknes, mãid son tuãj hããideen lij vuãžžãam tie'tted nuu'bb persoonlaž vuõ'jjin, tãllõõzzlaž sãã'jest le'be jããrnãk- le'be ämmatpeittsest.

Ooudbeã'lnn 1 momee'ntest jurddum ooumaž lij õõlgtum ko'rvveed pãã'meh, koon son tuãjstes lij jããutai le'be huõltesmesvuõd diõtt tuejjããm sãã'mteggâ. Seãmma kuãskk jee'res ooumže tuejjuum pãã'meh, ko tuejjad veã'r tãn lãä'jj vuãstta.

Pãã'mehko'rvvõõzz suãvtõõllmest di, jõs ko'rvveemõõlgtum oummu liã mãnggaz, vasttõõzz juãkkõõttmõõzžãst lij viõggãst, mãid pãã'mehko'rvveemlãä'jjest (412/74) šiõtteet.

Ve'rğgoummu da tuãjjla pãã'mehko'rvveemõõlgtõõzžãst lij viõggãst, mãid pãã'mehko'rvveemlãä'jjest da jee'res sãã'jest šiõtteet.

Tãt lãä'kk puãtt viõ'kke mannu pee'v 20 .

Sãã'mteggâ, koon tãimmpãã'jj lij kõõsk tãn lãä'jj viõ'kke puã'deen, suãvldeit 10 § nãkmen ko tõt leãi tãn lãä'jj viõ'kke puã'deen.

Sãã'mte'gğ, koon tãimmpãã'jj lij kõõsk tãn lãä'jj viõ'kke puã'deen, juãtkk tuãjstes vuõssmõs tãn lãä'jj mie'ldd va'lljuum sãã'mtee'gğ tãimmpãã'j aalg rãjja.

Tãn lãä'jj viõ'kke puã'deen kiõtt'tõõllãm vue'lnn äãrrai 9 §:st jurddum äšša suãvldeit tãn lãä'jj viõ'kke puã'deen viõggãst leãmmaž 9 §. Nãkam äšša jeät suãvlduku tãn lãä'jj 9 a da 9 b §:id.

SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN KARTTA

